

ЛИВАНДАГЫ ЭЛДИК КОЗГОЛОҢ: АНЫН АЧЫК КӨРҮНҮП ТУРГАН СЕБЕПТЕРИ ЖАНА ЖАШЫРУУН СЕБЕПТЕРИ

- Аллах Таала мусулмандарга Исламга негизделген саясий хизбдерди түзүүнү фарз кылган (1)
- Эл аралык күрөш жана адамзат бактысыздыгы... Дүйнөнү жарга кулодон ким сактап калат?
- Пайыздуу тышкы карыздар – Батыштын калктарды колония кылуу ыкмаларынын бири

399

Отуз төртүнчү
жыл чыгышы,
робиус-саний 1440х,
декабрь 2019м

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира

Яман 30 риял

Түркия 1 доллар

Пакистан 1 доллар

Австралия 2,5 доллар

Америка 2,5 доллар

Канада 2,5 доллар

Германия 2,5 евро

Швеция 15 крон

Бельгия 1 евро

Британия 1 евро

Швейцария 2 франк

Австрия 1 евро

Дания 15 крон

Ушул санда

- *Ал-Ваъй сөзү:* Ливандагы элдик козголоң:
анын ачык көрүнүп турган себептери жана
жашыруун себептери 3
- Пайыздуу тышкы карыздар – Батыштын
калктарды колония кылуу ыкмаларынын
бири 13
- Чоң түйүн... Ислам хазаратына чыныгы
таандык болуу 17
- Эл аралык күрөш жана адамзат
бактысыздыгы... Дүйнөнү жарга кулодон ким
сактап калат?..... 22
- Аллах Таала мусулмандарга Исламга
негизделген саясий хизбдерди түзүүнү фарз
кылган (1) 28
- *«Аллах болсо, кафирлер каалашпаса да, Өз
нурун толук жаят»* 44
- *Аалам мусулмандарынын кабарлары* 51
- *Куръани Карим сабагында* 57
- *Бейиш бактары* 67
- Пайгамбарыбыз ﷺ адамдар арасында эн
кайраттуусу болгон 72
- *Алардын хидаяттарына ээрчигиле:* Робиа
ибн Каъб 75
- *Соңку сөз:* Парижде сунний араб
көпчүлүгүнө каршы туруу үчүн «араб
насранийлеринин биринчи конференциясы»
өттү 79

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ЛИВАНДАГЫ ЭЛДИК КОЗГОЛОҢ: АНЫН АЧЫК КӨРҮНҮП ТУРГАН СЕБЕПТЕРИ ЖАНА ЖАШЫРУУН СЕБЕПТЕРИ

Региондо жүз берген козголоңдор артынан Ливанда да элдик козголоң башталды. Адамдар саясий жана социалдык вакиъликке нааразылык билдирип, мындай абалдын келип чыгышына акимдерди айыпташты. «Калк режимди кулатууну каалайт» деген ураан адамдар көтөрүп чыккан ураандардын эң көзгө көрүнгөнү болду. Т.а. эл режимди толугу менен, оппозиционерлер менен кошо кулатууну о.э. уурдалган байлыктарды кайтарууну талап кылышты. Бул ураан 2011-жылы башталган алгачкы козголоңдо адамдар көтөрүп чыгылган «Калк режимди кулатууну каалайт» деген ураанга шайкеш. О.э. бул ураан акыркы кездерде Судан, Алжир жана Иракта адамдар көтөрүп чыккан ураандардан айырмаланбайт.

Козголоң же элдик козголоң деп аталып жаткан Ливандагы бул элдик аракет тайпа чегинен өттү. Т.а. элдик аракет акимдерге каршы козголгон бардык диний тайпадагы адамдарды бириктирди. Адамдар турмуштагы чыныгы кыйынчылыкты, бардык тармактардагы проблемаларды билдирүү үчүн саясий башкаруудагылардын баарына (бийликте тургандарына да, оппозиционерлерге да) каршы чыкты. Элдик аракет мамлекеттин кызмат көрсөтүүдөгү жөндөмсүздүгүн, турмуштук муктаждыктардын эң төмөн көлөмүн да камсыздап бере албай жатканын ачыктады жана мунун жообгерчилигин өлкө акимдерине жүктөдү. Анткени, акимдердин өлкөдө каалагандай иш жүргүзүшү, адамдардын кызыкчылыктарына кол салышы жана кадыр-кыйматын кемсинтиши ушундай бир даражага жетти, калк мындан ашыгын көтөрө албай калды. Адамдар акимдерди коррупцияда, мамлекеттин акчаларын талап-тоноодо жана уурдоодо о.э. мамлекетти банкроттукка алып келүүдө айыптап, аларды сотко тартууну, уурдалган акчаларды кайтарууну талап кылып чыгышты.

Бул макала ушул элдик аракеттин вакиълигин жана багытын саясий талдоого каратылбаган, анын келип чыгышына алып келген себебдерге каратылган. Эгер, бул себебдерди түшүнүп албасак, бул элдик аракет текке кетет, анын мөмөлөрүн душмандар терип алат жана жаман турмуш шарты өз ордунда өзгөрүүсүз калат. Т.а. калк аларга каршы козголоң кылган кишилердин биринин колунан экинчисинин колуна өтөт о.э. жаман вакиъликтен эч бир нерсе өзгөрбөйт. Ошондуктан, бул себебдерди түшүнүп жетүү калкты тайылуудан сактап калат... Ушуну эсепке алуу зарыл, элдик кыймыл халыс ыхлас менен башталды. Бирок, адаттагыдай, козголоңду уурдоого аракет кылгандар бар жана алар айла-амал кылууда чоң мүмкүнчүлүккө ээ. Алар антикозголоңдор аркылуу мурда да козголоңдорду ийгиликсиздикке учуратышкан жана алар козголоңчуларды алдоо үчүн антикозголоңчуларды «козголоңдун достору» деп аташкан. Ошондуктан, элдик кыймылды башкарып жаткандар аң-сезимдүү болушса, досту душмандан айырмалап алышы мүмкүн. Ошондо гана алар иштердин тышкы көрүнүшүнө алданып калышпайт. Төмөндө үч себебди карап чыгабыз:

Биринчи: саясий вакиъликти о.э. башкаруудагы саясатчыларды четке кагуу үчүн козголгонду – элдик аракетти башкарып жаткан киши эң оболу адамдардын турмушун туура тартипке сала ала турган жарактуу түзүмдү издеши لازым. Ошондуктан, саясатчылардын зулumu аны башкаруу түзүмү жараксыз экендиги жөнүндө фикирлөөдөн буруп койбошу керек. Демек, адамдардан талап кылына турган биринчи иш ушул – алар ушул негизги чекитти издеши, жаман вакиъликтин пайда болушуна себепчи болгон түпкү чындыкты бааамдабай калбашы лазым. Эгер, ал жаман вакиъликти муалажа кылуу менен алек болуп калса, себебди, муалажа кылбастан натыйжаны муалажа кылуу менен алек болгон болот. Эгер, ал башкаруу түзүмүндө проблема бар экенин түшүнүп жетсе, козголоңдордун келип чыгышына түрткү болгон себебди тапкан болот. Ошондуктан, оболу конституциялык түзүмдүн жарактуу же жараксыздыгы үстүндө изденүү алып барылышы лазым.

Ливандагы башкаруу түзүмү жөнүндө айтсак, бул түзүм тайпачылыкка негизделген демократиялык түзүм жана ал төмөндөгү эки жактан улам бузгунчу болуп эсептелет:

Биринчи жак: ал – демократиялык түзүм. Ушул себептен улам, демократия идеясы интеллектуалдык даражада бузгунчулугуна,

бүткүл дүйнөдө колдонууда ийгиликсиздикке учураганына назар салуу лазым. Демократия Ливандагы башкаруунун гана ийгиликсиздигине себебчи болуп калбады, ал бүткүл дүйнөдөгү башкаруунун ийгиликсиздигине себебчи болду. Бүгүнкү дүйнөнү башкарып жаткан демократиялык фикир бүткүл дүйнөнү курчап алган бардык кырсыктарга жоопкер. Ал адамзат бактысыздыгына... согуштарга, жакырчылыкка жана зулумдун жайылышына... байлардын жакырлар үстүнөн өкүмдарлык кылышына... биздин региондо гана эмес, бүткүл дүйнөдөгү бардык өлкөлөрдө коррупциячыл акимдердин о.э. турмуштун саясий, ижтимаий жана экономикалык негиздерине өкүмдарлык кылган капиталисттердин пайда болушуна себебчи болду. Батыштагы капиталисттик мамлекеттердин акимдери менен биздин өлкөлөрдөгү алардын колонизаторлугуна ыраазы болуп жаткан акимдерибиз барабар. Бул жактын Ливандагы адамдардын турмушуна тийгизген таасирине кийинчерээк токтолуп өтөбүз...

Ливан бийлиги тайпачылык негизинде бөлүштүрүлгөн жана бул нерсе кырдаалды дагы да жамандаштырды. Башкаруу түзүмү демократиялык коррупциялык түзүм болгонунан тышкары, Ливан бийлик мазхабчылык негизинде талашка түшкөн өлкөгө айланып калды. Кырдаалды мындан да жаман кылган нерсе ушул – бийлик ушул тайпалардын өкүлдөрүнүн жөндөмүнө карап бөлүштүрүлбөйт, ар бир тайпанын жетекчилери арасындагы тааныш-билиштик негизинде бөлүштүрүлөт. Ар бир тайпанын жетекчиси жана ушул жетекчинин достору гана бийликке ээ боло турган болуп калды. Муну менен кызыкчылыктар аларга гана чектелип, тайпанын башка өкүлдөрү бул кызыкчылыктардан куру жалак калууда.

Ушул орунда айтып өтүү зарыл, Ливандагы тайпачылыкка негизделген мамлекетти капиталисттик демократиялык мамлекет болгон Франция өзүнүн региондогу кызыкчылыктарын кепилдөө үчүн тургузган. Ушул орунда Ливанга негиз салынган доордо Гуро айткан сөздү эске салабыз. Ал: «Франция Ливанда түрдүү диний тайпалар бар экенин көрдү жана алар үчүн мамлекет тургузуп берди», - деген. Демек, тайпачылык Батыш тарабынан пайда кылынган. Бул тайпачылыкка Ирак жандуу мисал. Ирак бүгүнкү күндө Америка тургузган тайпачылык түзүмдө жашоодо. Америка Иракты каалаган маалда бөлүп жибере алышы үчүн ал жерде тайпачылыкты пайда кылды. АКШ Ирак Ислам негизинде биригип кетишинин алдын алуу үчүн ал жерде каалаган учурда

мазхабчылыкты козгой алат. Усманийлер доорунда Франция жана Британия «Чыгыш маселеси жана Балкан маселеси» деген мазхабчылык фитнаны кантип чыгарганын баарыбыз билебиз. Кийин буга башка мамлекеттер да кирип, Исламий мамлекеттин аймагындагы жарандар жана аларга камкордук көрсөтүү деген мафкурага сокку беришти. Негизи, Исламий мамлекет жарандарга камкордук көрсөтүүгө олуттуу этибар берип, өз жарандарына укуктары толук камсыздалышы керек болгон жарандар деп караган.

Экинчи жак: Ливанды да өз ичине алган мусулман өлкөлөрү жалпы саясатта ири мамлекеттердин бирене көз каранды. Көз каранды мамлекеттердин саясатын ушул ири мамлекеттер башкарып, өз кызыкчылыктарын ишке ашыруу о.э. региондогу жалпы саясатта өз саясатына ылайык жүргүзүү үчүн алардын саясаттарын ушул ири мамлекеттер белгилейт. Ошондуктан, көз каранды мамлекеттердеги саясатчылар бир көргөзмө (витрина) болуп, анын артында эл аралык сахнага өкүмдарлык кылган Батыш мамлекеттери турат. Бир караганда өлкөдө жүз берип жаткан бардык экономикалык жана саясий кризистерге акимдер гана жоопкердей туюлат. Түпкүлүгүндө, алардын артында буйрук берип тургандар бар, акимдер алардын каалоосунан четке чыга алышпайт. Акимдерге буйрук берип тургандар колонизатор кафир Батыш мамлекеттери болуп, түпкүлүгүндө, ушул кризистердин келип чыгышына алар себепчи. Адамдар Батыш мамлекеттеринин позицияларына алданып, «өлкөнү куткарабыз» деген сөздөрүнө ишенип калбашы үчүн жогорудагы абалды түшүнүп жетүүлөрү лазым. Cedre долбоору жана андан башка долбоорлор аркылуу Батыш мамлекеттери Ливанга көрсөтүп жаткан жардамдар өлкөнү куткаруучу долбоорлор эмес, тескерисинче, колония кылуу долбоорлору. Бүткүл дүйнөдөгү, алардын катарында, Ливандагы кризистерди келтирип чыгарып жаткандар алар. Кызыгы, жардам көрсөтүүнү айтып жаткан Францияда «сары кемселчендердин» аракети астындагы социалдык нааразылыктар өтүүдө. Капиталисттик түзүм бай инвесторлордун жана капиталисттик компаниялардын түзүмү болуп, Батыштагы өкүмдар классты ушул инвесторлор жана компаниялар башкарат. Башка мамлекеттердин жана калктардын тагдырына, өз калктарынын тагдырына өкүмдарлык калгандар да – алар. Эгер, Батыш мамлекеттеринин калктары муну билишсе, өз акимдерине каршы баш көтөрүшөт.

2011-жылы башталган «араб жазы» козголоңдору жалындагандан кийин Америка жана Европадагы миңге жакын шаарда да нааразылык демонстрациялары өткөн, бирок, бул демонстрациялар тезинен бастырылды.

Ушул орунда айтып өтүү зарыл, дүйнө мамлекеттерине өкүмдарлык кылган капиталисттик Батыш мамлекеттеринин жалпы саясаты – ушул мамлекеттерди жана алардын калктарын карызга батыруу. Ошондуктан, регион акимдери өз калкын кризиске дуушар кылышы жана он миллиарддаган карызга батырышы... булардын баары регион акимдерин парда артынан башкарып жаткан Батыш мамлекеттеринин өзгөргүс саясатына байланыштуу. Бул маскировка кылыган колонизаторлук. Өз кезегинде, Ливан да башка мусулман өлкөлөрү сыяктуу ушул саясатка моюн сунат. «Капилдик» араб фондунун отчетунда келишинче, жыйырма араб мамлекетинин тышкы карызынын көлөмү триллион доллардан ашкан. 2006-жылы 426 миллиард долларга жеткен карыздар бүгүнкү күндө 134.5%га көбөйгөн. Отчетто көрсөтүлгөндөй, «Ливан дүйнөдө эң карызы көп мамлекеттердин катарынан орун алган». Эл аралык Валюта Фондунун айтымында, бул жылдагы карыз ички дүң продукциянын 152%ына жетиши күтүлүүдө. Аллах акысы, халыстык менен айткылачы, Ливандагы мамлекеттин карызынын жарымы камсыздоо же электр энергиясынын тыңсыктыгына туура келет деген сөз акылга сыябы? Акыйкатта болсо, Ливандын майданы кошуна мамлекеттердин бир вилаятына да тең эмес. Мунун бир гана түшүндүрмөсү бар. Т.а. Ливан калктарды карызга батыруу саясатын алып барды, Ливан бийлиги жана анын банкы ушул саясаттын бир бөлүгү.

Кирешеси төмөн жана орто болгон мамлекеттерге колонизатор бай Батыш мамлекеттери колдонуп жаткан карыз берүү саясаты калктардын жакыр болуусуна о.э. өлкө байлыктары карыз берүүчү тараптын колунда күрөө болушуна алып келет. Муну менен карыз болгон мамлекеттин бюджетти кыйроого учурайт жана ар кандай тармакта өнүгүү токтойт. Себеби, карыз алган мамлекет дефицит себептүү карыздардын оор пайыздарын төлөө менен алек болуп калат. Бул болсо, карыз сакталып калып, карыз эки эсе көп болуп төлөнүшүнө алып келет. Бюджеттин негизги бөлүгү карыз берүүчү мамлекеттерден алынган карызды төлөөгө кеткенде ар кандай тармакта өнүгүү токтойт... Триллион доллардын пайызы канча болушун элестетип көргүлө, жыл сайын мусулмандар бул пайызды

төлөшүүдө! Мусулмандардын экономикалык абалы оорлошуна ушул пайыздар кандай салым кошуп жатканын элестетип көргүлө! Карыз болгон мамлекет карызды төлөй албай калганда төлөө мөөнөтүн жылдыруу жараянына Эл аралык Банктын аралашуусу дефолт абалында болгон мамлекеттерге терс таасир кылат. Бул болсо, абалды оорлоштурат, айрыкча, калктын жакыр катмары пайдаланган материалдарга жана кызматтарга субсидия бөлүүнү бекер кылуу абалды дагы да оорчундатат. Бул – козголоңдордун чыгышына түрткү болгон негизги себебдердин бири. Ошондуктан, бул козголоңдордун биринчи себебчиси Батыш мамлекеттери деп айтууга болот. Ал эми, региондогу акимдер Батыш мамлекеттеринин колундагы жийиркеничтүү куралдан башка нерсе эмес.

Бул айткандарыбызды франциялык эки журналисттин сөздөрү тастыктайт. Жакынкы Чыгыш жана Түндүк Африка иштери боюнча эксперттер Алан Греш жана Жан-Пьер Серени «Ориан 21» сайтында «Араб козголоңдору кандай тоскоолдуктарга учурап жатат, козголоңдордун тагдыры жөнүндө тарых эмне дейт?» деген темада макала жарыялашты. Макаладагы «Глобализация жана эл аралык экономикалык мекемелердин таасири» деген кичи темада мындай делет: «Эл аралык даражада глобалдашуунун таасири жана неолибералдык экономикалык либерализмдин жеңиши себептүү «Вашингтон консенсусу»¹ менен Эл аралык Валюта Фондунун пландары өнүгүүнүн жалгыз жолу катары мажбурлап колдонулду. Британиянын мурунку премьер-министри Маргарет Тэтчер: «Экинчи альтернативага орун жок», - деп айтып келген. Эл аралык Валюта Фондунун ашканасында бышырып даярдалган пландар дүйнө мамлекеттерине ырайымсыздык менен буйрулган пландарга айланды жана аны Дүйнөлүк Банк да, Европа Союзу да тастыктаган. Бийликтеги элита ар дайым Вашингтонго чөгөлөп, эбак эле улуттук талаптардан баш тарткан. Негизи, улуттук талаптар да убакыттын өтүшү менен т.а. Фалестин маселесин колдоодон мурун эскирип бүттү. Жалпы эркиндиктер мурдагы абалдан дурус эмес, себеби, ар бир саясий кыймыл саясий полиция тарабынан көзөмөлгө алынууда».

Бул жерде суроо туулат: эгер, ондогон мусулман мамлекеттери өз карыздарын төлөө үчүн жылына он миллиарддаган доллар сарфташса, бул адамдардын турмуш даражасы төмөндөшүнүн, өлкөдө өнүгүүнүн токтоп калышынын, кызмат көрсөтүүнүн

кечигишинин жана бардык тармакта турмуштун оорлошунун акысына болбойбу? Бул абал оор саясий абалга каршы адамдарды козголууга үндөбөйбү? Козголоң көтөргөн адамдар муну билүүлөрү керек. Эгер, адамдар муну билишпесе жана бул кылмыштарда Батышты айыпсыз эсептеп, андан жардам сурашса, Батыш өзү жараткан абалды өз көзөмөлдөп гана калбастан, а түгүл, көзөмөлдү дагы да бекемдеп алат. Алжирдеги демонстрацияларда ачыкталган айрым ураандар ушуга ишара кылган болсо ажеп эмес. Алжирде демонстранттар: «Жоголсун Вашингтон, жоголсун Париж, эл президентти өзү тандайт» деп ураан көтөрүп чыгышты. Бүткүл дүйнө «Алжирде эмне болуп жатат?» деп суроодо. Жооб катары эл: «Биз өлкөбүздөн Франциянын таштандысын тазалап жатабыз», - деп жооб берүүдө.

Үчүнчү: козголоңдордун жүз беришинин дагы бир себеби бар. Бул себеб – жаман акимдер. Алар элдин акчасын уурдоо менен гана чектелишкен жок, балким, бул иште өз жакындарына да мүмкүнчүлүк жаратып берип, өлкөнү дагы да көбүрөөк карызга батырышты. Зайнул Абидин ибн Али, Али Салих жана Умар Башир сыяктуу тактыдан кулаган акимдер алтын жана башка каражаттардан турган үлкөн байлыктарга ээ экенине күбө болдук. Бул байлыктар алардын сарайларында жашырылган жайынан табылгандан кийин коомчулукка көрсөтүлдү. Коомчулукка көрсөтүлгөн бул байлыктар ал байлыктардын бир гана бөлүгү. Себеби, алардын жана туугандарынын ысымдарына жазылган банктардагы эсептерде үлкөн акчалар бар. Ушул орунда айтып өтүү зарыл, бул акчалар Батыш банктарына коюлган жана алар тарабынан коргоого алынган. Батыш мамлекеттери муну билип туруп сүкүт сакташы элдин акчасын уурдоо кылмышына алар да шерик экендигин көрсөтөт. Франция Cedre долбоору аркылуу жардам көрсөтмөкчү экендигин айтты. Бул жардамдын максаты – Ливанды дагы да көбүрөөк карызга батыруу. Мындай суроо пайда туулат: Батыш акимдери региондогу аларга малай акимдер өз калкынын байлыгын уурдашына эмне үчүн сүкүт сакташууда, эгер, алар чынчыл болушса эмнеге бул кылмышты ачыкка чыгарышпайт.

Бул жерде көбүрөөк этибарды тарткан дагы башка нерсе бар. Жакында Ливан привилегиялуу нефть мамлекетине айланары жарыя кылынышы күтүлүп жатканда Ливан кризиси жүз берди. Эгер, Ливан ушундай мамлекетке айланса, анын банкротко учураганына коркууга да, банкрот коркунучунан коркууга да кажет

калбайт. Бирок, Батыш мамлекеттери, аныгы, Америка нефть байлыгын уурдоо үчүн Ливанды үлкөн карызга батырмакчы көрүнөт. Бул нерсе Батыштын региондогу саясатына ылайык келет. Анткени, ал регионду жакырлаштыруу жана өнүгүүдөн буруп жиберүү үчүн өзү менен алек кылып коюу саясатын колдонот. Мисалы, Иракты алсак, ал эң нефтиге бай өлкөлөрдүн бири болушуна карабастан, ондогон миллиард доллар карызга баткан. Анын акимдери болсо, уурдалган ондогон миллиард долларга машыркап жашоодо, кала берсе, алардын ар бири ондогон миллиард доллар уурдап жатышат.

Адамдардын этибарын кырсыгыбыздын негизги себепчиси Батыш экенине тартуу үчүн ушулардын өзү жетиштүү эмеспи? Акимдерди биздин үстүбүзгө Батыш алып келбедиби? Ирак акимдерине карагыла, аларды Америка алып келбедиби? Трамп карамүртөздүгү менен таанылган Мисир акимин «эң сүйүктүү диктатор» деп атабадыбы? Саудия акими ибн Салманды коргогон о.э. эл аралык сотто Жамал Хашогжинин өлтүрүлүшүнүн чуусун алдын алган Трамп эмеспи? Ирак, Сирия жана Ливанда Иранга мүмкүнчүлүк берип жаткан Америка эмеспи? Туура, Америка бүгүнкү күндө Иранга санкция колдонууда. Бирок, бул санкциялар аны кулатуу үчүн эмес, анын жүрүм-турумун оңдоп коюу үчүн колдонууда. Муну расмийлер да ачык айтышууда жана бул нерсе Иран режими Америкага көз каранды экенин көрсөтөт. Ошондуктан, Америка бул режимдин башкарууда турушун каалайт.

Булар Ливан сахнасында жүз берип жаткан абалды түшүнүү жана чечүү үчүн этибар каратылышы керек болгон себепдер. Кыскача айтканда, региондогу мамлекеттердеги абалды Батыш көзөмөлдөйт жана акимдерди да ал алып келет. Адамдардын турмушу оорлошуп кетишине да ал жана акимдер себепчи. Батыш регион мамлекеттерин, кала берсе, бүткүл дүйнө мамлекеттерин башкарып келе жаткан дүйнөлүк капиталисттик түзүм ар бир мамлекеттеги илманий конституцияда өз тастыгын табат. Илманий конституция эл аралык мыйзамдарга о.э. Бириккен Улуттар Уюму, Коопсуздук Кеңеши жана Эл аралык сот сыяктуу эл аралык уюмдарга моюн сунат. Батыш дүйнө мамлекеттерине өз саясатын колдонууда ушул уюмдардан пайдаланат. Бул конституция кадыржамдыкты алып келүүгө, туруктуу жана тынч турмушту камсыздоого жараксыз. Кала берсе, бул конституция алсыз жакырлардын эсебинен күчтүү байлардын кызыкчылыгын

камсыздайт. Козголоңдордун жүз бериши Батыштын региондогу саясаты себеб болгон кырсыктуу абалдарга байланыштуу. Бүгүнкү күндө дүйнө мамлекеттерин эң карамүртөз капиталисттик түзүм башкарып жатат.

Ушул орунда айтарыбыз, муалажа жарактуу инсаний дүйнөлүк түзүм менен болот. Бул түзүмдө инсандын бардык проблемаларынын чечимдери бар, ал ийгиликсиз жана адилетсиз капиталисттик түзүмдөн айырмаланат. Ал сыноодон өткөн Роббаний исламий түзүм болуп, жалгыз ал гана Исламий Халифалык мамлекетинде Исламды колдонуу аркылуу адамзаттын бардык проблемаларын чечүүгө кудуреттүү. Халифалык регион мамлекеттерин бир мамлекетке бириктирет о.э. анын туура башкаруусун жана адилетин мусулман да, кайрымусулман да көрөт. О.э. Халифалык бардык жарандар үчүн татыктуу жашоону камсыздайт жана ал «азчылыктар» аталышын моюнга албайт.

Ушул региондун мусулман жана кайрымусулман калкы о.э. бүткүл дүйнө калктары жок кылынышы керек болгон адилетсиз, бузгунчу эл аралык түзүмдүн зулumu астында азаб тартууда. Алар инсандын кадырын көтөрө турган, анын укуктарын адилеттүү түрдө камсыздай турган жарактуу жаңы альтернатива болгон эл аралык түзүмгө мухтаж. Эгер, абалга назар салсак, Исламдан башка эч бир түзүм мындай хазарий байлыкка ээ эместигин көрөбүз. Күч жана кайрат о.э. хикмат жана чырайлуу начихат менен Исламга даъват кылуу – мусулмандардын вазыйфасы... Жалгыз нажат жолу ушул.

Сөзүбүздүн аягында ушуну айтабыз, козголоңдордун экинчи толкунунда Америка жана Европа мамлекеттери исламий долбоорду четтетүүгө аракет кылып жатканы байкалууда. Алар Мамлекет Уюму аркылуу Исламды бузуп көрсөтүп, «исламизм» аталышы аркылуу Исламга каршы күрөшүп исламий долбоорду четтеттик деп ойлошууда.

Биз Исламдан башка чечим жоктугун маалымдайбыз. Ислам акыйдасы саясий акыйда болуп, андан түзүм келип чыгат. Ислам хазараты гумандуу хазарат болуп, ал адамзаттын бардык проблемаларын чечет о.э. эч кимге, ал тургай, өз калкына да ырайым кылбаган капиталисттик түзүм себеб болгон кризистерди жоёт... Бул кризистерди эч кимге, ал тургай, өз калкына да ырайым кылбаган жийиркеничтүү капитализм келтирип чыгарды. Ал эми, Ислам – мусулмандар да, кайрымусулмандар да кайрылышы керек

болгон хак сөз. Ооба, жалгыз нажат жолу Ислам, андан башка жол жок. Аллах Таала айтат:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ

الْمُشْرِكِينَ﴾

«Айткын: Менин жолум ушул. Мен Аллахка даъват кыламын. Мен жана мени ээрчиген кишилер анык ишенимге ээбиз. Аллахты аруулаймын. Мен мушриктерден эмесмин»

[12:108]

¹ Вашингтон консенсусу – макроэкономикалык саясаттын бир түрү болуп, ХХ кылымдын соңунда Эл аралык Валюта Фонду жана Дүйнөлүк Банку тарабынан финансылык жана экономикалык кризисти башынан өткөрүп жаткан мамлекеттерде пайдалануу үчүн сунуш кылынган. □

ПАЙЫЗДУУ ТЫШКЫ КАРЫЗДАР – БАТЫШТЫН КАЛКТАРДЫ КОЛОНИЯ КЫЛУУ ЫКМАЛАРЫНЫН БИРИ

2019-жылы 14-октябрда «Ал-Жазира» сайты төмөн жана орто кирешелүү мамлекеттердин тышкы карызы туурасындагы Дүйнөлүк Банк тарабынан берилген статистиканы жарыялады. Статистикада көрсөтүлүшүнчө, 2018-жылы бул мамлекеттердин тышкы карызы 2017-жылга караганда 5,2 пайызга көбөйүп, болжол менен 7,8 триллион долларды түзгөн. Төмөн жана орто кирешелүү мамлекеттердин тышкы карыздары арасында Жакынкы Чыгыш жана Түндүк Африка регионундагы мамлекеттердин тышкы карызы 2018-жылы 321 миллиард долларды түзгөн. Алардын 2017-жылдагы карызы 299 миллиард доллар болгон эле. Дүйнөлүк Банк 2018-жылы жогоруда катталган (төмөн жана орто кирешелүү) мамлекеттердин мойнундагы мындай оор карыздардын себепин бир катар ички жана тышкы факторлорго байлаган. Алар Кошмо Штаттардагы пайыздык ставканын көтөрүлүшүнө, доллар курсунун жогорулашына, Вашингтон менен Пекин ортосундагы соода согушуна о.э. глобалдуу экономикалык өсүүнүн басаңдашына байланыштуу деп көрсөтүлгөн. Эл аралык финансылык институт Яман, Сирия жана Сомали мамлекеттерин аз кирешелүү мамлекеттердин катарына кошкон. Иордания, Алжир, Мисир, Ливан, Мавритания, Судан жана Тунис мамлекеттери болсо орто кирешелүү мамлекеттер катары көрсөтүлгөн. Эсептелип чыкса, араб мамлекеттеринин тышкы карызы араб мамлекеттеринин калктарынын киши башына канчадан туура келишин билүү мүмкүн жана бул көрсөткүчтүн жогорулугу жагынан Ливан, Иордания, Тунисти араб мамлекеттери тизмесинде биринчи орунда экени, бул көрсөткүч башка мамлекеттерде, айрыкча, Мисир жана Сомалиде сезилээрлик даражада экендиги байкалат.

Ливан:

Ливандын тышкы карызы 2017-жылы 74 миллиард долларды түзгөн болсо, 2018-жылы 79,3 миллиард долларга жетти. Бул карызды бөлгөндө ар бир ливандыкка 11 миң 661 доллар туура келет. Бул, тышкы карыз 56,6 миллиард долларга жеткен Ливан экономикасынын 140 пайызын түзөт.

Иордания:

Анын тышкы карызы 2018-жылда 32 миллиард доллардан ашты. Бул, 2017-жылдагы 30,1 миллиарддан эки миллиардга көп. Ар бир иорданиялыкка 3 миң 232 доллар туура келет. Мамлекеттин ушул

карызы экономиканын 75.8 пайызын т.а. 42.2 миллиард долларды түздү.

Тунис:

Бул мамлекеттин тышкы карызы көбөйүп, 2018-жылы 34,663 миллиард долларга жетти. 2017-жылы карыз 33.4 миллиард долларды түзгөн эле. Ар бир тунистикке 14 миң доллар туура келет. Ушул карыз 39,8 миллиард долларга барабар экономиканын 87 пайызын түздү.

Марокко:

Бул мамлекеттин тышкы карызы 2018-жылы 49 миллиард 29 миллион доллар болду. 2017-жылы мамлекеттин тышкы карызы 49 миллиард 796 миллион долларды түзгөн. Ар бир марокколукка 1361 миң доллар туура келет. Бул карыз Марокконун 118 миллиард долларга барабар экономкасынын 41,5 пайызын түзөт.

Мавритания:

Бул мамлекеттин тышкы карызы өткөн жылы 4 миллиард 984 миллион долларды түздү. Тышкы карыз 2017-жылы 4 миллиард 968 миллион доллар эле. Ар бир мавританиялыкка 1132 миң доллар туура келет. Ушул карыз ички дүң продукциянын т.а. экономика көлөмүнүн 94 пайызын түзөт.

Судан:

Дүйнөлүк Банктын статистикалык маалыматтарына ылайык, Судандын тышкы карызы 2018-жылы 21,5 миллиард долларды түзгөн о.э. 2017-жылда 21,7 миллиард доллар болуп, андан азайган. Ар бир судандыкка 514 доллар туура келет. Жалпы тышкы карыз 40.5 миллиард долларга барабар болгон Судан экономикасынын 53 пайызын түзөт.

Сирия:

Өткөн жылы Сириянын тышкы карызы азайып, 4 миллиард 589 миллион долларды түздү. Себеби, 2017-жылда карыз 4 миллиард 605 миллион эле. Ар бир сириялыкка 271 доллар туура келет. Тышкы карыз 40,4 миллиард долларга барабар ички дүң продукциянын 11.3 пайызын түзөт.

Яман:

Согуш жана жугуштуу оорулардын кысымында калган Яман мамлекетинин тышкы карызы 2018-жылда 7 миллиард 37 миллион доллар болду. 2017-жылда бул карыз 7 миллиард 193 миллион доллар эле. Ар бир ямандыкка 247 доллар туура келет. Жалпы

тышкы карыз 27 миллиард доллар айланасында болгон Яман экономикасынын 26 пайызын түзөт.

Алжир:

Бул өлкөнүн тышкы карызы 2018-жылы 5 миллиард 710 миллион долларды түздү. 2017-жылы бул көрсөткүч 5 миллиард 707 миллион долларды түзгөн. Ар бир алжирликке 219 доллар туура келет. Өлкөнүн тышкы карызы 180 миллиард доллар айланасында болгон экономиканын 3,1 пайызын түздү.

Сомали:

2018-жылы Сомалинин тышкы карызы 2 миллиард 932 миллион долларды түздү. 2017-жылы 2 миллиард 958 миллион эле. Ар бир сомалиликке 195 доллар туура келет. Тышкы карыз 4.7 миллиард долларга барабар ички дүң продукциянын 62,3 пайызын түзөт.

Мисир:

Бул мамлекеттин тышкы карызы 2018-жылы 98,7 миллиард долларга жетти. 2017-жылда бул карыз 84,4 миллиард долларды түзгөн эле. Муну менен ар бир мисирликке 100 доллар туура келет. Ушул карыз чейрек триллион долларга тең жергиликтүү экономиканын 39 пайызын түздү.

Баса белгилөө зарыл, Жакынкы Чыгыш жана Түндүк Африка мамлекеттеринин тышкы карыздарынын көпчүлүгү узак мөөнөттүү карыздар (бир жылдан ашык мөөнөттө төлөнөт). Бул карыздардын көпчүлүгү Дүйнөлүк Банк, Эл аралык Валюта Фонду жана Париж Клубу... сыяктуу эл аралык финансылык уюмдар тарабынан берилген.

Ал-Ваъй:

Бул статистикада баян кылынган нерселер журналыбыздын «Ал-Ваъй сөзүндө» да келген. Анда Батыш дүйнө даражада алып барып жаткан саясаты ачыкталган. Бүгүнкү күндө Батыш дүйнө мамлекеттерин миллиарддаган (триллиондогон) карыздарга батырып, өзү ондогон-жүздөгөн миллиард пайда алууда. Бул миллиарддар коом жыргалчылыгы үчүн иштетилгендин ордуна, коомдун колуна жетпей жатканын, алардан ач көздүгүнүн чеги жок капиталисттер пайдаланып, ырахаттанып жатышканын көрүп турабыз.

Бул мамлекеттердин башында жемкор жана ууру акимдер миллиарддарды банктагы жеке эсептерине которуп жатышканына күбө болуп жатабыз. Абалды дагы да жаман кылып о.э. кызмат көрсөтүүлөргө кайдыгер кароого жана пайдапарастык сыяктуу

илдеттердин кеңири жайылышына себепчи болуп жаткан нерсе да мына ушул. Бул болсо, ушул мамлекеттердин акимдерин карыз берген мамлекеттер менен тил бириктирип дагы карыз алууга үндөдү, өз кезегинде, убакыттын өтүшү менен карыздар өтө көбөйдү. Көрүп жатканыбыздай, ар ирет жаңы-жаңы карыздар алынганда, бул карыз берүүчү мамлекеттер ушундай бир шарттарды коюп жатышат, бул шарттар бүткүл өлкөнү иблистин тузагына түшүрүүдө! Муну өз акимдерине каршы козголгон калктар билип алышы шарт. Эгер, алар ушул сүткордук системасы Аллахка согуш ачкан залим система экенин түшүнүшпөсө, демек, кыска ойлогон болушат. Эгер, ушул зулумдун артында Батыштын жашыруун ыфлас колу турганын түшүнүшпөсө, демек, тайыз фикирлеп жатышат. Себеби, этибарды акимдерге гана каратуу кыска ойлуулук. Ушул орунда биз тыянак чыгарууга ылайык төрт нерсени көрөбүз: сүткорлукту мыйзамдаштырган колонизатор капиталисттик түзүм, өлкөнүн башындагы конституциялык режимдер, Батыш жана Батышты ээрчиген малай акимдер. Жогорудагы статистикадан айрым араб мамлекеттеринин тышкы карыздары канча экендиги жана карызды төлөй албастыгы акыбетинде карыз канчалык көбөйө баштаганы көрүнүп турат. Демек, ушул карыздар учурда көбөйүү алдында турат... Көрүнүп тургандай, бул карыздар ар бир мамлекеттеги ар бир адамдын мойнундагы карыз. Мисалы, беш кишилик бир үй-бүлө болсо, анын карыздардан үлүшү беш эсеге жетүүдө... Дагы ушул нерсе да көрүнүп турат, бул карыздардын көпчүлүгү чет элден алынган. Бул болсо, мамлекеттин байлыктары чет элге күрөө кылынганын түшүндүрөт. □

ЧОҢ ТҮЙҮН... ИСЛАМ ХАЗАРАТЫНА ЧЫНЫГЫ ТААНДЫК БОЛУУ

Саир Салама

Элестетип көргүлө, бир адам узак созулган уйкудан кийин көзүп ачып караса, өз төшөгүндө эмес, самолёттун салонунда жатат... Самолёт аны тоолор үстүнөн белгисиз тарапка алып бара жатат... Ким аны бул самолётко салды? Эмне үчүн? Буга канча убакыт болду? Самолётту ким башкарып жатат? Кайсы багыт боюнча учуп бара жатат? Андан эмне кааланып жатат? Самолёт көздөлгөн жерине жетүү күйүүчү май менен камсыздалганбы? Анда мына ушундай суроолор туулат калат... Ко-ош, ал бул суроолордон мурун акылына келиши мүмкүнбү? Таң калуудан жана мындай белгисиз абалдан нервин тынчтандырып алышы мүмкүнбү?

Келгиле, Батыштын өкүмдар хазараты алып келген жана бүгүнкү күндө бүткүл дүйнөгө жана адамзатка мажбурлап өткөргөн кооптуу өзгөрүүлөргө кеңири назар салалы. Батыш хазараты ушул кылымда адам түзүлүшүн кайра калыптандырып, аны илманий бир механикалык мафкурага ылайыкташтырып койду. Адам анын турмушу маддий станокто даярдалышына таштап койду, станок аны өздүгүнөн бөлүп, барлыгын жок кылды, инсанийлигине жат «инсанга» айлантты. Эми, ал барлык, инсан жана тирүүлүктү жараткан аалам жаратуусунан да, турмушта жасаган жакшы амалдары акысына убада кылынган Фирдавстан да жүз үйүргөн инсанга айланды. Жердеги жаңы кудайга кулдук кылууга умтулуп, көздөрүн кээде илманийлик жана заманбаптык пардасы, кээде техникалык өнүгүү пардасы жаап алган кимсеге айланды. Эми, ага жердеги «фирдавс» убада кылынды... Анда каалоолор, курмалануу жана лаззаттар өкүмдар болду... Жердеги мына ушундай дүйнө караш инсанга бактысыз турмуштан, жалган фикирден, таң калуудан жана кайдыгерликтен башка нерсе алып келбеди!

Дагы да кенен назар салсак, ушуга күбө болобуз, сакафат жана хазарат түшүнүктөрү бүтүндөй ыңкылаптык көрүнүштө өзгөрдү, анда баалуулук да, маани-маңыз да калбады. Коомдо ижтимаий баалуулуктар, маърифаттар, иътикаддар, илим-фан, ахлак, үрф-адаттар, философия, талант, жөндөм сыяктуу нерселерде көөдөлөнгөн инсанийликти таба албайсың. Себеби, бул нерселер маддийлик жана өткүнчү кызыкчылыкка айланган. Коомдо өндүрүштүн өнүгүүсүн, маркетинг жана пайданы гана көрөбүз. Товарлар, өнөр жайлар жана керектөөлөр... Булар канча десеңиз

аз, аларга тоюп болбойт... Ал тургай, ойлоп табуу мухтаждыктан үстөм болуп калды жана инсан өзү да товарга айланды. Же инсан сокур тыйынга тете товарды реклама кыла турган машина болуп калды! Коомдор баалуулуктары турмуш таризинде көрүнгөн сакафий вужуд болуунун ордуна керектөөчү топторго айланды. Коом эбак эле фикирий хазарий боштукта турат, буга кошумча, улутчулдук, бөлүнүү, жаңжал жана бири-бирине каршы согушуу күч алды. Ал тургай, бири-бирин өлтүрүп, кан дайра болуп төгүлгөн согуштар жүзөгө келди жана булардын башы бар, акыры жок. Адамдар инсаний баалуулуктар жаатында кескин төмөндөшүү себептүү техникалык өнүгүүгө таң кала турган болуп калды. дүйнө проблемаларын илим да чече албай жатат, техникалар да. Бул илим жана техникалар жашоонун максатын түшүндүрө албады. Агностицизм (дүйнөнү жана анын мыйзамдарын билүү мүмкүн эмес деген философиялык таалимат) дагы да күчөп, шек-күмөн, адашуу, жапайылык жана тоскоолдуктар толтура.

Француз философу Андре Мальро: «Хазаратыбыз тарыхта биринчи турат жана бул хазарат жашоонун максаты эмне деген суроого бүткүл кылым бою «билбейм» деп жооб берип келди, дале жооб жок», - дейт. Акыйкатта болсо, бул суроо инсан фикирине тыгыз байланыштуу болуп, мафкуравий боштукка, ахлакый бузукулукка жана маънавий төмөндүккө кулабоо үчүн барлыкты түшүнүп жетүүнүн негизги шарты.

Канаданын «СВС» радиосуна философ Ли Макинтайр ажайып бир тажрыйба өткөргөнүн маалымдады. Макинтайр «Философко сурооңор болсо, бергиле!» деп жазып, Нью-Йорк метросуна илип коёт. Белгилүү бир убакыт өткөндөн кийин, олуттуу мүнөздө алтымыш жаштардын тегерегиндеги бир аял жарыя алдына токтойт. Пальтосун жана мойнундагы шарфын чечип, астейдил мындай дейт: «Мен алтымыш жашкан кирген аялмын, жакшы маяна менен пенсияга чыккам, магистрлик дипломуна ээмин, үй-бүлөм жок, ажырашканмын. Жакында олуттуу операцияны башымдан өткөрдүм, мына, мойнумда тырыгы калды. Бирок, калган өмүрүмдү кандай өткөрүүнү билбейм, жашоо үчүн бирер себепди билүүнү каалаймын!».

Бул аялдын суроосу силерге өз жашооңорду эске салбай жатабы?! Кандай максат үчүн жашап жатканыңарды билесиңерби?! Өмүрүңөр жана жашооңор маңыздуу болушу үчүн калган өмүрүңөрдө эмне кылышыңар керек? Биздин жашообуз бир жука

парда менен тартылган эмеспи, ал оңой эле жыртылып, бул дүйнө жашоосун максатсыз жана аң-сезимсиз о.э. реалдуу суроолорго жооб таппастан өткөрүп жатканыбыз ачылып калбайбы?! Пенсияга чыгууну күтөбүз, кийин, көп убагыбызды эмнеге жумшаганыбыз да, кырчын жаштыгыбызды өткөрүп жибергенибиз да жакшы белгилүү... Эмгек кылып, кызматтарга көтөрүлүү, экономикалык жыргалчылык, бизнес, саякаттар, аптада бир күн дем алуу, сериалдар, спорт мелдештерин күзөтүү, ал тургай, бактысыздык жана кыйынчылык... ушулар ачыкка чыгат. Ал тургай, булардын баарын кызыгуу жана этибар менен аткарган болсок да, жашообузда алар маанилүү болуп көрүнсө да, бирок, бул дүйнөгө келип жашообуздан же болбосо барлыкта бар болушубуздан көздөлгөн негизги максат алар эместиги көрүнөт. Анткени, бул барлык жашоону улантууга, конок катары келип кетүүгө о.э. изилдөөгө, ачылыш жасоого, түшүнүүгө жана идирек кылууга кудуреттүү болгон акылдуу махлуктун (т.а. инсандын) жашашына ылайык, анык мыйзам негизинде жаратылды. Эгер, турмуштун ушул жука пардасы алып салынса, жаштыкка сафар кылуу, башынан келечекти куруу о.э. жыргал жашоого оптимизм менен кароо мүмкүнчүлүгү кайра берилбеши көрүнөт. Натыйжада, ошол кары аялда пайда болгон суроолор анда да пайда болот. Т.а. калган өмүрүмдү кандай өткөрүүнү билбейм, жашоо үчүн бирер себебди билүүнү каалайм ж.б.у.с.! Ошондон кийин, өтмүш жөнүндө ойлонуп, мен жашоомдон көздөлгөн максатка ылайык жашадымбы, жашоомду туура өткөрдүмбү деп фикирлейсиз.

Ко-ош, бул мына ушинтип артка көз чаптырганыңарда эмне кыласыңар? Ушуга окшогон суроолордун сиз үчүн канчалык маанилүү экенин билесизби?! Ушинтип сиз ушул себебдерди билип аласыз: мисалы, турмушка эмне себебден келгениңизди, сизди жашоого ким алып келгенин, бул турмуштан кийин эмне болорун, барлыктын кудайы барбы, айланадагы тоолор, чөлдөр, токойлор, жер, күн, галактика жана кубулуштарга толуп ташкан турмуш, айрымдары өтө татаал, алардын Жаратуучусу барбы же эзелден алар ушундайбы?! Же өз-өзүнөн жаралганбы, бул турмушта жасап жаткан амалыңардын кийинки жашоого алакасы барбы, ушул Жаратуучунун барлыкка кандай алакасы бар, эмне үчүн жараткан, Халык бизден эмнени каалайт, Аны менен кандай алака кылабыз, биз анын акыйкатын кантип билебиз, жашоо кандай жаралды?

Жоктук жана барлык, өлүм жана өмүр, өткүнчү жана түбөлүк... Булар инсанды тынчсызданткан нерселер. Жогорудагы суроолорго жана алардын маңызына жообу табууну талап кылган ушул тынчсыздануу инсандын жана анын жаратылышынын себебин түшүндүргөн фикирий кыйматты көөдөлөнтөт. Инсандын жаратылышынын себеби т.а. жаралуудан көздөлгөн максат турмуштун маңызын билдирет. Инсан өзүнө ылайык кыйматка ээ. Т.а. инсан турмушта негизги орундун ээси болуп, барлыктагы системалар ал ушул система боюнча жашашы үчүн түзүлгөн. Ошондуктан, эгер инсан турмуштун маңызын, турмуштагы вазыйфасын жана ролун түшүнбөсө, кайда барууну билбесе, ал үчүн турмуштун маңызы калбайт, эң чоң түйүн чечилбейт!

Ушул суроолор эң чоң түйүн болуп эсептелет. Бул суроолордун жоободору ушул чоң түйүндүн чечими болуп, андан ыйман келип чыгат. Ал инсанды агностицизмден азат кылат, артта калуудан алып чыгып өнүктүрөт жана жогорку азиз макамга көтөрөт!

Ислам хазаратына таандык болуу

Белгилүү болгондой, Ислам акыйда, ибадат, ахлак, жаза-чаралар о.э. пенде менен Роббиси ортосундагы алаканы тартиптештирген мамилелер системасын өз ичине алды. О.э. инсандагы турмуш түзүмүн калыптандырган, андан саясий, экономикалык, ижтимаий, сот жана башка тармактарга тиешелүү турмуш түзүмдөрү алынган бир катар шарый өкүмдөрдү да өз ичине камтыды. Ушул шарый өкүмдөр адамдын турмуш таризин тартипке салып, коомдогу мамилелерди көзөмөлдөдү, ал тургай, жашоо таризине жана өзгөчө хазаратка айланды. Натыйжада, Ислам сакафатынан тафсир, Куръан, хадис, фикх, усул, лугат жана башка ондогон илимдер о.э. Исламды шархтап, тартиптештирип берген бул илимдердин башка фуруълари келип чыкты. Ислам сакафий өздүк, хазарий жана тарыхий таандыктык болуп, ага таандык болгон же ага моюн сунган адамдарды бил калыпка салып, баарын тарыхта болуп көрбөгөн исламий акыйда жана шарият казанында кайнатты... Натыйжада, алар башка инсандардан өзгөчөлөнгөн бир Умматка, инсандар үчүн чыгарылган жалгыз күчкө айланышты. Ислам хазараты, ал тургай, бири-бирине душмандык кылган умматтарга да оң таасирин көрсөттү! Ооба, Исламда чечүүчү согуштарда Умматка күч берүүчү кубат бар. Ислам Умматтын кайратын жана кадыр-кыйматын, өздүгүн, салтанатын, өкүмдөрүнүн турмуштагы өкүмдарлыгын

кайраттуулук менен коргоочу биринчи сызык. О.э. Исламда Умматтын жүрөгүндө согуп турган акыйда о.э. артында туруп согуш кылына турган жана аны менен коргоно турган калканды көөдөлөнткөн саясий түзүм бар. Ислам Умматты сыфат жагынан кескин өнүктүрүп, анын биримдигин, күч-кубатынын булагын, өзгөчөлүгүн, адамзатка жетекчилик кылышын жана адамзаттын арасынан тандалганын, аракеттендирүүчү рухий жана фикирий көлөмүн шарият өкүмдөрүнө негиздеди.

Ислам тарыхта башка умматтар менен кагылышкан коомдордун аракеттерин калыптандырган манхаж о.э. алардын ойгоо же уктап жаткандыгын белгилөөчү өлчөө жана уктоосу артынан ойготуучу стимул болуп келди. Бул ишти түшүнүү оңой болгон жана барлыктын роббаний мыйзам-эрежелерине ылайык бир система аркылуу ишке ашырды. Ислам барлык мыйзамдарын тадабур кылып, түшүнүү жана вакиъге түшүрүүнү Аллахка ибадат кылуу жана жакын болуу жолдорунун бирине айлантты. Ислам Умматка адамзатка өкүмдар болуу, жетекчилик жана башчылык кылуу даражасын колдон чыгарбашы жана ага берилген аманатты аткарышы үчүн түрткү берип келди. Исламдын ушул өлчөөсү жана жолу ар кандай кайдыгерликти, суздук жана этиятсыздыкты четке кагат, коом аракети кандайдыр бир тажрыйба орду болуп калышына жол бербейт. Тескерисинче, Ислам идеологиясы илим о.э. илимдин вахий аркылуу тартиптешкен назик-мыкты каражаттары менен куралданган. Ушул себептен улам, Ислам адамга түшүнүүдө, ачылыш жасоодо жана тыянак чыгарууда эркин аракеттениши үчүн кең мүмкүнчүлүк жаратты. О.э. Ислам идеологиясы адамга баалуулуктарды, эрежелерди жана өлчөөлөрдү берген. Инсан алардын жардамында жер жүзүн абад кылат жана жерде халифа болушу үчүн зарыл болгон өкүмдөрдү истинбат кылат.

Ислам минбар жана маърифий мектеп катары болду о.э. Уммат хазаратташкан өзгөчөлүгү, анын улуу ролу жана үлкөн мааниси көрүндү. Ошолор менен бирге, Ислам адамзатка улут, чегара жана түс билбеген кыймат системасын жана түшүнүктөрдү берип, муну мусулман болобу, зиммийби, айырмасыз, исламий өкүмдөргө моюн сунуучу инсан үчүн турмуш түзүмү катары белгиледи. О.э. Ислам бүткүл ааламдарга рахмат болгондуктан, коом үчүн хак жана адилет таразасын орнотту о.э. өзүнүн баалуулуктарын, рахматын жана түзүмдөрүн бүткүл адамзатка, анын түзүмүнө жана сакафатына хужжат кылды. □

ЭЛ АРАЛЫК КҮРӨШ ЖАНА АДАМЗАТ БАКТЫСЫЗДЫГЫ... ДҮЙНӨНҮ ЖАРГА КУЛООДОН КИМ САКТАП КАЛАТ?

Хамд Табиб – Байтул Макдис

Бүгүнкү күндө ири мамлекеттер ортосунда кызыкчылыктар жана маддий кыйматтар үстүндө жүрүп жаткан күрөш себептүү адамзат үлкөн мусибаттарды башынан өткөрүүдө. Ал тургай, ири мамлекеттердин өзүндө да капиталисттик күчтөр ортосундагы маддий күрөш жана келишпестиктер себептүү адамдар кыйынчылыктарга туш болушууда. Соңку убактарда ушул күрөш о.э. анын зыяндуу кырсыктары дагы да күчөдү. О.э. адамдардын ушул зыяндар себептүү азап тартышы жана кыйналышы дагы да күчөдү. Өнүккөн мамлекеттерде да, үчүнчү дүйнө мамлекеттеринде да күч борборлорун көзөмөлдөгөн эл аралык жана жергиликтүү күчтөргө каршы бир нече ирет нааразылыктар жана козголоңдор болуп өттү. Бирок, бул нааразылыктар каршылыкка о.э. фикирий жана маддий террорго туш болду. Бул мамлекеттер адамзатка өкүмдарлык кылууну жана диктатураны сактап калды.

Биз бул темабызда ири мамлекеттер иш жүзүндө колдонуп жаткан о.э. адамзатка бактысыздык жана кыйынчылык алып келген өлчөөлөр, стандарттар жөнүндө сөз кылабыз. О.э. анын тушунда адамзатты туура негизге ойгото турган туура жолдогу дин жөнүндө сөз кылабыз. Андан тышкары, ушул ийри жолдор каршысындагы айрым туура шарый хукмдарды о.э. ушул фикир вакиъде колдонулган учурдагы нурдуу исламий тарыхтан үлгүлөрдү көрсөтүп өтөбүз. Бул эл аралык күрөш о.э. анын зыяндуу кырсыктары жана түз сызык жөнүндө сүйлөөдөн мурда мындай дейбиз: адамзат өзүнүн узун тарыхында Ислам дини негизиндеги күрөштөй мабдай күрөштү көрбөгөн. Адамзат Ислам дини негизиндеги күрөштө өз фикирин, хазаратын жана ахлагын бекем карманды... О.э. бул күрөш адамзат тарыхындагы башка күрөштөрдөн айырмаланды. Адамзат Рим, Грек, Фиръавн жана башка хазараттар менен күрөштү.

Байыркы хазараттардын эң белгилүүлөрүнөн болгон Грек, Рим жана Фиръавн хазараттары доорунда жеке рахат, жыргалчылык жана шахваний лаззат жолунда инсандын инсанийлиги тебеленди. Бул хазараттардын жетекчилери коомду кул жана ак сөөктөргө бөлүштү. Алар рахаттануу үчүн адамдарды өлтүрүп лаззат алышты. Мисалы, кулдардын жолборстор менен кармашуусу, же кулдардын

канжар жана найзалар менен бири-бирине каршы чабышуусу, өлтүрүүсү сыяктуу.

Орто кылымдардагы насранийлер хазараты доорунда инсандын инсанийлиги акааратталды. Көпчүлүк адамдардын эрки падышалардын, кошуун командачыларынын, кожоюндарынын жана императорлордун кызматына моюн сундурулду. Ушул кулдар эң жаман инсаний шарттарда жашашып, курсагы тоюп тамактанышпаган. Европа жана Америкада алардан кийин пайда болгон капиталисттик хазарат болсо, айрым инсандардын инсанийлигин моюнга албады. Бул хазарат кара түстүүлөргө жана Американын түпкү калкы болгон кызыл түстүүлөргө башка адамдардан төмөн назарда карады. Ошондуктан, аларга карата адамзат күбө болгон эң арамза кыргыздарды жасашып, алардын жерлерин жана байлыктарын тартып алышты.

Адам укуктарын, демократия жана эркиндиктерди айтып жаткан учурдагы режимдердин көлөкөсүндө адамзаттын кыйынчылыктары жана бактысыздыктары аягына жеттиби?! Бул хазараттан мурда болуп келген кысыам жана зулум кылымы бүттүбү?! Капиталисттик мамлекеттер жана диктаторлор көлөкөсүндө адамзат кандай абалда жашады?

Чындык ушул, эми, алардын өкүдарлыгы астында жашап жаткан калктар гана эмес, аул мамлекеттердин айланасындагы мамлекеттердеги адамдар да кыйналып, азап тарта башташты. Ушул күндөрдө аларга колдонулуп жаткан демократиялык түзүмдүн жамандыгынан тышкары түрдүү көрүнүштөгү эл аралык күрөштөр себептүү инсандардын бактысыздыгы дагы да күчөдү. Себеби, бул күрөштөр адамзатка жалаң гана кырсык алып келүүдө. Төмөндө ушул карамүртөз жана ойрон кылуучу эл аралык, жергиликтүү жана регионалдык күрөштөрдүн айрымдарын көрсөтүп өтөбүз:

1 – Мамлекеттер саясий таасирге ээ болуу, өзгөчө, жакыр мамлекеттер үстүнөн өкүмдарлык кылуу үчүн өз ара күрөшүүсү. Бул күрөштөр жасалма согуштарды, үйсүз качкындарды о.э. жакырчылык жана түрдүү кырсыктарды адыр келди.

2 – Экономикалык күрөш, алардын катарында, базарлар жана нефть үчүн болгон күрөш. Бул күрөштөр базарлардын монополия кылынышына, баалардын көтөрүлүшүнө, ири компаниялар жакыр калктардын байлыктарын, өзгөчө, нефть жана кендерин тартып

алышына алып келди. О.э. мамлекеттер саясий жана экономикалык жактан колония болушуна себеп болду...

3 – Акча үстүнөн өкүмдарлык кылуу үчүн болгон эл аралык күрөш. Бул нерсе Американын иш-аракеттеринен көрүнөт. АКШ бардык мамлекеттер, алардын катарында, бай мамлекеттер үстүнөн доллар өкүмдар болушу үчүн болгон күчүн жумшайт. Бул болсо, дүйнөгө экономикалык кризисти жана баалардын көтөрүлүшүн алып келди. О.э. Америка калктардын көпчүлүк байлыктарын монополия кылып алды...

4 – Батыш мамлекеттерине жетекчилик жана өкүмдарлык кылуу күрөшү о.э. бүткүл дүйнөгө жетекчилик кылуу күрөшү... Бул күрөш себептүү бир тараптан Европа Союзу менен Америка ортосунда, башка тараптан Кытай жана анын союздаштары менен Америка ортосунда борбордук орунду ээлөө үчүн эл аралык күрөш келип чыкты. Натыйжада, ушул мамлекеттер ортосунда эл аралык кескиндик жана ойрон кылуучу согуштардын келип чыгуу коркунучу пайда болду...

5 – Бир коом ичиндеги капиталисттик саясий тайфалардын күрөшү. Бул нерсе карамүртөз тайфалык түзүм пайда болушуна алып келди. О.э. капиталисттик мамлекеттерде жакыр тайфа зыян тарткан жакырчылык пайда болду. Себеби, саясий жана экономикалык дөө-шаалар ири компанияларга жана базарларга өкүмдар болуп алды...

6 – Бир континент ичиндеги тектик күрөштөр о.э. сепаратисттик тенденциялар жана диний мазхабчылык пайда болду. Бул сыяктуу күрөштөр дүйнөгө ойрон кылуучу согуштарды, алардын катарында, эки дүйнөлүк согушту алып келген. Алар бүгүн да көпчүлүк региондордогу калктарга коркунуч туудурууда. Ири мамлекеттер саясий өкүмдарлык кылууда алардан пайдаланууда. Түркиядагы күрттөр проблемасы жана Ирак, Иран, Сирия, Мьянма жана башка жерлердеги окуялар буга жаркын далил...

7 – Күч жана мажбурлоо менен түзүлгөн болбогур конфедерациялардан бөлүнүп чыгуу күрөштөрү. Бул сыяктуу күрөштөр кээде бир бүтүн мамлекетте да табылат. Мисалы, ал АКШда да бар, бөлүнүп кетүү коркунучу сакталып турат. О.э. айрым Европа мамлекеттеринде да бар...

Бул түрдөгү күрөштөр туура фикирге негизделбеген жана алар адамзат пайдасына кызмат кылбайт. О.э. бул күрөштөр алар айтып жаткан демократия, адам укуктары жана эркиндиктерге таянбайт.

Балким, алар шахваний тенденциялар, эгоизм жана башкалар үстөнөн өкүмдарлык кылуу сыяктуу иштерге таянат. Адамзат бул күрөштөрдөн тажады. Натыйжада, БУУ, Коопсуздук Кеңеши о.э. аларга көз каранды финансылык жана экономикалык уюмдардан чечим жана реформа күтүүдө. О.э. финансылык түзүмдү биротоло жоготууга, анын финансылык өкүмдарлыгына каршы, ядролук сыноолорго каршы жана айлана-чөйрөнүн булганышына каршы чакырыктар бар. О.э. финансылык өкүмдарлыкка жана репрессияга каршы о.э. анын Уолл-Стриттеги символдорун, Лондон жана Париждеги финансылык базарларды ойрон кылуу чакырыктары бар. 2011-жылы дүйнөнүн миң шаарында капиталисттерге каршы нааразылыктар болуп өттү. Ушул аракетте «Биз 99 %быз» деген ураан көтөрүлдү (т.а. дүйнөнүн 1% калкы үлкөн байлыкка ээлик кылышы, 99%ы экономикалык жана ижтимаий проблемалар астында жашап жатканы айтылды)... О.э. ушул күндөрдө эркиндик борбору Францияда болуп жаткандай, жакырчылык жана экономикалык диктатурага каршы нааразылыктар өтүүдө. Ал тургай, көз каранды жана малай мамлекеттерде да зулум калктын кекиртегине келди. Натыйжада, көпчүлүк исламий өлкөлөрдө өлкөнү жана адамдарды талап-тоногон о.э. калкты кор кылган акимдердин репрессиясынан жана зулумунан кутулууну талап кылып нааразылыктар башталды. Бул сыяктуу нааразылыктар бүгүн да көпчүлүк өлкөлөрдө уланууда...

Мунун тушунда, туура мабдаий хазаратка (исламий хазаратка) назар салсак, анын азиздикке жана күч-кубатка ээ болгон доорунда жасаган иштерине назар салсак о.э. адамдар бул хазаратка кандай карагына жана өлкөлөрдү фатх кылган кошуундарга кандай мамиле кылганына назар салсак, ал адамзат тарыхындагы башка хазараттардан толук айырмаланганын көрөбүз. Себеби, бул хазарат өз негизинде, амалий өкүмдөрүндө, ушул өкүмдөрдү колдонууда, адамдардын бул хазаратка карашында жана анын фикирлерин кабыл алышында өзүнө таандык касиеттери бар.

Исламий хазарат мударбир жаратуучу тарабынан келген. Башка хазараттарда ушул касиет жок. Себеби, башка хазараттар мабдага негизделеби жокпу, айырмасыз, жаратуучуга таянбайт.

Ал эми, ушул хазарат башкалардан айырмаланып турган амалий өкүмдөргө келсек, ал кожоюн менен кулду о.э. бай менен жакырды айырмалап бөлбөйт. Исламда адамдардын баары тең, арабдын

ажам үстүнөн, ак түстүүнүн кара түстүүнүн үстүнөн афзелдиги бир гана таква менен болот. Бул өкүмдөр фатх кылынган калктарга Исламды колдонот. Ислам адамдарга бүгүнкү капитализмге окшоп маддий назар менен карабайт. Мусулман командачылар жизядан түшкөн байлыкты шарый хукмга ылайык фатх кылынган калктарга кайтарып берген абалдар болгон. Химс шаарында жүз берген окуя буга жаркын мисал. Мусулмандар командачысы Самаркандды фатх кылгандан кийин шарый хукм талабына ылайык ал жерден чыгып кетти. Натыйжада, адамдар Исламга кирди о.э. анын адилетине жана өкүмдөрүнүн жакшылыгына канааттанышты. Ошондуктан, Ислам Расуллулах ﷺ хижратынан он беш жыл өтүп, Индия, Синд жана Россия аймактарына жетип барды. О.э. эки империяны жок кылды. Мындай ишти бүгүнкү аскерлер заманбап аскерий техника жана даярдыктар менен да ишке ашыра албай жатат.

Бүгүнкү күндөгү эл аралык жана хазарий күрөштөр жандуу-жансыз нерселердин баарын кыйратты. О.э. адамзатка чечип болбой турган проблема жана кырсыктарды алып келди. Себеби, алар бузгунчу жана оорулуу хазараттарга таянган түзүмдөрдүн бир бөлүгү. Колония, элдин канын соруу, байлык үчүн адам өлтүрүү, капиталисттердин байлыгын дагы да көбөйтүү үчүн адамдардын күнүмдүк азыгын тартып алуу, аскерий жана саясий өкүмдарлык орнотуу үчүн мамлекеттер ортосунда фитна чыгаруу о.э. ойрон кылуучу согуштарды уюштуруу, булардын баары бузгунчу хазараттардын жемиштери. Себеби, алар адилеттикти да, инсанийликти да, ырайымды да билбейт... Алар байлык, шахват жана мал дүйнө кулдары. Алар жер жүзүнүн жарым калкын кырып жиберүүгө да даяр. Бүгүн адамзат адилетти жана калыстыкты күтүүдө о.э. жүз жыл мурда баткан нурду күтүүдө... Адамзат аларды ойрон кылган жырткыч күрөштөрдөн жана кырсыктардан куткара турган кишини күтүүдө. Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты тикелөө үчүн аракет кылып жактандар үчүн жакшы күндөр жакындашып жатканы жөнүндө улуу башарттар бар. Бул башарат диндин бүткүл жер жүзүнө жайылышынан кабар берүүдө. Бул жөнүндө Аллах Таала мындай дейт:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾

«Ал Өз Расулун Туура жол жана чындык дин менен – мушриктер каалашпаса да – бардык диндерге үстөм кылуу үчүн жиберген» [9:33]

Пайгамбарыбыз ﷺ айтат:

«إِنَّ اللَّهَ زَوْيَ لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ مُلْكَ أُمَّتِي

سَيَبْلُغُ مَا زُويَ لِي مِنْهَا»

«Аллах жерди мага чогултуп көрсөттү. Ошондо анын күн чыгышынан күн батышына чейинки бардык жайларын көрдүм. Умматымдын мүлкү мага чогултуп көрсөтүлгөн жайларга чейин жетип барары анык». (Имам Ахмад риваяты).

Биз Аллахтан хакты өз ордуна кайтаруу жана Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты кайтаруу менен Ислам Умматын сыйлашын сурайбыз. О.э. бүткүл адамзатты жер жүзүнө Исламды жаюу менен сыйлашын сурайбыз. Амин. □

АЛЛАХ ТААЛА МУСУЛМАНДАРГА ИСЛАМГА НЕГИЗДЕЛГЕН САЯСИЙ ХИЗБДЕРДИ ТҮЗҮҮНҮ ФАРЗ КЫЛГАН (1)

Сулайман Мухажирый – Яман

Мусулмандар арасында исламий хизб-партиялардын болушу жөнүндө буйруган хукмдун гайыб болгондугу:

Эгер Ислам жеке дин болгондо, исламий партия жана жамааттардын болушу талап кылынмак эмес. О.э. мусулмандардан Ислам өкүмдөрүнө өз өзүнчө амал кылып, кимдир бирөө өзүнчө орозо тутуп, ал тургай, мусулмандардан топторлуп биргеликте хаж кылуу талап кылынган болсо да, кимдир бирөө өзүнчө хаж кылмак, дагы бирөө өзүнчө намаз окумак. Ал тургай, Исламда жамаат катары аткарылышы фарз кылынган намаз болсо да, ал намаз катары аткарыла турган ибадаттан ары өтмөк эмес. Бирок, Ислам мабдаий дин. Анын акыйдасы саясий болуп, андан бардык турмуш мыйзамдары алынат, инсандын бардык мамилелери – анын Роббиси, өзү жана башкалар менен болгон мамилеси – ушул саясий акыйдада биригет. Ошондуктан, Ислам мусулмандарга Ислам мамлекетин тикелөөнү фарз кылды. Ушул мамлекет аркылуу бул мамилелер тартиптештирилет. Шариат көптөгөн өкүмдөрдүн колдонулушун ушул мамлекетке байлады. Т.а. эгер Ислам мамлекети бар болсо, өкүмдөр иш жүзүндө аткарылат, эгер мамлекет жок болсо, алар аткарылбай калат. Ушуга ылайык, өкүмдөр аткарылышы жана аткаруусуз калбашы үчүн мусулмандарга ушул мамлекетти тикелөө вазыйфасы жүктөлгөн. Себеби, Исламдын мабдаийлиги мамлекеттин болушун шарт кылат. Аллах Ислам мамлекети болушун буйруп, Расуллалах ﷺ аны иш жүзүндө көрсөткөн. Мамлекетсиз Исламды толук колдонууну элестетүү кыйын. Арийне, саясий жамааттарсыз жана хизбдерсиз мамлекеттин болушу да кыйын. Себеби, мамлекетти ушул жамааттар тикелөөгө аракет кылат. Ушул көз караштан алганда, «Важибди ишке ашыруу үчүн зарыл болгон нерсе да важиб» коидасына ылайык, исламий саясий жамааттардын болушу важибге айланды.

Бирок, Исламга жат болгон түшүнүктөр киргизилип, алар исламий өкүмдөрдү жокко чыгарууда маанилүү роль ойногон соң, анык-тунук нерсени ачыктап берүү зарылчылыгы пайда болду. Мындан улам, мамлекет жок болсо, аны тикелөө менен, эгер бар болсо, аны тергеп-тескөө менен алектенген саясий хизбдерди түзүү да Исламдын важиб өкүмү экенин ачыктап өтүү зарыл болуп

жатат. Т.а. саясий хизбдердин бар болушу шарый важиб өкүмдөрдүн бири болуп, Умат – Ислам мамлекети бар болгондо да, жок болгондо да – ушул өкүмдөрдөн сыртта болбошу керек. Демек, Ислам мамлекетине жана саясий хизбдерге тиешелүү шарый өкүмдөр тарыйкатка тиешелүү өкүмдөр болуп, динди тикелөө, коргоо, жаюу да ушул тарыйкат өкүмдөрүнө кирет. Бул болсо, Расулунна ﷺ аткарган амал. Анткени, ал зат Меккеде сахаба ﷺ дар тобу менен биргеликте даъватты мамлекетти тикелөөгө каратты жана Мединада аны тикеледи о.э. Аллахтын рисалатын жеткирүүчү пайгамбар болушу менен бирге, мамлекет жетекчиси да болду.

Уламалар арасында ушул түшүнүктүн жоголгону:

Мусулмандар арасында кеңири жайылышы шарт болгон ушул шарый түшүнүк шарияттан экендигин түшүнүү үчүн далилдерди бир-бирден келтирүү шарт эмес. Бирок, бүгүнкү күндө бул түшүнүк мусулмандар арасында, ал тургай, өздөрүн улама деп эсептеген кишилерде да жоголду. Мындай абалга Батыш шарый илимдерди үйрөткөн окуу жайлар үчүн белгилеп берген таалим проблемаларына ушул уламалардын моюн сунушканы себеб болду. Натыйжада, ошол «окуу жайлардан» динди турмуштан бөлүүгө негизделген батышча «уламалар» даярдалып чыга баштады. Алар түрдүү көрүнүштө: кээ бирөөлөрү жамааттарга таандык, кээ бирөөлөрү белгилүү бир идеянын ээрчүүчүсү, дагы кээ бирөөлөрү эч кандай жамаатка таандык болбогон жеке көрүнүштөгү уламалар.

Жамааттарга таандык уламалар. Алардын бири Салафийлер жамааты болуп, алар саясат менен динди бөлүү идеясын табанний кылышкан. Т.а. бийликти Ал Саудга, динди (ибадат, нике, талак жана мурас... сыяктууларды) Ал Шайхка беришти. Дагы бири Ихванул Муслимин жамааты. Алар кабыл алган фикирге ылайык, «шариат кечирген т.а. мусулмандардын ыхтыярына берген өкүмдөр бар. Мындай өкүмдөр Исламдын 90 пайызын түзөт жана алар мубахтар катарына кирет. Ошондуктан, аларды Исламдын сыртынан алышыбыз жана акылыбыз эмнени пайдалуу деп билген болсо, ошого амал кылышыбыз мубах». Ихвандын мындай ката түшүнүгүнө ылайык, Исламда намаз, зекет, орозо жана хаж сыяктуу ибадаттардын о.э. мурас, нике жана талак сыяктуу жеке абалдар деп аталып жаткан өкүмдөрдүн болгону 10 пайызы гана калат. Дагы бир жамаат жалаң жакшы амалдарга гана даъват

кылышат, кудум Исламда алардан башкасы жоктой. О.э. дагы миңдеген жамааттар бар, аларда Исламдын бир бөлүгүнө гана этибар берилет, кайрымдуулук коомдор, ахлакый жамааттар сыяктуу. Суфилер деп аталган жамаат да бар. Алар саясаттан абдан алыс жүрүшөт, ал тургай, Американын RAND үюмү ушул идеяны кабыл алууну о.э. мусулмандар арасында ушундай фикирлерди жаюуну сунуштаган. Максат мусулмандардын саясатка жакындашпоосун кепилдөө.

Ал эми, шарият факультеттерин аяктаган, эч кандай жамаатка же исламий мафкуравий агымга алакасы болбогон өз алдынча болгон уламаларга келсек, алар аларга белгилеп берилген чөйрөдөн чыкпай, шахска тиешелүү фатвалар менен чектелишет. Т.а. шарият факультеттеринде таалим алган жана алар үчүн белгилеп берилген чөйрөдөн чыгышпайт. Алар расмий Вакфтар мүдүрлүктөрүнө байланган, бул мүдүрлүк аларга саясат менен алектенүүгө тыюу салган. Өкүнүчтүүсү, алар саясий маселелерде расмий жетекчиликке моюн сунуп, өз аракеттери менен кудум «динибизде саясат жок» деп билишет. Ошентип, бүткүл мусулмандарда, айрыкча, уламаларда мына ушундай ката түшүнүктөр кеңири жайылды, Аллахтын рахматы менен өтө азчылыкка гана жетпеди. Мындан тышкары, этибар мусулмандардын бардык иштерине эмес, айрым иштерине гана каратылып калды.

Ислам мамлекети жөнүндөгү түшүнүктүн жоголушу Батыштын мусулман өлкөлөрү үстүнөн өкүмдарлык кылышына жол ачты:

Мусулмандар арасында Ислам мамлекети деген түшүнүктүн жоголгондугуна далилдер өтө көп. Мисалы, ушул түшүнүк жок болгондуктан көпчүлүк мусулмандарда «Исламда хизб болбойт», «Аллах ахзаб-хизбдерди кыйратат» деген сөздөр пайда болду. Мындан да жаманы, бул сөздөрдү Расулуллах ﷺ га нисбат беришкени. Мусулмандар арасында мына ушундай адаштыруучу түшүнүктөрдүн жайылышы аларга таасир өткөрүп, колонизатор Батыштын өзүнүн колонизаторлугун сактап калуу максатында өлкөлөрүбүздө пайда кылган абалга аларды ыраазы боло турган кылды. Себеби, мындай түшүнүккө ээ болгон киши мусулмандар кайра бутка тура алышпайт деп ойлойт. Андай болгон соң, кантип жамай хизбий аракетсиз Батышты өлкөлөрүбүздөн кууп чыгуу о.э. анын жырткычтыгынан кутулуу мүмкүн болсун?! Акыры, мусулман

өлкөлөрүндө турган жана Аллах түшүрбөгөн нерсе менен өкүм жүргүзүп жаткан режимдерди хизбий аракет менен гана өзгөртүү мүмкүн го! Мындан тышкары, бул режимдер капиталисттик кафир насроний Батыш мамлекеттерине малай жана дос. Ислам муну катый харам кылган. Буга Аллах Тааланын ушул каламы далил:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَرَىٰ أَوْلِيَاءَ ۚ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِنكُمْ فَإِنَّهُ مِنَهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

«Эй момундар, яхудийлерди жана насронийлерди дос тутпагыла! Алардын айрымдары айрымдарына дос. Силерден ким аларга дос болсо, анда, ал ошолордон. Албетте, Аллах залым коумду хидаят кылбайт» [5:51]

Мындан тышкары, ондогон аят карималар бар. Айрыкча, Аллах Тааладан башкасын дос тутуу, ал тургай, динден чыгарышын белгилеген хадис шарифтер бар. Шариятыбыз ушул шарый хизбдерге Ислам мамлекетин тикелөөнү буйруду о.э. ушул мамлекетти тикелөө үчүн Расуллуллах ﷺдын тарыйкатына ылайык аракет кылууну т.а. кандай тикелесе, ошого амал кылууну фарз кылды, шек-күмөнсүз, бул рошид Халифалык мамлекети болот. Табигый суроо пайда болот: кантип, мусулмандар мамлекетсиз жихад кылышы жана адамдарды Аллахтын динине топ-топ кылып алып кирүүсү мүмкүн, кантип Ислам мамлекетин саясий хизбдердиз тикелесе болот? Шек-күмөнсүз, бул жаркын белгилүү нерсе, аны түшүнүү үчүн көп изденүүгө кажет жок жана бул шарый да, аклий да талап кылынган иш.

Ислам мамлекети туурасындагы адаштыруучу түшүнүктүн мусулмандарга таасири:

Белгилүү болгондой, мусулмандар өз динин өтө жакшы көрүшөт. Ал тургай, алардын Исламга болгон сүйүүсү өз өмүрүнөн да жогору турат. Бирок, өкүнүчтүүсү, биз жогоруда айтып өткөн адаштыруучу тарыйкат мусулмандардагы ушул мухаббатты эч кандай таасирге ээ болбогон мухаббатка айлантты. Биз мындай мухаббат менен өзгөрүү жасообуз мүмкүн эмес. Ушул ката түшүнүк себептүү мусулмандар ар бир кайгы окуяга кайгырып, бирок, аны өзгөртө албай жатышат... Мусулмандар алар кабылган зулумдарга нааразылыктарын билдирип, демонстрацияларды кылып жатышат, бирок, туйгуларын гана кандырып жатышат. Бул болсо, мусулмандарга каршы уюштурулуп жаткан фитна каршысында өтө

туура эмес-терс абал. Бирок, мунун оң тарабы да бар. Мусулмандар моюн сунуп, өзгөртө албай жаткан бул абал аларда ачуулануу отун жагат жана бул ачуулануу барып-барып биригүүгө алып келет. Бирок, өкүнүчтүүсү, үмүтсүздүк сезими алардын вакиъликти өзгөртүүгө болгон күчтүү каалоосун тизгиндеп алды... Алар вакиъликти өзгөртүүнүн туура шарый жолун билишпегендиктен, алар Махдий туурасында сүйлөп жатышканына күбө болуп жатабыз. Айрымдарынан нусратка өтө жакын калды, бирок, нусрат биздин аракетинен менен эмес, Аллах Субханахунун аралашуусу менен келет деген сөздөрдү угуп жатабыз. Ал тургай, бүгүнкү күндөгү Мамлекет уюму учурдагы режимдерди өзгөртүү жана мусулмандарды жалгыз Халифалык мамлекетинде бириктирүү керек деп ишке ашырып жаткан же өз өлкөлөрүндө өзгөрүү жасоо үчүн кээ бир куралдуу кыймылдар ишке ашырып жаткан бул жана башка иштер ушул зулумга реакция билдирүү жана болгон энергияны жумшап жок кылуудан башка нерсе эмес. Мындан тышкары, бул иштер шарый тартипте болгон жок. Ал жана бул жамааттардын иш-аракети Исламды сүйүүдөн келип чыгып жаткан болсо да, бирок, илимсиздик менен келип чыгууда. Ошентип, Исламда хизбдер жок деген түшүнүк – өтө зыяндуу о.э. мусулмандардын мээлерине – алар ушул бузгунчу абалды өзгөртүүгө аракет кылбашы үчүн – Батыш тарабынан куюлуп жаткан фикир.

Аллахтын өкүмүн тикелөө үчүн бир жамаатта аракет алып баруу зарылдыгын баян кылуу муфассал шарый хукмду баян кылуу болуп, өзгөртүү жараянында бул өтө зарыл.

Исламий хизбдердин болушу харам деп уламалар шылтоо кылып жаткан шарый далилдер ушулар:

«Исламда хизб болбойт», «Аллах ахзаб-хизбдерди кыйратат» деген сөздөр мусулмандар арасында көп айтылууда дедик. Ал эми, уламаларга келсек, өз кезегинде, алардын да өз фикери бар, алар Исламда хизбдердин болушун инкар кылуу үчүн Куръандан белгилүү бир аяттарды жана адаштыруучу далилдерди көрсөтүп жатышат. Шек-күмөнсүз, булар Исламды түшүнбөстүктөн келип чыккан далилдер. Мисалы, алар Аллах Тааланын ушул бир катар аяттарын далил кылышкан:

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ۚ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

«Диндерди бөлүп, өздөрү да топторго бөлүнүп алган кишилер туурасында бир да нерсеге (жоопкер) эмессиң. Алардын иштери Аллахтын гана ыхтыярында. Кийин аларга кылып өткөн иштеринен кабар берет» [6:159]

﴿مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا ۗ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾

«Алар диндерин бөлүп, фирка-фирка болуп алышкан. Ар бир фирка өз алдындагы нерсе менен шат» [30:32]

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ۚ

ذَٰلِكُمْ وَصَّنَّكُمْ بِهِ ۖ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

«Албетте ушул Менин Туура Жолум. Демек, ушул жолго ээрчигиле, (башка) жолдорго ээрчибегиле, алар силерди Анын жолунан үзүп коёт, балким, таква кылаарсыңар деп силерди ушул нерселерге буйруду» [6:153]

Алар ушул аяттарды Аллах Субханаху Исламга негизделген саясий хизбдер түзүүнү каралоодо деп тафсир кылышат.

Мындай наадандыктын келип чыгышы аклиясы «ислам индивидуал дин» деген негизде таалим берген шарият факультеттерин аяктаган уламаларга барып такалат. Арийне, мындай уламалардын назарында жамаий аракет жардамында вакиъликти өзгөртүүнүн жана Аллахтын хукмун орнотууга аракет кылуунун эч кандай мааниси жок. Уламалардын мындай позициясы наадандык гана эмес, бул нерсе алар өз фатвалары аркылуу вакиъликти өзгөртүү жолунан эмес, вакиълик менен бирге бара жатышканын көрсөтүүдө.

Кадырлуу боордоштор, диндерди бөлүп, өздөрү да топторго бөлүнүп алгандардан, ар бир фирка өз алдындагы нерсе менен шат деген жогорудагы аяттардан эмне көздөлгөнү силерге сыр эмес. Эгер, муну билбесеңер келгиле, кулака салалы, Саъдий өз тафсириде биринчи аят тууралуу мындай деген:

«Аллах Таала:

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِيَنَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَّسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

«Диндерди бөлүп, өздөрү да топторго бөлүнүп алган кишилер туурасында бир да нерсеге (жоопкер) эмессиң. Алардын иштери Аллахтын гана ыктыярында. Кийин аларга кылып өткөн иштеринен кабар берет» [6:159]

деген аятында диндерди бөлүп жаткандарды эскертүүдө. Аяттагы *فرقوا دينهم* сөзү динин бөлүп, анда тафрика болуп жаткандарды түшүндүрөт. Андайлардын ар бири яхудийлик, насранийлик жана мажусийлик сыяктуу инсанга дининде эч кандай пайда алып келбеген ысымдарды алышты. Же киши булар менен ыйманы толук болбошу т.а. шарияттын бир нерсесин алып, аны өзүнө дин кылып алышы, башкасын болсо ташташы, же мурдараак деп билгенин алышы назарга алынып жатат... Мисалы, бидъат жана адашуу калкы о.э. Умматты бөлүп жаткандар сыяктуу. Ушул аят карима Ислам уюшууга жана биригүүгө буйруганына, дин калкынын артында усул жана фуру маселелерде бөлүнүү чыгаруудан кайтарганына далалат кылууда. Расулуллахты өз динин бөлүп жарган кимселерден бүтүндөй алыс болууга буйруп, *﴿لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾* т.а. сен алардан эмессиң, алар да сенден эмес, себеби алар сага каршы чыгышты жана моюн сунбастык кылышты деп жатат.

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ﴾ т.а. алар Аллах алдына кайтышканда Аллах аларды кылган амалдарына ылайык сыйлайт.

﴿يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ кийин аларга кылып өткөн амалдарынын хабарын берет».

Экинчи аяттын тафсири туурасында Багавий мындай дейт:

﴿مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِيَنَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾

«Алар диндерин бөлүп, фирка-фирка болуп алышкан. Ар бир фирка өз алдыларындагы нерсе менен шат» [30:32]

«Т.а. түрдүү фиркаларга бөлүнүштү жана алар яхудийлер менен насранийлер».

Үчүнчү аяттын тафсири жөнүндө Табарий мындай дейт:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ

وَصَدَّكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

«Албетте ушул Менин Туура Жолум. Демек, ушул жолго ээрчигиле, (башка) жолдорго ээрчибегиле, алар силерди Анын жолунан үзүп коёт, балким таква кылаарсыңар деп силерди ушул нерселерге буйруду» [6:153]

«Абу Жаъфар айтат: Роббиңер силерди мына ушуга буйруду. Эй адамдар, Аллах Тааланын ушул:

(قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْكُمْ)

«Айткын: «Келгиле, Роббиңер силерге харам кылган нерселерди окуп берейин» [6:151]

аятынан башталган эки аятында Анын жолуна бапаа кылууга буйруду. «*صراطى* Менин жолум» дегени – бул Аллахтын жолу жана пенделерине ыраазы болгон дини.

«*مُسْتَقِيمًا* туура». Т.а. хактан кымындай ообогон туп-туура жол.

«*فَاتَّبِعُوهُ* Ушуга гана ээрчигилел». Т.а. ушул жолдо амал кылгыла жана аны өзүңөргө жол кылып алгыла.

«*وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ* Демек, ушул жолго ээрчигиле. (Башка) жолдорго ээрчибегиле». Т.а. мындан башка жолдон жүрбөгүлө, мындан башка минхажга ээрчибегиле, мындан башка динди, яхудийлерди, насранийлерди, мажусийлерди, бутпарастарды жана башка диндерди үмүт кылбагыла. Себеби, алар бидъат жана залалат-адашуу.

«*وَتَوَقَّرِقْ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ* алар силерди Анын жолунан үзүп коёт». Т.а. эгер Аллахтын сабили, жолу жана дини болбогон жаңы жолдорго ээрчисеңер, ушул динди бөлүп таштайсыз. *عَنْ سَبِيلِهِ* сөзү – бул Аллахтын жолу жана силерге ыраазы болгон дини. Т.а. бул анбиялар да буйруган Ислам болуп, силерден мурдагы умматтар да ушул динге буйрулушкан.

«*ذَلِكَ وَمَا كَانَ مِنْكُمْ وَمَا كَانَ مِنْكُمْ وَمَا كَانَ مِنْكُمْ* силерди ушул нерселерге буйруду». Т.а. Аллах Таала жогоруда «*صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا*» *Албетте ушул Менин Туура Жолум*», деп, силерге мына ушул динде болууну буйруду деп көрсөтүп жатат. Себеби, өзүңөр үчүн Аллахтан корккула жана кыйроого түшпөгүлө, этият болгула, Роббиңерди ачуулантып койбогула, антпесе, Анын өч алуусуна жана азабына учурайсыңар».

Муфассирлердин ушул тафсирлеринен алардын маанилери бирдей, сөздөрү эле башка экени байкалат. Ушул үч аятта яхудийлер, насранийлер, мажусийлер, бидъат жана залалат калкы о.э. түшүнүк жана жолдору боюнча ушулардын хукмунда

болгондор айыпталууда. Демек, бул аяттар мабдасы Ислам болгон саясий хизбдерди түзүүнү айыптоодо деген сөз таптакыр келип чыкпайт.

Ушул орунда, биз айтып жаткан фикирлерибиз жөнүндө окурманда түшүнбөстүк жүзөгө келбеши үчүн динибизде ачык-айкын болгон нерселерге этибар каратышыбыз керек.

Мисалы, ижтихад кылуу – Исламда далалаты зонний болгон нусустардан шаръий өкүмдөрдү истинбат кылууга күч жумшоо. Т.а. далалаты катъий болгон нусустарда ижтихад кылынбайт, бул жерде ижтихад шарттарын жана башкаларды айтып өтүү шарт эмес.

Шаръий нусустардын мазмуну үстүндө ижтихад кылуу – Аллах Субханахунун бир ниъматы. Анда ушул улуу динибиздин жандуулугун о.э. турмуш өнүгүшү менен – шаръий шарттар аркылуу тартиптештирилген көрүнүштө – бетме-бет жүрүүнү көрүү мүмкүн.

Мужтахиддердин истинбат кылуу жолдору жана далалаты зонний нусустарды түшүнүүлөрү бири-биринен айырмаланат. Ошондуктан, алар бири-бирине кайчылаш болгон шаръий өкүмдөрдү истинбат кылышкан. Бул нерсе табигый болуп, Исламдагы кеңдикти көрсөтөт.

Бирок, бул келишпестик мусулмандар тарыхында мужтахиддер ортосунда да, алардын ижтихадына ээрчигендер жана мукаллиддер ортосунда бөлүнүү да, жаңжал жана жек көрүүнү келтирип чыгарбаган. Тескерисинче, бул мусулмандар үчүн Аллах Субханаху каалаган диндеги кеңдик. Исламда саясий хизбдердин ар түрдүү болушу да мына ушундан. Себеби, ар бир хизбдин истинбат кылуу жолу ар түрдүү болот. Бирок, алар бири-бири менен жаңжалдашуу жана жек көрүүдөн таптакыр алыс болушат. Бул эң кеминде биздин улуу шариятыбызда болушу керек болгон нерсе. Себеби, ижтихадга өз салымын кошкон кишилердин көпчүлүгү «менин фикирим ката болушунун ыктымалы болгон туура фикир, менден башканын фикери туура болушунун ыктымалы болгон ката фикир» деп карашкан.

Ооба, Исламдын туура фикирин атайылап кошулган шектүү фикирлерге өзгөртүү Аллахтын атына жалаа жабуу болуп эсептелет. Аллах Субханаху ва Таала айтат:

﴿قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾

«Айткын, Аллах жөнүндө жалган жалаа жабыштырган адамдар кутулушпайт» [10:69]

Расуллалах ﷺ айтат:

«لَا تَكْذِبُوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَلْيَلِجِ النَّارَ»

«Менин үстүмдө жалган иштетпегиле. Анткени, ким менин үстүмдө жалган иштетсе, тозокко түшөт». (Бухарий). Ошентип, окурманга мындай жалган жана шектүү тафсирлери менен алар Аллах жана Расулуна каршы чыгышканы ачык-айкын көрүнүп турат. Батыш каалаган нерсе да мына ушул. Бул иште аларга мусулман уламалары жардам берди. Муну билип кылып жатышканы да, билбей кылып жатышканы да бар. Бирок, баары күнөөкөр болушууда. Батыш ушул аркылуу Исламдын туура түшүнүктөрүн өчүрүп, Ислам түшүнүктөрүнө Ислам менен сокку берүүдө. Натыйжада, мусулмандардын ойгонушуна тоскоолдук коюлуп, Батыштын колонизаторлугу уланышы менен анын өмүрү дагы да узарууда.

Батыштын биринчи номурдагы душманы – Исламды саясий таризде көтөрүп чыккан мусулмандар. Батыш «терроризмге» каршы күрөшүү чүмбөтү аларга каршы күрөш алып барууда. Тигил улама сыйфатындагы кишилер болсо, Батыштын саясий Исламды четтетүү ишине о.э. Ислам таалимдерин жамаат көрүнүшүндө аткарыла турган ибадаттарга алакасы жок болгон жеке ибадаттарга гана чектешине сокурларча ээрчүүдө. Алар мусулманды өз шахсына тиешелүү иштерге этибар берүүгө, мабдасы Ислам болгон саясий хизбдерди түзүүдөн алыс болууга, ал тургай, түзүлгөн хизбдердин катарына кошулбоого чакырып жатышат. Ошондуктан, бул уламалар ушул сөздөрү менен мусулмандарды Ислам түшүнүктөрүнөн адаштырып жатканына күбө болуп жатабыз: «Силер кантип Ислам мамлекетин кура аласыңар? Кантип, мусулман өлкөлөрүн азат кыла аласыңар? Кантип, нажас яхудийлерди жок кыла аласыңар? Акыйкатта болсо, мусулмандар багымдат намазын жамаат болуп окубай жаткан, сүннөттөргө этибар бербей жаткан, ахлактарын оңдобой жаткан болсо... Оболу ушуларды кылуу керек». Алар ушинтип Исламдагы жеке ибадат өкүмдөрүн Умматтагы кризистин чечими катары көрсөтүшүп жатышат о.э. мусулмандарды Умматтагы кризистин чыныгы чечими болгон жамай ибадат өкүмдөрүнөн алыстатып жатышат... Бул болсо, мусулмандарды өз дининдеги өзгөрбөй турган бекем негиздерден чалгытат, мындан башка нерсе эмес.

Шек-күмөнсүз, бул сыяктуу батыл чакырыктар мусулмандарды бири-биринен алыстатып, Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыктан бөлөт. Негизи, алардын башын бир кылып, турмуштун бардык тармагында Аллахтын шариятын колдонуучу – бул Халифалык.

Баса белгилөө لازым, уламалардын мына ушундай даъваттары Умматты бөлүнүүгө, алсыроого, сынууга жана душманга моюн сунуп, ааламдар Роббисин ачуулантууга алып келүүдө. Айрымдар: мусулмандар бөлүнүп турган учурда кантип Аллахтын шариятына негизделген исламий саясий хизбдерди түзүү мүмкүн о.э. кантип Халифалык мамлекетин тикелөө аркылуу Аллахтын шариятын тикелөөгө даъват кылуу мүмкүн?! Бул кандай карама-каршылык? деп суроо салышы мүмкүн.

Исламий саясий хизбдер түзүү – Аллах Субханаху ва Таала мусулмандарга буйруган фарз. Бул фарз жихад кылуу, же намазды аткаруу, же болбосо зекетти берүү сыяктуу фарздардан айырмаланбайт. Бул маселени шарый жол менен үйрөнүү лазым. Себеби, бул нерсе аны кабыл алууга, ага амал кылууга жана Аллахтын шариятын аткарууга, динин жаюуга жана калимасын бийик кылуу аркылуу Аллахты ыраазы кылууга жетектесин.

Араб тилинде «الحزب» хизб сөзү умумий т.а. бир нече мааниге ээ.

Мисалы, анын зикр, курал жана тайфа сыяктуу маанилери бар. О.э. «الحزب» топ деген мааниге ээ. Бу Аллах Тааланын ушул аятында келген:

﴿ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا﴾

«Андан соң эки топтун кайсы бири турган мөөнөттөрүн эсептегенин билүү үчүн аларды ойготтук» [18:12]

حَزَبَ الرَّجُلُ дегени, киши топ чогултту, киши өз тарапкерин жана шериктерин топтоду, өз фикирлештерин топтоду деген маанилерди түшүндүрөт. Т.а. хизб бир идея жана белгилүү бир максат үчүн топтолгон жамаат.

Бирок, Аллах Субханаху Куръани Каримде кээ бир хизбдерди мактаган, кээ бирөөлөрүн болсо каралаган. Аллах мактаган хизбдер жөнүндө «هم الغالبون» дал ошолор жеңүүчү» о.э. «هم المفلحون» да ошолор ийгиликке жетишүүчүлөр» деди:

﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ﴾

«Кимде-ким Аллахты, Анын пайгамбарын жана момундарды дос тутса, (нажат табат), анткени, жалаң Аллахтын хизби гана жеңүүчүлөр» [5:56]

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْفَالِحُونَ﴾

«Аллахка жана Акырет күнүнө ыйман келтирген коум Аллах жана Расулу сызган сызыктан чыккан кимселер менен – ал тургай, алар өздөрүнүн аталары, же уулдары, же ага-унилер, же тууган-уруктары болушса да – достошуп жатышкандарын таппайсың. Мына ошолордун жүрөктөрүнө (Аллах) ыйманды жазып бекемдеп койгон жана аларды Өз тарабынан болгон Рух менен кубаттандырган. Ал аларды астынан дарыялар агып турган, алар түбөлүккө кала турган бейиштерге киргизет. Аллах алардан ыраазы болду жана алар да ыраазы болушту. Мына ошолор Аллахтын хизби. Байкагыла, албетте Аллахтын хизби нажат табуучулар!» [58:22]

Аллах каралаган хизбдер жөнүндө «الخاصرون» дал ошолор зыян көрүүчүлөр» О.Э. «أصحاب السعير» тозокулар» деп келген:

﴿أَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخٰسِرُونَ﴾

«Аларды шайтан ээлеп алып, аларга Аллахты эстөөнү унуттурду. Мына ошолор шайтандын хизби. Байкагыла, албетте шайтандын хизби зыян көрүүчүлөр» [58:19]

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ

السَّعِيرِ﴾

«Чынында шайтан силерге душман. Демек, аны душман туткула! Шек-күмөнсүз, ал өз хизбин тозок ээлери болуулары үчүн чакырат» [35:6]

Акыйкат ушул, качан Аллах Субханаху белгилүү бир хизбди жана анын максаттарын сыфаттап мактаган болсо, бул аткарылышы катый талап кылынган мактоо болот. Качан бирер хизбди каралап зикр кылган болсо, бу ташталышы катый талап кылынган каралоо болуп эсептелет. Демек, Аллах Субханаху мусулмандардан белгилүү бир хизбдерди түзүүнү талап кылды о.э. белгилүү бир хизбдерди түзүүдөн кайтарды. Мисалы, жогорудагы аяттарда Аллах жана Расулу сызган сызыктан чыкпай, Аллахты, Анын Расулун жана момундарды дос туткандар деп мактагандай о.э. шайтанга ооп кеткендер деп каралагандай...

Муну менен бирге, «*الأمة*» уммат сөзү да умумий, бир чече мааниге ээ сөз. Мисалы, бул сөздүн жол, шарият, дин, ниъмат, комитет, абийиир, сүннөт, жыныс, келечек муун... сыяктуу маанилери бар. Анын жакшылыкты өзүндө жамдаган киши о.э. башка диндерден айырмаланып хак үстүндө турган киши деген мааниси да бар:

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً﴾

«Албетте, Ибрахим ... уммат болгон»

[16:120]

Уммат – расул жөнөтүлгөн бир жамаат. Ошондуктан, мындай делет:

﴿وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قَضَىٰ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْمَنُونَ﴾

«Ар бир уммат үчүн пайгамбар болот. Анан качан пайгамбарлары келгенде, ошол (уммат)тарга зулум кылынбастан, алардын ортолорунда адилет өкүм кылынат»

[10:47]

О.э. уммат сөзүнөн Мухаммад ﷺдын Умматы да назарга алынган. *الأمة* сөзүнүн маанилери: *أمة الرجل* – кишинин улуту, *الأمة* – жамаат. Ушул маанилерди салыштырсак *الأمة* сөзүнөн хизб мааниси келип чыгышы ачык-айкын болууда. Роббибиз Субханаху *الأمة* деп хизбди назарга алган:

﴿وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ

﴿الْمُفْلِحُونَ﴾

«Араңарда жакшылыкка даъват кылган, маъруфка буйруп, мункардан кайтарган бир уммат болсун, дал ошолор ийгилик табуучулар»

[3:104]

Ушул аят каримада Аллах Субханаху ва Таала Мухаммад ﷺдын умматынан алардын арасында бир жамаат болушун катый талап кылууда. Аларды мабдасы Ислам болгон саясий хизбдин сабында уюшууга буйрууда. Себеби, алардын колу менен – эгер Халифалык жок болсо – Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалык мамлекети тикеленип, жер жүзүн Ислам шарияты менен башкарышсын, Исламды турмуштун бардык тармагында толук колдонуп, Исламды даъват жана жихад аркылуу бүткүл дүйнөгө жетиришсин.

Ушул аятты кеңирээк түшүнмөкчү болсок, мындай дейбиз:

ولتكن сөзүндө лам амр ламы болуп, араб тилинде ولتكن сөзү эң күчтүү важибди жана эң күчтүү буйрукту, «кылгыла» маанисиндеги анык буйрукту түшүндүрөт о.э. وأولئك هم المفلحون «дал ошолор ийгилик табуучулар» сөзүнө салыштыруу менен аткаруу катый талап кылынган айкын болот.

«منكم» сөзүндөгү من таъбиз үчүн. Себеби, бул жерде балдары, карылары, алсыз-күчтүүлөрүнөн турган уммат ушул маанилүү вазыйфага жарабайт. Балким, бул вазыйфаны аклий, илимий, психологиялык жана маънавий жактан жөндөмдүү болгондор гана жетик жана туура ааткара алат.

Демек, الأمة – бир шарый фикирдеги жамаат т.а. хизб. Бул хизбдегилер Аллахтын Китеби жана Расулу ﷺдын сүннөтүндөгү далалаты зонний нусустардан истинбат кылынган шарый фикир үстүндө белгилүү максат үчүн жамдалган жамаат болушат. Хизбдин аракетин жөнүндө кийинчерээк баян кылабыз.

يدعون т.а. даъватта Аллахтын буйругун аткарууга даяр турушат.

«الخير» сөзүнүн мааниси Ибн Мурдавих Расуллаллах ﷺдан риваят кылган бул хадисте айтылган:

«إِتْبَاعُ الْقُرْآنِ وَسُنَّتِي»

«Куръан жана сүннөтүмө ээрчүү». «الخير» сөзү Аллахтын ыраазылыгына жакын жана каарынан алыс болгон жами исм. «الخير» Ислам жана анда келген шарият. Мисалы, Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалык мамлекетинде көөдөлөнгөн Исламдагы башкаруу түзүмү сыяктуу. Бухарий өзүнүн «Сахих»инде ааламдар саййиди ﷺдан риваят кылган хадисте да бул жөнүндө келген: Мен Абу Хурайра менен беш жыл бирге болдум жана Набий ﷺдан ушуну риваят кылганын уктум:

«كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الْأَنْبِيَاءُ، كُلَّمَا هَلَكَ نَبِيٌّ خَلَفَهُ نَبِيٌّ، وَإِنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي،
وَسَتَكُونُ خُلَفَاءُ فَتَكْثُرُ، قَالُوا: فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فُؤَا بَيْعَةِ الْأَوَّلِ فَالْأَوَّلِ، وَأَعْطُوهُمْ حَقَّهُمْ فَإِنَّ
اللَّهَ سَائِلُهُمْ عَمَّا اسْتَرْعَاهُمْ»

«Бани Исраилге пайгамбарлар саясат жүргүзөт эле. Качан бир пайгамбар дүйнөдөн өтсө, артынан башка бир пайгамбар келчү. Менден кийин пайгамбар болбойт, халифалар болот жана алар көбөйүп кетишет. Ошондо: «Бизге эмнени буюрасыз?», - дешкенде, айтты: **Биринчисинин, биринчисинин гана байбатына бапаа кылгыла жана алардын акыларын бергиле. Анткени, Аллах алардан жаранды кандай башкарышканы жөнүндө сурайт**». (Бухарий). Ушул хадисте Расуллаллах ﷺ өзүнөн кийин Исламда халифалык түзүмү болорун, ал адам ойлоп тапкан жер жүзүндөгү башка түзүмдөргө бүтүндөй окшобогон теңдешсиз түзүм экенин хабар кылууда. Дагы бир хадисте мындай деди:

«تَكُونُ النَّبِيُّوةُ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ
تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ النَّبِيُّوةُ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ
اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاضًا، فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا
إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ
يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ النَّبِيُّوةُ. ثُمَّ سَكَتَ.»

«Силердин араңарда Аллах каалаганча пайгамбарлык уланат. Кийин Аллах каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин зордукчул падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин жабыр көрсөтүүчү залым падышалык болот жана ал Аллах каалаганча турат. Кийин Аллах Өзү каалаганда аны көтөрөт. Кийин пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалык болот. Андан соң Пайгамбар ﷺ сүкүт кылды». Бул жерде жогорудагы аяттагы маани анык болду. Т.а. араңардан бир топ Аллахтын шариятын жеткирүүгө жана жакшылыкка даъват кылууга аракет кылсын деп айтылды. Бул табъизден келтирген далил.

Мына ушуга ылайык, ушул аят карима эки талапты өз ичине алууда:

Биринчи: бүткүл Умматка талап жолдонууда. Т.а. Уммат арасында адамдарды жакшылыкка даъват кылуу улуу вазыйфаны аткара турган

жамааттар болсун. Ушул шарт менен, бул жамааттар ушул вазыйфасын аткарышына мүмкүнчүлүк бере турган бардык нерселер менен камсыздалган болсун.

Экинчи: Ушул вазыйфага жарактуу топко талап жолдонууда т.а. вазыйфада калыс турсун жана аны Аллах Субханаху ыраазы боло турган даражада толук аткарсун.

«ويأمرون» менен «وينهون» сөзү – бул адамдарды маъруфка буюруп, мункардан кайтарышат. Бул буйруп кайтаруучулар бир гана саясатчылар. Себеби, Исламда саясат адамдар иштерин башкаруу дегени. Т.а. سَأَسَ يَسُوْسُ سَأَسَ سَائِسٌ سَيَّاسِيٌّ (тулпарлардын иштерин аткаруу менен алектенүүчү سَائِسُ الخيل деп айтылат). Ал эми, кайрымусулмандардын назарында саясат шылтоолорго негизделген айла-амал, алдоо жана жалган иштетүү өнөрү эсептелип, максат каражатты актайт.

Ооба, Исламда саясат – бул иштерди башкаруу. Ар бириңер башкаруучусуңар жана ар бириңер өз кол астыңардагыларга жооптуусуңар деп айтылган. Баары өз алдынча т.а. аял киши үй жумуштарын башкарууга жоопкер. Ал эми, ушул аят каримадагы топ-умматтын кыла турган амалына келсек, бул бүткүл Ислам Умматынын иштерин Аллахтын шарияты менен башкаруу дегени. Адамдарды ушул шарият менен буйрушат, ушул шарият менен кайтарышат.

Аллах Субханаху ушул Хизбге Аллахтан коркуу, таква кылуу жана динин бекем кармоо аркылуу өздөрүн мыктылоого буйругандан кийин, жакшылыкка даъват кылуу жана жамандыктан алыстатуу аркылуу башкаларды да мыктылоого буйруду.

Аят каримадагы «المعروف» сөзү – бул шарият туура деген бардык иштер. «المنكر» - анын тескериси болуп, шарият жаман деген иштер.

Ушул маъруфка буйруу жана мункардан кайтаруу фарз кифаялардын бири. Бул ишти маъруф жана мункар эмнелигин билген о.э. муну кандай аткарып, муну менен кандай алектенүүнү түшүнгөн кишиден башкасы аткара албайт. Буларды билбеген наадан маъруфтан кайтарып, мункарга буйруп коюшу мүмкүн. Өзүнүн мазхабындагы хукмду билип, башка мазхабдагысын билбегендиктен мункар болбогон нерселерден кайтарып коюшу мүмкүн. Жумшак боло турган жерде катаал, катаал боло турган жерде жумшактык кылышы мүмкүн. Ошондуктан, ушул назарга алынган хизбдерге мүчө адамдар жөндөмдөрү менен башкалардан өзгөчөлөнүп турат.

Биз ушул темада Аллахтын Китебине токтолдук. Кийинки бөлүктө Расуллуллах ﷺдын амалдарын о.э. ал кантип сахабалар менен ушул аят кариманы колдонгонун карап чыгуу аркылуу аяттын маанисин баян кылабыз.

(Уландысы бар) □

«АЛЛАХ БОЛСО, КАФИРЛЕР КААЛАШПАСА ДА, ӨЗ НУРУН ТОЛУК ЖАЯТ»

Гада Абдулжаббар (Умми Авваб) – Хартум

Шек-күмөнсүз Исламдын өзгөргүс коидаларына (эрежелерине) каршы чабуул – эски жана жаңы чабуул. Ислам душмандары ушул динге каршы эски жана жаңы каражаттарды ишке салып тынбастан согушуп келүүдө. О.э. мусулмандарды өз дини жөнүндө күмөнгө салуу үчүн аракет кылууда. Алар Куръан самавий китеб эмес, аны Мухаммад өзү жазган жана ал түрдүү ырым-жырымдарды жана мифтерди камтыйт деп айтышат. Ислам дининдеги өзгөргүс коида ушул – куфр улуту бир, мусулмандар өз динин ташташмайынча алар ыраазы болушпайт. О.э. кафирлердин жалпысынан Исламга, өзгөчө, Куръанга каршы душмандыгы Кыяматка чейин уланатат. Бул нерсе өзгөрбөйт. Түрдүү маалымат каражаттары жайылып, Батыш мамлекеттери мусулман өлкөлөрүнө өкүмдар болуп алышкандыктан чабуул дагы да кеңейди. Исламдын өзгөргүс негиздерине каршы бүгүнкү чабуул Ислам душмандары тарабынан пландалып жана каржыланып жатат. Ушул макалабызда бул чабуулдун айрым каражаттары жана услубдары жөнүндө баян кылабыз.

Бүгүн Ислам дини душмандары жана алардын малайлары Ислам дининин өзгөргүс негиздерине каршы чабуулду күчөтүп жатат. Аларга уламалар кийимин кийген кишилер, илманийлер, либералдар, Куръанийлер, марксисттер жана өздөрүн муфаккир санагандар жардам беришүүдө. Бул чабуул Исламдын биринчи булагы болгон Куръанга да жетип барды. Кафирлер анын жетиктигине күмөн ойготууга аракет кылышты, ал кемчиликтүү жана өзгөртүлгөн дешти. О.э. Куръан заманыбызга туура келбестигин, аны өзгөртүү жана заманыбызга ылайык келиши үчүн аны жаңыдан талдоо зарылдыгын айтышты.

Биринчи, Франциядан баштасак. Франция Куръандын сураларын жана аяттарын, өзгөчө, яхудийлерди, насранийлерди жана кудайсыздарды жазалоо жана өлтүрүү жөнүндөгү аяттарды жок кылууга аракет кылды. Францияда чыккан «Либерасьон» гезити 2018-жылы 22-апрелде «Жаңы антисемитизмге каршы» деген билдирүүнү жарыялады. Ушул билдирүүгө Франциянын мурунку президенти Николя Саркози жана 300 чакты интеллигенция өкүлдөрү, яхудий жана католик дин ишмерлери кол койгон. О.э. алардын арасында Исламга таандык кишилер да, алар алжирлик

адабиятчы Буалам Сансал сыяктуу франкофония тарапкерлери. Андан тышкары, Куръани Каримдин сураларын өзгөртүүгө жана бекер кылууга чакырып жаткандар да бар. Бул кылмыштуу топ Куръан мусулмандардын кубатынын негизги булагы болуп, Куръан мусулмандардын колунда турган соң, алардын кубаты жана хазараты бекем турат деп билишет. Бул жөнүндө алардын устаздарынын бири Гладстон мындай деген: «Бул Куръан турган соң, Европа Чыгышка өкүмдарлык кыла албайт, көрүп турганыбыздай, коопсуз да боло албайт». («Кайчы жолдогу Ислам», 39-бет).

Бу билдирүү Исламды Франция стандартына ылайыкташтыруу аракеттеринен кийин жарыяланды. Франция президенти Эммануэль Макрон Францияда Исламды тартибге салууну каалайт. Ушул билдирүүгө кол койгондордун талабына ылайык, Куръан аяттары Инжилдин сөздөрү өзгөртүлгөндөй өзгөртүлүшү лазым. Инжилдин яхудийлерди наалаттаган сөздөрү чиркөө менен кызматташтыкта өзгөртүлгөн. Насранийлер өз китебдерин өз колдору менен жазышканын моюнга алышат жана бул жөнүндө Куръанда да айтылган. Алар Аллах урухсат бербеген нерсени т.а. Аллахтын китеби болгон Куръани каримди да өзгөртүүгө аракет кылышууда. Бул билдирүүнүн талабы ушул – Франциядагы исламий диний жетекчиликтер Куръандагы яхудийлерди, насранийлерди жана башка дин өкүлдөрүн жазалоого жана өлтүрүүгө чакырган аяттар жокко чыкты деп жарыялашы лазым. Бул нерсе католиктерде жүз берген. Ватикан ыйык китебдеги бирдей болбостук жана антисемитизм түшүнүктөрүн бекер кылган. Лекин, бул аракет алардын бөлүнүүсүн дагы да күчөттү. Аллах Таала айтат:

(بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ)

«Сен алар ынтымакта экен деп ойлойсуң, бирок, алардын жүрөктөрү ар түрдүү. Себеби, алар акыл калчабаган коум»

[59:14]

Куръан аяттарына каршы күрөшкөн батыштык миссионерлердин бири Жон Такли мындай дейт: «Биз Куръанды бүтүндөй жок кылуубуз үчүн мусулмандарга Куръандагы туура нерсе жаңы эмес жана андагы жаңы нерсе туура эмес деп түшүндүрүүбүз керек». Лекин, бул аракеттердин баары жалаң гана ийгиликсиздик менен бүтөт.

Ооба, алардын китебдеринде бирдейлик жок. Анткени, аларда Пайгамбарларга жиберилген нерселер менен дин ишмерлеринин батыл жалгандары аралашып кеткен. Бирок, Куръани карим Аллахтын алдында. Аллахтын урухсаты менен андан эч бир тамга алынбайт жана ага эч бир тамга кошулбайт, Аллах Өзү аны сактоого кефил. Мунун тескериси катары, алардын өзгөртүлгөн инжили жана тавроту душмандыкка, адам өлтүрүүгө жана кыргынга толо. Алар себепсиз адам өлтүрүүнү камтыган өз китебдерине карашсын.

Матфей инжилинин 10-бабында мындай делет: «Силер мени жер жүзүнө тынчтык орнотуу үчүн келген деп ойлобогула. Мен жер жүзүнө тынчтык эмес, кылыч алып келгенмин. Мен инсанды атасынан, кызды энесинен жана келинди кайын энесинен бөлүү үчүн келгенмин. Инсандын душманы – үй-бүлө мүчөлөрү».

Бештик китебинин 20-бабында мындай делет: «Эгер, бирер шаарга каршы согуш кылсаң, аларды келишимге чакыр. Эгер, алар келишим түзүүгө ыраазы болуп, шаар дарбазаларын ачып беришсе, бардык шаар калкы сага моюн сунган болот жана сен аларды кул кылып иштетишиң мүмкүн. Эгер, алар багынып беришпесе жана сага каршы согушса, аларды курчоого ал. Эгер, Кудайың аларды сенин колуңа тапшырса, алардын бардык эркектерин кылычтан өткөр. Ал эми, шаардагы аялдар, балдар, малдар жана олжолор сеники. Кудайың сага берген душмандарыңдын олжолорунан пайдалан. Ал элдердин шаарларынан болбогон жана сага жакын болгон бардык шаарларга ушундай мамиле кылгын. Ал эми, Кудайың сага ээликке берген тигил калктардын шаарларында бир да жанды тирүү калтырбагын. О.э. Кудайың буйругандай, Хиссийлерди, Амурийлерди, Каранийлерди, Фиризийлерди, Хиввийлерди жана Ябусийлерди өлтүр. Себеби, алар силерге өздөрүнүн кудайларына карата кылган кылмыштарына ылайык амал кылууну үйрөтпөсүн жана силер Кудайыңарга кылмыш кылбагыла». Инжилде итикады жат болгон кишилерди өлтүрүүгө чакырган ушул сыяктуу көрсөтмөлөр көп.

Исламга каршы алып барылган чабуулдар мусулмандарга каршы маддий (материалдык) чабуулдар менен шайкеш алып барылууда. Камактар мусулмандарды күтүүдө, даъват алып барып жаткандарды жок кылуу үчүн соккулар берилүүдө. Колонизатор кафир жана анын малайлары уюштуруп жаткан аскерий чабуулдар ар дайым даяр.

Лекин, аларга карабастан, Ислам душмандары күтпөгөн нерселер жүз берүүдө. Анткени, Исламды жаңыдан кабыл алып жаткандарды көптүгү менен Ислам башка диндерден айырмаланып турат. Айрыкча, Батышта Исламды кабыл алгандардын саны көбөйүүдө. Ыхтымал, батыштыктардын Исламдан коркуп жатышканы Ислам жөнүндө көп айтылып жатканы себеб болгон чыгар. Анткени, маалымат каражаттары Ислам жөнүндө тынымсыз сайрап келет. О.э. гезиттерде, маектерде, макалаларда жана талкууларда Ислам жөнүндө көп айтылат. Бул болсо, адамдарды душмандыкка түртүп, Исламды үйрөнүүдөн тосууда. Лекин, алар Исламдан чечимди табышууда. Т.а. Аллахка болгон ыйман алардагы чоң түйүнгө, чоң проблемаларга чечим берүүдө жана аларга кадыржамдык берип, аларды капитализмден таба алышпаган бакытка жеткирүүдө. Мисалы, голландиялык мурунку депутат жана оңчул партиянын мүчөсү Жюрам Ван Клаверен мурун Исламга жана мусулмандарга катуу душмандык кылып келген болсо, ал жакында Исламды кабыл алды. Мындан кийин да бул сыяктуу адамдардын Исламга кириши токтобойт.

Ислам душмандары ийгиликсиздикке учураган соң, айла-амалдарды дагы да күчөтүштү жана Исламга жек көрсөткөн ысым табышты. Алар Исламды фундаментализм, экстремизм, терроризм жана башка аталыштар менен аташты. О.э. мусулмандарга каршы мусулман акимдеринин колу менен согуш башташты. Натыйжада, көптөгөн абактар ачылды о.э. терроризм жана экстремизм шылтоо кылынып даъватчыларга каршы чабуулдар башталды. Көптөгөн мусулмандар жалган айыптар менен өлтүрүлдү. Колонизатор кафир жана анын малайлары мусулман өлкөлөрүндө терроризмге каршы күрөшүү аталышында чоң кошуун чогултту. Максат – мусулмандарды моюн сундуруу үчүн кыргын жана ойрон кылуу болду. Алар жана алардын малайлары Аллах Таала шахиддерди тандап аларын, муминдерди сынарын жана аларды тазаларын түшүнүшпөйт.

﴿أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ^ط فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ﴾

«Адамдар: «Ыйман келтирдик», - дешсе эле сыналбай калабыз деп ойлошобу?! Биз алардан мурункуларды да

сынаганбыз! Албетте, Аллах чынчылдарды да, жалганчыларды да анык билет» [29:2-3]

Ислам душмандары Исламга каршы күрөшүү жолдорун, каражаттарын жана услубдарын тынымсыз өзгөртүүгө аракет кылышат. «Интерсепт» сайты АКШ мамлекеттик департаменти жөнүндөгү документти ачыкка чыгарган макаланы жарыялады. Макалада Дональд Трамп жетекчилиги Исламдагы реформачылар багытын колдоп-кубаттоону сунуштаганы айтылган. «Арабий 21» каналы которгон бул документте көрсөтүлүшүнчө, бул сунуш Иран жана ИШИМдин Ирак жана Сириядагы таасирине каршы күрөшүүнү колдоп-кубаттоо алкагында берилген. Документте көрсөтүлгөндөй, декабрда жарыя кылынган улуттук коопсуздук стратегиясында бул фикир кабыл алынган эмес. Лекин, Исламды өзгөртүү маселеси мамлекеттик департаментте жана улуттук коопсуздук кеңешинде кызуу талкууланган. Бул болсо, Америкада ашынган оңчулдук четтен борборго карап багыт алганын жана тышкы саясатка таасир кылып жатканын көрсөтүүдө. Токтомдо айтылгандай, мамлекеттик департаменттеги саясаттарды пландаган топ 2017-жылы бул жөнүндө документ сунуштаган. Улуттук коопсуздук кеңеши Трамп жетекчилигинин улуттук коопсуздук стратегиясын даярдап берет. Ушул документ «Мафкуравий атаандаштыкка» негизделген. Ошол кезде мамлекет катчысы болуп турган Рекс Тиллерсон президент Трамптын Исламга каршы сүйлөгөн билдируүлөрүнөн өзүн алыс кармаган. Андан соң, апрель айында Трамп анын ордуна бүгүнкү мамлекет катчысы Майк Помпеону дайындады. Помпеонун Исламга каршы душмандыгы күчтүү болгондуктан көпчүлүк адамдар мамлекеттик департаменттин жакынкы келечектеги Ислам менен боло турган мамилесине кабатырлануу билдиришкен.

Токтом 1974-жылда саясат пландоо тобу түзүлгөнүн, бул топ министрликтеги изилдөө борбору эсептелишин жана бул топко Буш администрациясында иштеген Брайан Хук жетекчилик кылары, ал документ даярдоо маалында топтун башчысы болгонун эске салган. Токтомдо ишара кылынгандай, Хук жана анын командасы эл аралык багыттар боюнча узак мөөнөттүү стратегияларды иштеп чыгат. Макалада айтылышынча, документ реформаларды ишке ашырууга тиешелүү иш-чараларды сунушайт жана Америка империясынын максаттарын кеңейтүү үчүн аялдын ролун бекемдөө жөнүндө маанилүү беренени өз ичине алат. Документте мындай делет: «Маанилүү эки тайфа бар, алар: аялдар жана жаштар. Бул

эки тайфа негизги максат болбосо да, Исламга таасир өткөрүү үчүн аялдын ролун кеңейтүүгө этибар берүү Америка үчүн өзүнүн ахлакий нормаларын жана либерализм баалуулуктарын сактап калуу мүмкүнчүлүгүн берет». Макалада укук жана дин боюнча Жорж Вашингтон университетинин профессору Роберт Тотелдин ушул сөзү көрсөтүлгөн: «Кошмо Штаттар диний мавзуларга алакадар позицияларды айгинелебейт». Акыйкатта болсо, динге алакадар беренелер жана алардын тышкы саясатка алакасы жөнүндөгү талкуу чечилбеген. Ал кошумчалап айтат: «Бул талкуу тышкы саясатта колдонулушу мүмкүн эмес деп айтылышы мүмкүн. Лекин, аны жергиликтүү иштерге колдонсо болот». Муну менен ал жогорку сот бул маселеде катый токтому чыгарбаганына ишара кылган. Буга карама-каршы түрдө, Трамп мусулмандарды Америкага киргизбөө керек деген нерсени өзүнүн шайлоо кампаниясында негизги ураан кылып алды, Америка бийлиги диний талкууну өз саясатына киргизди. Ошондо Трамптын негизги урааны «Радикал жана экстремист Ислам» болгон. О.э. ал анын атаандашы Хиллари Клинтон жана президент Барак Обама ушул терминди колдонушпаганы үчүн сындаган.

Батыштын колунда бардык нерсе турганына жана Исламга каршы бул сыяктуу зор душмандыкка жана күрөшкө карабастан, мусулмандарга кушхабар жетип келүүдө. Бул душманды коркутуу үчүн айтылып жаткан сөз эмес, ачылбаган сыр да эмес. Балким, динге нусрат берүү Аллах Тааланын убадасы жана Расулунун кушхабары экени бүткүл дуняга ашкере болду. Нур башараттары көрүнө баштады, Аллахка мактоолор болсун, мусулмандардын аң-сезими өсө баштады. Акыйкатта болсо, алар кафирлерден кутулган жок, акимдери болсо аларга душман. Батыш аларды мусулмандарга зулум кылышы жана мусулмандар диктатор режимдер астында жашоосу үчүн тургузган. Алар мусулман өлкөлөрүн батыл менен башкаруу аркылуу Исламдын жашоого кайтышын кечиктиребиз деп ойлошууда. Лекин, алардын октору бутага тийген жок.

﴿فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً ۗ وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ﴾

«Эми, ал көбүк өз-өзүнөн жок болуп кетет. Адамдарга пайдалуу болгон нерсе болсо, жер жүзүндө калат» [13:17]

Француз колонизаторлук министри Роберт Лакосттон: «Эмне үчүн Алжир калкына таасир өткөрө албагансыз, акыйкатта болсо,

Франция ал жерде 129 жыл турган?», - деп сурашканда, ал: «Куръан Франциядан күчтүү болсо, мен эмне кыла алат элем», - деп жооб берген. («Күндөр» журналы, №7780, 1962-жыл, 6-декабрь).

Албетте келечек Исламга таандык.

﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

«Аллах: «Шек-күмөнсүз, Мен Өз пайгамбарларым менен бирге жеңүүчү боломун», деп жазып койгон. Албетте, Аллах күчтүү, кудуреттүү» [58:21]

Акыбет такваларга таандык.

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَادُ ﴿۝﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ

ٱلظَّالِمِينَ مَعْدِرَتُهُمْ ۗ وَلَهُمُ ٱللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ ٱلدَّارِ﴾

«Албетте, Биз пайгамбарларыбызга жана ыйман келтиргендерге дүйнө тирүүлүгүндө да, күбөлөр тура турган Күндө да жардам беребиз. Ал Күндө залым кимселерге шылтоолору пайда бербейт жана аларга каргыш болот, алар үчүн эң жаман жай – тозок болот» [40:51-52] □

Макрон: НАТО клиникалык өлүм абалында

Франция президенти Макрон Британияда чыккан «The Economist» гезитинин 2019-жылдын 7-ноябрдагы номуруна берген интервьюсунда: «Биз бүгүн НАТОнун клиникалык өлүм абалын башыбырдан өткөрүп жатабыз», - деди. Ал: «НАТО көздөгөн стратегиялык максаттарга айкындык киргизүү шарт», - деп кошумчалады. АКШ күчтөрүнүн Сириядан чыгып кетиши жана Түркиянын күрттөргө чабуул кылышы тушунда Сирияда жүз берип жаткан окуялар жөнүндө Макрон мындай деди: «Кошмо Штаттар стратегиялык токтомдордо НАТОго мүчө башка мамлекеттер менен келишпей жатат. Мындан тышкары, бүгүнкү күндө биз НАТОдогу бир шеригибиздин агрессиялык аракеттерине күбө болуп жатабыз, ал – Түркия. Анын агрессиясы биздин кызыкчылыктар коркунуч астында турган региондо болуп жатат. Ал ушул нерселерди биз менен келишпестен ишке ашырууда». Макрон: «Бу окуялар НАТО үчүн абдан чоң проблема», - деп кошумчалады. Макрон Европа келечеги жөнүндө сүйлөп, эгер бир күч болуп аракет алып барылбаса, Европа жок болуп кетишинен эскертти. Ал АКШнын Европа долбоорунан алыстоосу жана Кытайдын өсүшү Европаны четке сүрүп коюуга алып келгенин баса белгиледи. Макрон: «Европа бир кубат катары пикир жүргүзбөсө, жок болуп кетет», - деди. О.э. ал Европа коргонуу көз карандысыздыгын камсыздоо үчүн өзүнүн стратегиялык аскерий потенциалына ээ болууга аракет кылышы зарылдыгын баса белгиледи. Макрон: «Башка тараптан болсо, Россия менен стратегиялык диалог өткөрүүбүз керек», - деп кошумчалады. Макрон Европа Союзун Брексит алдан тайдырып жатканын айтып: «Эгер, көзүбүздү ачпасак жана токтом кабыл алуу үчүн кырдаалдын канчалык кооптуу экенин түшүнүп жетпесек, геостратегиялык майдандан жок болобуз жана өз такдырыбызга өзүбүз ээ боло албайбыз», - деди.

Ал-Ваъй: Европа карыган континент деген лакаб алган. Карыган аял канча жасанып, өзүнө көрк бербесин, эч качан жаш боло албайт. Ал бузгунчу хазарий принцибин карманып бир буту менен көрдө турат. Муну континент кризиси, хазарий кыйроо десе болот.

Нетаньяху: Айрым араб мамлекеттери душман эмес, тескерисинче, союздашыбызга айланды

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَخْفَرُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>2019-жылы 3-ноябрда «Израиль» премьер-министри Биньямин Нетаньяху араб мамлекеттери «Израиль» менен душманчыл мамиледе эмес экени жөнүндө билдирүү берди. Бул тууралуу ал жыл сайын Куддус шаарында өткөрүлгөн Христиан эл аралык Медия конференцияда айтып, жогорудагы мамлекеттер анын мамлекетине карата «душман сыяктуу эмес, тескерисинче, экстремисттик Исламга каршы күрөштөгү зарыл союздаш катары мамиле кылып жатканын» билдирди. Мындай Исламга «Ал-Каида, ИШИМ сыяктуу экстремист жана террорист суннийлер менен Иран башчылары жана алардын тарапкерлери жетекчилик кылып жатканын» баса белгиледи. Ал кошумчалап: «Араб мамлекеттери бул экстремисттик кыймыл «Израилге» коркунуч туудурушу менен бирге, аларга да коркунуч туудурушун моюнга алышты. Ошондуктан, бизде ортоктош кызыкчылык бар. Андан тышкары, бул ортоктош кызыкчылык бизди ортоктош душманга каршы бириктирүүдө жана түрдүү тармактарда ортобуздагы мамилелер нормалдаша баштады». О.э. Нетаньяху ушуларды баса белгиледи: «Бул бир гана жамандыкты токтотуу боюнча эмес, балким, жакшылыкта ишке ашууда жана бул үчүн экономикалык, технологиялык жана башка тармактарда алакаларды орнотуп жатабыз. Өзгөрүүлөр дааны байкалып турат. Бул абдан маанилүү. Анткени, акыбетте биз тынчтыкты жүзөгө чыгарабыз».</p> <p>Ал-Ваъй: Нетаньяху башка нерселерге караганда ушуну жакшыраак билет: мусулман өлкөлөрү яхудий вужуду менен мамилелерди нормалдаштырып жатат, муну бул өлкөлөрдөгү калктар кылып жаткан жок, балким, ал жерлердеги режимдер кылууда жана бул нерсе калктардын акимдерге кыжырдануусун дагы да күчөтүүдө. Мындан улам, мусулмандар Исро жана Мирож жери болгон мубарак Фалестинди дунядагы эң ыфлас вужуддан тартып алууда болуп көрбөгөндөй катуу турушат... Муну Нетаньяху башкаларга караганда жакшыраак түшүнүп жатат.</p>		
<p>«Израиль» менен мамилелерди нормалдаштырып жаткан арабдар кеңеш түзүүгө чечим кылышты</p>		
<p>«Нью-Йорк Таймс» гезити өз кабарчысы Дэвид Хеффельфингердин «Араб муфаккирлери «Израилди» бойкот кылуудан баш тартууга жана аны менен кызматташтык орнотууга чакырышууда» деген макаласын жарыялады. Бул макалада</p>		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Албетте момундар ага-инилер».	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ
<p>айтылышында, ушул муфаккирлер тобу «Израиль» менен кызматташууга жана анын коомуна жардам көрсөтүүгө урунууда. Макалада бул топ «Регионалдык интеграция боюнча араб кеңеши» деп аталганы жана кеңешке араб мамлекеттериндеги журналисттер, сүрөтчүлөр, саясатчылар, дипломаттар жана Куръан изилдөөчүлөрү кошулганы баса белгиленген. Алар «Израилди» изоляция кылуу жана шайтан кылып көрсөтүү араб калктарына миллиарддаган доллар соода зыянын жеткирди деген фикирде. Макалада көрсөтүлгөндөй, катышуучуларды Британиянын мурунку премьер-министри Тони Блэр колдогон жана ачык фикир билдирген кайраттарын алкыштаган. Бул топто мисирлик мурунку жетекчи Анвар Садаттын аталаш иниси, Саудияда чыккан «Мажалла» журналынын башкы редактору Мустафа Дасукий, АКШнын Ирак боюнча талдоочусу теги яхудий болгон Жозеф Брод сыяктуу таанымал адамдар бар. Дасукий Ливандагы Триполиден Салах Хамид деген диндар да бар экенин маалым кылды. Хамид өз өлкөсүнө кайтканда калктын кыжырына учурашынын коркунучу бар экенине карабастан, конференцияга катышууда. Гезитте Хамиддин: «Биз яхудийлер өзүлөрүнө мамлекет куруу укуктарын четке какпайбыз», - деген сөзү жана Пайгамбар яхудийлерге жакшы мамиледе болгонун баса белгилегени ачыкталган.</p> <p>Ал-Ваъй: бул эң ыфлас аракеттердин бири, анын артында яхудийлер менен мамилелерди калк даражасында нормалдаштыруу аракети турат. Анткени, бул нерсе учурда акимдер даражасында ишке ашты. Бүгүн Ибн Салман жана Ибн Зайид сыяктуу кимселер жан үрөп ишке ашырууга аракет кылып жаткан мындай кыянатчыл аракеттер Уматка таптакыр тиешеси жок, мусулмандар мындай маселени өздөрүнүн чечиле элек такдырий маселеси деп билишет.</p>		
<p>Абу Дабидеги «Иброхимий үй-бүлөсүнүн үйү» деп аталган долбоор масжид, чиркөө жана синагоганы өз ичине камтыйт</p>		
<p>Жакында Бириккен Араб Амирликтери мамлекети негизинен масихий, яхудий жана Исламдан турган үч самавий диндерди бириктирген сарай курууну пландап жатканын маалым кылды. «Иброхимий үй-бүлөсүнүн үйү» деп аталган бул имаратты Амирликтердин борбору Абу Дабиге караштуу Саудият аралында куруу пландалган. Амирликтердин «WAM» агенттигинин маалыматына ылайык, 2019-жылы 20-сентябрда АКШнын Нью-Йорк</p>		

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «أَلْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخْرُقُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>шаарында Инсаний бурадарлык жогорку комитети экинчи эл аралык жолугушууну өткөргөн. Жолугушууда комитет «Иброхимий үй-бүлөсүнүн үйү» долбоорун ачыктады. Агенттик маалым кылышынча, бул долбоордо масжид, чиркөө жана синагоганы бир имарат астында бириктирүү пландалган, ал «үч дин өкүлдөрү ортосунда сүйлөшүү өткөрүүнү жана идеяларды бөлүшүүнү күчөтүүгө каратылган алгачкы шериктеш коом түзүүнү» көздөйт. «Иброхимий үй-бүлөсүнүн үйү» жогорудагы диндер үчүн үч имаратты жана атайын бакты өз ичине алат. Алардан тышкары, ал жерде төртүнчү имарат т.а. түрдүү көз караштагы инсандарды бириктирген маданий музей да курулары ачыкталууда. Учурда алгачкы баскычтары башталган бул долбоор 2022-жылы курулуп бүтөрү айтылууда. Ушул «Иброхимий үй-бүлөсүнүн үйү» Амирликтердин боорукендик баалуулуктарын үгүттөө жаатындагы биринчи кадамы эмес. Анткени, 2019-жылдын апрелинде Абу Дабиде алгачкы жолу индустардын ибадатканасына пайдубал ташы коюлган. Ал эми, ушул жылдын февралында биринчи ирет Ватикан папасы Франциск Араб жарым аралында, Абу Дабидеги Зайд Спорт Сити стадионунда өткөрүлгөн католиктердин диний ырасымына жетекчилик кылды. Бул иш-чаралар Амирликтерде жарыя кылынган «боорукендик жылына» туура келди.</p>		
<p>Ал-Ваъй: Амирликтердеги акимдердин Исламга алакадар ар бир нерсеге душмандык кылышын күзөтүп жүргөн кишиде табигый суроо туулат: Исламга мынчалык душмандык кылууга эмне себеб? Тактылары үчүн коркушабы? Батышты ыраазы кылышмакчыбы? Бул акимдердин топурагы мусулмандардын топурагынан башка жерден алынганбы? Жооб ушул: Амирликтердин акимдери Ислам жана мусулмандарга душмандык кылууда Гиннестин рекорддор китебине кирүүгө татыктуу. Себеби, алар өздөрү ушуну каалашат. Биз алар туурасында «ла хавла ва ла куввата илла билла» дейбиз.</p>		
<p>Чиркөөдөгү жыныстык тийиштик кылмыштарын текшерүү үчүн жиберилген католик тергөөчүсү жыныстык тийиштикте айыпталууда!</p>		
<p>Массалык маалымат каражаттарында тараган хабарларга ылайык, папа Франциск АКШнын Буффало шаарындагы айрым чиркөөлөргө ал жердеги руханийлердин жыныстык тийиштик кылуусуна карата кандай чаралар көрүлүп жатканын текшерүү</p>		

үчүн католик епискобун өкүл кылып жөнөткөн. Бирок, тергөөчү өзү да бүгүн балдарга жыныстык тийиштик кылууда айыпталууда. «Ассошиэйтед Пресс» маалымат агенттиги ачыктаган макалада айтылышында, бостондук адвокат Митчелл Гарабедян католик тергөөчүсү Николас Марзио үстүнөн сотко арыз берүүгө даяр экенини маалым кылды. Адвокат 56 жаштагы жаран Марк Матсиктин өкүлү болот. Матсик өткөн кылымдын жетимишинчи жылдары (балагатка жетпеген жаш бала болгон кезде) Марзио жана көз жумган дагы бир руханий Алберт Марк тарабынан бир нече жолу зордуктоонун курбаны болгонун айтууда. Адвокат Гарабедян өз кардарына жеткирилген зыян үчүн католик чиркөөдөн 20 миллион доллар талаб кылган. Гарабедян католик чиркөөнүн өкүлдөрү тарабынан жыныстык зомбулуктун курбандарын коргоочу катары таанылган. Ал баса белгилешинче, анын жаңы айыптоолору папа Франциск мындан бир ай мурун өкүл кылган Марзионун тергөөсүнө ишенимди жоготот.

Өз кезегинде, Марзио да коюлган айыптоолорду четке какты жана жакында өз ысымын актоого толук ишенерин билдирди.

Бу акыркы он жылдыкта католик чиркөөнү силкинткен бир катар жаңжалдардын тушунда болууда. Жүздөгөн балдар руханийлер тарабынан зордукталганы маалым болгон.

Ал-Ваъй: католик чиркөөдө ачыкка чыккан мындай шерменде жаңжалдар деңиздин бир тамчысы гана. Анткени, маселен, бир гана Пенсильвания штатында өкмөт 300дөн ашуун католик руханий жаш балдарга жыныстык зомбулук жана тийиштик кылууда айыпталган. Бул кылмыштар штаттагы 8 епархияга караштуу райондордо жетимиш жыл бою жасалып келген. Түпкүлүгүндө, курбандардын саны 1000ден ашат. Бул кылмыштарды Пенсильвания штатындагы жана Ватикандагы жогору кызматтагы расмийлер ондогон жылдардан бери жаап жашырып келишүүдө.

Францияда аялдарга карата зомбулукка каршы демонстрациялар өтүүдө

2019-жылы 23-ноябрда Парижде жана Франциянын башка бир нече шаарларында аялдарга карата кемсинтүү, зомбулук, жыныстык тийиштик жана өлтүрүү кылмыштарына каршы он миңдеген франциялыктар демонстрацияга чыгышты. Аялдарды өлтүрүү кылмышы жыл башынан бери 116дан ашкан. Бул сафар

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَخْرُقُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>нааразылык толкуну болуп көрбөгөн даражада күчтүү болду. Парижде өткөн демонстрацияга 49 миңден ашуун адам катышты, алардын көпчүлүгү аялдар. Алар үй-бүлөлүк зомбулукту айыптап кыйкырышты о.э. жолдоштору же бирге жашаган адамдары тарабынан өлтүрүлгөн аялдардын ысымдары жазылган кызыл түстөгү плакаттарды жана «Өлтүрүүнү токтоткула» деген ураанды көтөрүп чыгышты. Бул зомбулукка каршы Франция тарыхында эң чоң нааразылык жүрүшү катары бааланды. Демонстранттардын саны өлкө бойлоп 150 миңге жетти, алардын 100 миңи Парижде болгону баса белгиленди. Франция шаарларында 30дан ашуун нааразылык жүрүшү уюштурулуп, «Жоголсун эркектик» деген ураандар айтылды. Бул демонстрациялар ушул кырсыкка чекит коюу үчүн өкмөткө басым өткөрүүнү көздөдү. Учурда премьер-министр Эдуар Филипп бул маселеде иш-чараларды кабыл алышы күтүлүүдө. Расмий билдирүүлөрдөн маалым болгондой, жыл сайын 213 миң аял жолдошу же мурунку жолдошу тарабынан физикалык же жыныстык зомбулуктун курбаны болууда.</p>		
<p>О.э. аялдар уюмунун чакырыгына жооб иретинде аялдарга каршы зомбулукту каралап Италиянын Рим шаарында да он миңдеген адам демонстрацияга чыкты. Көпчүлүгү аялдардан турган бул демонстрация «Биз силердин зомбулугуңарга каршы козголдук» урааны менен шаардын борборунда жүрүш жасады.</p>		
<p>Ал-Ваъй: бул хабардан көрүнүп тургандай, Батыш цивилизациясы бузгунчу жана калктарга, негизинен, өз калкына карата залым. Таң калычтуусу, алар ушундай ахвалдагы цивилизациясын бүткүл дуняга жаюуну, мусулмандарга зордоп тыгыштырууну каалашууда. □</p>		

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

﴿ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
 مَنْ يَشَاءُ ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَا
 تُنْفِقُونَ إِلَّا لِأَبْتِغَاءِ وَجْهِ اللَّهِ ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
 يُؤْتِ إِيَّاكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تظَلُمُونَ ﴿٢٧٢﴾ لِلْفُقَرَاءِ
 الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ

ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا
 يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْفَافًا ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٢٧٣﴾ الَّذِينَ
 يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ
 عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٤﴾

«272. Аларды хидаят кылуу сенин мойнуңда эмес. Анткени, Аллах Өзү каалаган кишини хидаят кылат. Кандай жакшылык инфак кылсаңар, демек, өзүңөр үчүн. Аллахтын жүзүн каалап гана жакшылык инфак кылгыла! Кылган ар бир жакшылыңар зулум кылынбаган абалда силерге толук кайтарылат. 273. (Садака) Аллахтын жолунда тосулган, бир жерге сафар кылууга кудуреттүү болбогон, каниет кылгандыгы себебдүү, билбеген адамга бай болуп көрүнгөн факирлер үчүн. Алардын факирлигин маңдайынан билип аласың. Алар тиленип туруп алышпайт, кандай жакшылык кылсаңар, албетте Аллах аны билүүчү. 274. Малдарын түнү-күнү, жашыруун жана ашкере инфак кылгандар үчүн Роббилеринин алдында улуу ажр бар. Алар үчүн эч кандай кооп-коркунуч жок жана алар кайгы да тартышпайт»

[Бакара 272-274]

Хизб-ут-Тахрир амири Ата ибн Халил Абу Роштанын (Аллах ал кишини Өз коргоосуна алсын) «Тайсир фи Усулит Тафсир» деген китебинде мындай делет:

1 – Инфак кылуу жөнүндөгү аяттар уланууда. Лекин, Аллах Таала алардын арасында ушундай бир аятты келтирди, үстүртөн караганда ал инфак кылуу мавзусуна алакасы жоктой туюлат.

Белгилүү болгондой, фасих араб тилинде сөз өз нугунан чыкпайт. Эгер, сөздүн арасына мурунку бөлүгү менен кийинки бөлүгү уланбай турган бирер бөлөк нерсе кирип калса, андан бир максат назарга алынат, бир байланышты жашырган болот. Бул байланыш ачык айтылбагандыгынын максаты – тыңдоочунунун этибарын ушул нерсеге тартуу. Анткени, тыңдоочу анын түбүнө жетүү үчүн баш катырсын. Ушул услуб менен тыңдоочунун этибарын тартуу тил ажайыбаттарынан болот.

Бул мубарак аят да дал ошондой. Анын мурунку бөлүгү инфак кылуу жөнүндө, акыркы бөлүгү да инфак кылуу жөнүндө, ортодо болсо бул сөз турат. Үстүртөн караганда анын сөздөгү мурунку жана кийинки бөлүктөрүнө тиешеси жоктой туюлат. Ошондуктан, анын маңызын, эмне үчүн дал ушул жайга коюлганын, андан Аллах эмнени максат кылганын андап жетүү үчүн баш катыруу лазым.

Бу мубарак аят жөнүндө тадаббур кылып, бизге ушул нерсе айкын болот, биз адамдарды хидаяттоого, Исламга киргизүүгө мукаллаф эмеспиз, бул иш биздин колубуздан келбейт дагы. Аллах Өзү каалаган адамды хидаят кылат. Биз болсо, Исламга даъват кылабыз, жакшылыкка буйруп, жамандыктан кайтарабыз. Эгер, «макул» дешсе, бул Аллахтын фазилети. Анткени, адамдарды хидаятка баштоого жалгыз Аллах гана кудуреттүү.

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ

وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

«Эгер, Биз кааласак, ар бир жанга хидаят тартуу кылаар элек, лекин, Менин: «Мен жаханнамды жиндер жана адамдар менен толтурамын», - деген сөзүм хак болот» [32:13]

Ушул маани жөнүндө тадаббур кылып, аяттын ортосунда келген бул бөлүктүн мурунку жана кийинки бөлүктөргө кандай тиешеси бар деген суроого туш келебиз. Мурунку бөлүк да инфак жөнүндө, кийинки бөлүк да инфак жөнүндө, ортодо болсо бул бөлүк турат.

Инсан ал жактырган бирер тууганын, досун Исламга киргизүүнү каалашы табигый. Ушул табигыйлик инсанды ошол жактырган адамын Исламга киргизүүгө мажбурлоо чараларын, услубдарын колдонууга үндөшү да мүмкүн. Мына ушундай услубдардын бири – малды ишке салуу. Ошол адамды Исламга киргизүү үчүн сарфтап жаткан каражатын токтотуп коёт, же Исламга кирсең гана сарфтаймын деп шарт коёт. Аллах мусулмандарды мына ушундай кылуудан т.а. сарфтоону токтотуп коюу (экономикалык басым өткөрүү) аркылуу туугандарды, досторду жана башкаларды Исламга киргизүүгө мажбурлоодон кайтарууда.

Бу мубарак аят жөнүндө тадаббур кылсак, ушул эки нерсе айкын болот:

Биринчиден, Исламга кирүү, хидаят табуу мажбурлоо жана зарылдык себебдүү эмес, канааттануу, ыхтыярдуу тандоо, ыраазы болуу менен болот.

Экинчиден, туугандарга же башкаларга сарфталып жаткан каражат адамдарды Исламга киргизүү үчүн колдонулбашы лазым. Ушул аяттын назил болуу себеби жөнүндөгү айрым риваяттар да бул фикирибизди кубаттайт. Ибн Жарир Ибн Аббас дан риваят кылат: «Мусулмандар мушрик туугандарына нафака беришпейт эле. Ошондо ушул аят назил болду.

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

«Аларды хидаят кылуу сенин мойнуңда эмес. Анткени, Аллах Өзү каалаган кишини хидаят кылат» т.а. туугандары мушрик болгону үчүн аларга каражат сарфташпайт эле». Ибн Аббастан алынган дагы бир риваятта мындай делет: «Бир канча ансарлардын Курайза жана Назир уруулары менен тууганчылыгы болгон, алардын мусулман болушун каалашып, атайын аларга садака кылуудан өздөрүн алып качышкан. Ошондо ушул аят назил болду:

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ﴾

«Аларды хидаят кылуу сенин мойнуңда эмес».

Бу риваятта садака кылуу барды-келди кылуу, нафака бөлүү маанисинде келди. Садака Аллахка курбат кылуу үчүн кылына турган амал эсептелип, аны мусулмандан башкасына кылуу жаиз эмес.

О.э. Ибн Жарир Саид ибн Жубайрдан риваят кылат: Алар ушул аят назил болгонго чейин өздөрүнүн мушрик туугандарына нафака берүүдөн сактанышчу.

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

Куртубий айрым муфассирлерден алып айтышынча, Абу Бакр Сиддыктын кызы Асма чоң атасы Абу Кухафа менен барды-келди кылмакчы болгон, бирок, ал кафир болгону үчүн бул иштен баш тарткан. Ошондо ушул аят назил болгон.

Ушуларга ылайык, аяттардын агымы негизги этибарды адамдарды Исламга мажбурлап киргизүү үчүн нафака сарфтабоо маселесине каратып бир калыпта келген.

Ушуну айтуу максатка ылайык, адамдарды Исламга киргизүүгө мажбурлабоо дегени аларды шаръий хукмдарга моюн сунууга да мажбурлабоо дегени эмес. Ислам мамлекети шаръий хукмдарды аларга да колдонот. Бул фарз.

Аны:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾

«Динге зордоо жок»

[2:256]

деген аяттын тафсиринде айтып өттүк, каалагандар ага кайрылсын.

Аллах Таала инфак кылуу жөнүндөгү аяттарды аяктап жатып, бул мубарак аятта инфак кылууга алакадар башка хукмдарды баян кылды. Жогоруда инфак кылуу милдет кылууну, азарды камтыбашы, рия үчүн кылынбашы, малдын жаман жеринен берилбестиги тууралуу баян кылынган.

Эми, бул мубарак аятта Аллах Таала халыс Кудайдын жүзү үчүн инфак кылган киши эч нерсе жоготпостугун, бул иши үчүн сооб алышын, бул дуняда да, Ахыретте да анын ажыры толук кылып берилишин баян кылууда.

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ﴾

Пайгамбар ﷺга жолдонгон хитаб – ал кишинин Уматына жолдонгон хитаб. Т.а. сен аларды мажбурлап хидаятка баштоого мукаллаф эмессиң. Таклиф сөзү «عَلَيْكَ» сөзүнөн алынган. Хидаят – бул Ислам.

﴿لَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ Анткени, Аллах Өзү каалаган

кишини хидаят кылат». Т.а. Аллах бардык адамдарды хидаятка баштоого Кудуреттүү. Лекин, Анын хикматы аларды өз ыхтыярына коюуну талап кылды.

﴿فَمِنْهُمْ مَّنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ﴾

«Алардын арасында муминдер да, кафирлер да бар» [2:253]

﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنفُسِكُمْ﴾ **Кандай жакшылык инфак**

кылсаңар, демек, өзүңөр үчүн» аятындагы «مَا» шартийя, «مِنْ» табызийя. Т.а. «خَيْرٍ» жакшылыктын бир бөлүгү. Анткени, эгер жакшылык инфак менен бирге келсе, мал маанисинде болот. Эгер, инфак менен бирге келбесе, анын мал болушу зарылдык болбойт, башка мааниде келиши да мүмкүн.

﴿فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾

«Демек, кимде-ким кымындай жакшылык кылса, ошону көрөт» [99:7]

﴿فَلَأَنفُسِكُمْ﴾ т.а. ал өзүңөр үчүн. Андан Ахыретте өзүңөрдөн

башка эч ким пайдаланбайт. «Фа» шарттын жообуна кирген.

﴿وَمَا تُنْفِقُوا إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ﴾ **Аллахтын жүзүн каалап гана**

жакшылык инфак кылгыла!» т.а. эгер, силер халыс Аллахтын жүзүн үмүт кылып инфак кылып жаткан болсоңор, анын сообу бир гана өзүңөргө тийет.

﴿وَمَا تُنْفِقُوا﴾ инфак кылбайсыңар. Бул жерде «вов» халия,

арийне, жумла да халия. «ابْتِغَاءَ» мафъулун лиажлихи.

﴿وَجْهِ اللَّهِ﴾ Аллах Таалага киная. Мына ушундай колдонууда ыхлас

халыс Аллах үчүн болушу өз тастыгын табат. Мисалы, «муну Зайд үчүн кылдым» десеңиз, аны Зайд үчүн да, башкасы үчүн да кылганыңыз түшүнүлөт. Эгер, «муну Зайддын жүзү үчүн кылдым» десеңиз, аны бир гана Зайд үчүн кылганыңыз түшүнүлөт.

Ошону менен «أَتَيْغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ» халыс Жалгыз Аллах үчүн деген мааниде келген.

«كُلِّمُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤْفَ إِتَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلَمُونَ» *Кылган ар бир жакшылыңар зулум кылынбаган абалда силерге толук кайтарылат»* жумлайи шартийянын баяны.

﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نَفْسِكُمْ﴾

«Кандай жакшылык инфак кылсаңар, демек, өзүңөр үчүн» өзүңөр үчүн деген сөздүн баяны. Т.а. кылган инфагыңар бул дуняда жана Ахыретте өзүңөргө кайтат, таптакыр зулум көрбөйсүңөр. Анткени, толук кылып кайтаруучу Зат – хукм кылуучулардын эң Афзели болгон Аллах Таала. Бул дуняда малыңар берекелүү болот, Ахыретте болсо улуу ажрга татыктуу болосуңар. Пайгамбар ﷺ айтат:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِمُنْفِقٍ خَلْفًا وَلِمُمْسِكٍ تَلْفًا»

«Эй Аллахым, мунфикке халаф бер, мумсикке талаф бер». (Мунфик – инфак кылуучу, халаф – орун басар. Т.а. берген малынын ордун кайра толтур. Мумсик – сараң, талаф – жоготуу, зыян).

2 – Андан соң Аллах Таала ушуну баян кылууда: садака эң оболу жихад менен гана алек болуп, тирикчилик үчүн убакыт таба албай жаткандарга берилет. Алар каниет кылышканы үчүн атайын сурашпайт. Эгер, алардын тышкы көрүнүшүнөн арыктоо же кийимдеринин эскиргени байкалбаса, алардын мухтаждыгын эч ким сезбейт. Анткени, алар эч кимден эч бир пайда күтпөө үчүн өздөрүн мухтажсыздай алып жүрүшөт.

Мына ушундай кишилерге берилген нафакага ажр-сооб абдан улуу болот. Аллах садака кылуучунун ниети халыстыгын билет.

«لِلْفُقَرَاءِ» махзуф мубтаданын хабары. Т.а. факирлерге берген садакаңар. «Лам» мутааддийге айлантуу үчүн келген. Т.а. садака кылуучу садакасы факирлерге тийишине умтулсун.

﴿الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

Ушундай бир факирлер, алар Аллахтын жолунда жихад себебдүү үзүлүп калгандар т.а. Аллах жолунда жихад менен гана алек болгондор.

«*لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ*»

будуреттүү болбогон». Т.а. жихад менен алек болушкандыктан жерде ырызкы издеп, тирикчилик үчүн аракет кылып жүрүшпөйт.

Хаср сөзү тыюу маанисин түшүндүрөт. Жихад менен алек болгондуктан же жихадда бир жарахат алгандыктан ырызкы издөөгө убагы болбогон же курбу жетпеген, тирикчилик өткөрүү үчүн аракет кыла албаган ар бир адамга бул аят туура келет.

О.э. Пайгамбар ﷺдын заманындагы «ахли суффа» деп аталган кишилер да ушул аятка кирет. Алар оорулары себебдүү жана жихад менен алек болушкандыктан ырызкы издей алышпайт. Пайгамбар ﷺ жөнөткөн ар бир сарийяда (кошуунда) жихадга чыгышат. Ибн Аббас رضي الله عنه ушундай деген.

Нафаканы эң оболу ушул эки тайфа кишилерге берүү лазым. Себеби, калган адамдар ырызкы издешине, тирикчилик үчүн аракет кылуусуна эч кандай тоскоолдук жок.

«*تَحَسَّبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعْفُفِ*»

билбеген адамга бай болуп көрүнгөн...». Т.а. каниет кылуу себебдүү. «*مِنْ*» себебди билдирүүдө. Каниет – бир нерсени алууга кудуретүү болуп туруп, аны таштоо, андан жүз үйрүү.

«*تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ*»

Алардын факирлигин маңдайынан билип аласың». Т.а. тулку боюндагы ачкалык белгилери жана оор абалы.

«*لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْافًا*»

Алар тиленип туруп алышпайт» т.а. бут тиреп туруп алышпайт. Бул сөз бермейинче кетпей туруп алуу маанисин түшүндүрөт. «Көрпөсүнүн ашыкча бөлүгүн мага жапты» дегени – бул өзүндөгү ашыкча нерседен мага берди дегени. Бул сөздүн асли лихаф, ороону, жабынуу сөзүнөн алынган. Кудум тилемчи тилене берип, тилене берип, адамдарды жамынып алгандай болот.

«*وَمَا تَنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ*»

албетте Аллах аны билүүчү» т.а. бул үчүн силерге сыйлык берилет. Бул инфак кылууга үндөө болуп эсептелет.

3 – Андан кийин Аллах Таала өз малдарын ар кандай абалда, ар кандай маалда Аллахтын жолунда инфак кылуудан кызганбагандар, сараңдык кылбагандар үчүн улуу ажр-сообдор бар экенин, алар үчүн эч кандай кооп-коркунуч жоктугун, алар кайгырбастыгын баян кылды.

«تُنۈ-كۈنۈ، جاشыруун жана ашкере...».

Ар кандай абалда жана бардык учурда. Бул жерде түн күндүздөн, жашыруун ашкереликтен мурун келиши жашыруундуулук ашкереликтен афзел экенин көрсөтүүдө.

﴿فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

Мунун шархы жогоруда айтылып өттү.

Ибн Саъд «Табакат»та айтышынча, бул аят Аллахтын жолуна бөлүнгөн аттардын жемдери жөнүндө назил болгон.

Ибн Саъд «Табакат»та өз санады менен Язид ибн Абдуллах ибн Урайбдан, ал чоң атасынан, ал Урайбдан риваят кылышынча, Пайгамбар ﷺ Аллах Тааланын:

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾

деген аяты жөнүндө:

﴿هُمْ أَصْحَابُ الْخَيْلِ﴾

«Ал ат ээлери», - деген.¹

Ушул мавзудагы акыркы сөз: Аллах Таала мурунку аяттарда Аллахтын жолунда берилген нафаканын ажыры жети жүз эсеге чейин көбөйүшүн, Аллах Өзү каалаган пендесине дагы да көбүрөөк кылып беришин, Аллах (фазелети) Кең, Алим (бардык нерсени билүүчү) экенин баян кылды.

Андан кийин Аллах Таала нафаканын кабыл болуу шарттарын баян кылды:

Милдет кылуусуз жана азарсыз болсун:

﴿لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾

«... берген садакаңарды милдет кылуу жана азар менен жокко чыгарбагыла!».

Рия аралашпасын:

⁽¹⁾ Дуррул Мансур: 2/100. Ибн Саъд: 7/433.

﴿كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾

«Эй муминдер, малын адамдарга көрсөтүү үчүн берген, Аллахка жана Ахырет күнүнө ишенбеген кимсеге окшоп... Анын мисалы үстүн топурак каптаган жылмакай ташка окшойт, нөшөрлөп жамгыр жааганда ал жылаңач таш бойдон калат. Алар тапкан жана сарптаган дуняларынан эч нерсеге ээ болушпайт. Аллах кафирлерди хидаят кылбайт».

Малдын жаман жеринен берилбесин:

﴿وَلَا تَتِمَّمُوا الْحَيْثَ﴾

«... начарларын тандабагыла!».

Андан соң Аллах Таала нафаканы жана барды-келдини туугандарды жана башкаларды мажбурлап Исламга киргизүү каражаты катары колдонбоону, Исламга канааттануу жана эркин тандоо менен кирүүнү баян кылды.

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ﴾

«Аларды хидаят кылуу сенин мойнуңда эмес».

О.э. Аллах Таала, эгер, кишинин кылган инфагы халыс Кудай үчүн кылынган болсо, ал өзүнө кайтарын, ага ылайык, эң улуу сыйлыкка татыктуу болуу үчүн аны көбөйтүү لازымдыгын баян кылды.

﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ

خَيْرٍ يُؤْفَإِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ﴾

«Кандай жакшылык инфак кылсаңар, демек, өзүңөр үчүн. Аллахтын жүзүн каалап гана жакшылык инфак кылгыла! Кылган ар бир жакшылыңар зулум кылынбаган абалда силерге толук кайтарылат».

Ошентип, Аллах Таала Аллахтын жолунда кылынган бардык абалдардагы жана бардык учурлардагы жакшы нафакалар жөнүндөгү бул аяттарды бүтүрдү. Себеби, киши ааламдар Роббисинин алдындагы улуу ажрга жетишсин. Себеби, ал Кыяматка

чейин келечегине кадыржам болсун. Себеби, жасаган күнөөлөрүн Аллах кечиришин ойлоп, көңүлү жай алсын. Себеби, эки дуня бакытына татыктуу болсун. Мына ушул эң улуу ийгилик.

﴿فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

«... Роббилеринин алдында улуу ажр бар. Алар үчүн эч кандай кооп-коркунуч жок жана алар кайгы да тартышпайт».

Мына ушулардын баары халыс Кудайдын жүзү үчүн кылынган, халал, пакиза, Аллахтын жолундагы нафака жөнүндөгү сөздөр. □

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا مَرَّ بِمُضَىٰ بَرِيضٍ فَارْتَعُوا»
Расуллұла ﷺ айтты: «Эгер бейиш бактарынан
өтсөңөр, (анын мол-көл мөмелөрүнөн)

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

«إِنْ تَصَدَّقَ اللَّهُ بِصَدَقَتِكَ»

**ЭГЕР (СӨЗҮҢ ЖАНА НИЕТИҢДЕ) ЧЫНЧЫЛ БОЛСОН,
АЛЛАХ (ЧЫНЧЫЛДЫҒЫҢДЫҢ АҚЫСЫНА) СЕНИ
СЫЙЛАЙТ**

Шаддад ибн Хад риваят кылышынча, бир аъробий Пайгамбарыбыз ﷺ-дын алдына келип Исламга кирди жана ал кишини ээрчиди. Кийин Расуллұла ﷺ-га: «Мен сиз менен бирге хижрат кыламан», - деди. Расуллұла ﷺ аны сахабаларынын бирине васият кылды (т.а. ага жардам берүүнү жана иштерин күзөтүп турууну айтты). Бир казатта Расуллұла ﷺ көп олжолорду колго алды. Расуллұла ﷺ олжодон аъробийге да бөлүп, аны сахабаларга берип аъробийге алып барып берүүнү айтты. Аъробий төөлөрдү багып жүргөн. Сахабалар анын үлүшүн алып келип, ага беришкенде, ал: «Бул эмне?», - деди. Сахабалар: «Бул Расуллұла ﷺ сага бөлүп берген үлүшүң», - дешти. Аъробий аны алып, Расуллұла ﷺ-дын алдына барып: «Бул эмне?», - деди. Расуллұла ﷺ: «Бул мен сен үчүн бөлүп берген үлүш», - деди. Ошондо аъробий: «Мен сизге бул үчүн ээрчиген эмесмин, бул жериме ок тийип, өлүп, жаннатка кирүү үчүн ээрчигенмин», - деп алкымына ишара кылды. Расуллұла ﷺ:

«إِنْ تَصَدَّقَ اللَّهُ بِصَدَقَتِكَ»

«Эгер сөзүңдө чынчыл болсон, Аллах сени сыйлайт», - деди. Бул окуядан эч канча убакыт өтпөстөн, алар душман менен согушуу үчүн чыгышты. Кийин аъробийди Расуллұла ﷺ алдына көтөрүп алып келишти. Ал ишара кылган жерине жааны огу тийген экен. Расуллұла ﷺ: «Бул ошолбу?», - деди, сахабалар: «Ооба, ошол», - деп жооб беришди. Ошондо Расуллұла ﷺ айтты:

«صَدَقَ اللَّهُ فَصَدَقَهُ»

«Ал Аллахка чынчыл сүйлөдү, Аллах аны сыйлады». Андан соң, аны өз чапаны менен кепиндеп, жаназасын окуду. Расуллаллах ﷺ намазда:

«اللَّهُمَّ هَذَا عَبْدُكَ خَرَجَ مَهَاجِرًا فِي سَبِيلِكَ فَقَاتَلَ شَهِيدًا، أَنَا شَهِيدٌ عَلَى ذَلِكَ»

«Аллахым, бул пенден Сенин жолунда хижрат кылып чыкты жана шахид болду, мен ага күбөмүн», - деп дуа кылды. (Насайи риваяты).

Абу Сабиттен, айрым риваятта Абу Саидден жана айрым риваятта Абу Валидден риваят кылынышынча, Бадрда катышкан Сахл ибн Хунайф айтат: Пайгамбарыбыз ﷺ айтты:

«مَنْ سَأَلَ اللَّهَ تَعَالَى الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَغَهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ»

«Ким Аллахтан шахиддикти чын дилден сураса, ал төшөгүндө өлсө да, ага шахиддик мартабасын берет». (Муслим риваяты).

Абдуллах ибн Масъуддан алынган риваятта Расуллаллах ﷺ айтат:

«إِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدْقًا. وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا»

«Албетте, чынчылдык таквага жетектейт, таква болсо жаннатка жетектейт. Киши ишеничтүү болушу үчүн чынчыл болушу лазым. Жалган сүйлөө болсо, фужурга жетектейт. Фужур тозокко жетектейт. Киши жалган сүйлөй берип, Аллахтын алдында да жалганчыга айланат». (Муттафакун алайх).

Абу Халид Хаким ибн Хизам риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«الْبَيْعَانِ بِالْحِيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا، فَإِنَّ صَدَقًا وَبَيْنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَتَمَا وَكَذَبَا مُحَقَّتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا»

«Эгер, эки киши өз ара бай (соода) кылышса, тарабай туруп байды бекер кылууга ыхтыярдуу. Эгер, алар чынчыл болушса жана эч нерсени жашырбастан айтышса, алардын байында береке болот. Эгер, алар

айыптарды жашырышса жана жалган сүйлөшсө, ал байдын берекеси болбойт». (Муттафакун алайх).

Абдуллах ибн Амр رضي الله عنهдан риваят кылынышынча, Расуллаллах صلى الله عليه وسلمдан: «Инсандардын арасында эң афзели ким?», - деп сурашканда, ал киши:

«كُلٌّ مَخْمُومُ الْقَلْبِ، صَدُوقُ اللِّسَانِ»

«Жүрөгү таза жана чынчыл киши», - деди. Ошондо сахабалар: «Чынчылдыкты билебиз, жүрөгү таза дегени эмне?», - деп сурашты. Ошондо Расуллаллах صلى الله عليه وسلم:

«هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ، لَا إِثْمَ فِيهِ وَلَا بَغْيَ، وَلَا غِلَّ، وَلَا حَسَدَ»

«Таза таква болуп, күнөөдөн, сарандыктан, жек көрүүдөн жана көрө албастыктан таза болуу», - деди. (Ибн Мажжа риваяты, Албаний сахих деген).

Уббада ибн Самит риваят кылган хадисте Расуллаллах صلى الله عليه وسلم айтат:

«اضْمَنُوا لِي سِتًّا مِنْ أَنْفُسِكُمْ، أَضْمَنْ لَكُمْ الْجَنَّةَ؛ اصْدُقُوا إِذَا حَدَّثْتُمْ، وَأَوْفُوا إِذَا وَعَدْتُمْ، وَأَدُوا إِذَا أَوْثَمْتُمْ، وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ، وَعُضُّوا أَبْصَارَكُمْ، وَكَفُّوا أَيْدِيَكُمْ»

«Алты сыфатты бекем кармасаңар, силерге жаннат болушуна кефилмин. Сүйлөсөнөр чын сүйлөгүлө, убада берсеңер аткаргыла, аманатка кыянаттык кылбагыла, авратыңарды жапкыла, көзүңөрдү (харамдан) жумгула жана колуңарды тыйгыла». (Суютий «Жамиус Сагир» китебинде риваят кылган).

Абу Мухаммад Хасан ибн Али ибн Абу Талиб айтат: Расуллаллах صلى الله عليه وسلمдан мындай дегенин жаттап алганмын:

«دَعْ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الْكُذْبَ رِيَّةٌ»

«Өзүң үчүн күмөндүү болгон нерсени таштап, күмөндүү болбогон нерсени ал. Анткени, садакат – кадыржамдык, жалган – күмөн». (Тирмизий риваяты).

Али رضي الله عنه айтат: «Расуллаллах صلى الله عليه وسلم адамдардын эң сахийи, чынчылы, кичи фейили жана достукта урматтуусу болгон. Ал кишини капыстан көргөн адам айбаттанып жана ким аралашып жүрсө, жакшы көрүп калчу. Ал кишини сүрөттөгөн

адам: «Расуллалах ﷺ га окшогонун ал кишиден мурун да, кийин да көрбөгөнмүн», - дейт.

Расуллалах ﷺ адамдар арасында эң чынчылы, эң таквасы жана илим, амал, ыйман, ишенимде эң жетиги болгон. Коуму ичинде эң чынчылы болуп, бул жаатта эч ким күмөн кылбаган. Коуму аны Мухаммад Амин деп аташканы да жөндөн болбогон. Румдуктардын падышасы Хиракли Абу Суфьяндан Расуллалах ﷺ дын сыфаттарын сураганда Абу Суфьян ал кишинин сыфаттарын айтып берди. Ошондо Хиракли: «Силер, ал айтпаган сөздү айтты деп жалган айта аласыңарбы?», - дегенде, Абу Суфьян: «Жок», - деп жооб берди. Хиракли: «Адамдарга жалган сүйлөбөгөн киши Аллах жөнүндө жалган сүйлөйт беле», - деди. (Бухарий жана Муслим риваяты). Абу Суфьян Сахр ибн Харб Хиракли туурасындагы узун хикаяда мындай дейт: Хиракли: «Ал (т.а. Пайгамбар ﷺ) силерди эмнеге буйруп жатат?», - дегенде, мындай жооб болду: «Жалгыз Аллахка ибадат кылгыла, Ага эч нерсени шерик кылбагыла жана ата-бабаларыңар айткан нерсени таштагыла дейт. О.э. намаз окууга, чынчылдыкка, жупуну болууга жана тууганчылык алакаларын бекем кармоого буйруйт». (Муттафакун алайх).

Мусаввир ибн Махрама айтат: Абу Жахлга: «Эй тай аке, силер Мухаммад айтпаган сөздү айтты деп айыптайсыңарбы?» дедим, ал: «Эй жээним, Аллахка ант болсун, арабызда Мухаммадды жаштыгында Амин (ишеничтүү) деп чакырышчу, чачына ак түшкөндө болсо, ал жалган сүйлөбөйт», - деди. Ошондо мен: «Эй тай аке, эмнеге анда аны ээрчибейсиңер?», - десем, ал: «Эй жээним, биз Бани Хашим менен атак-даңк талашат элек. Алар хажыларды тамактандырышса, биз да тамактандырып, аларга суу берсе, биз да суу берип, кошуначылык кылышса, биз да кошуначылык кылат элек. Кербенде жүрүшкө чыксак, алар менен барабар болчубуз. Бир күнү алар бизден Пайгамбар чыкты дегенде, биз бул жаатта качан аларды жетип алабыз дедик». (Ибн Каййим, «Жалаум афхам» китеби).

Бухарий Ибн Аббастан кылган риваятта мындай дейт:

(وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ)

«Жана жакын туугандарыңды эскерт!» [26:214]

аяты назил болгондо Пайгамбарыбыз ﷺ Сафага чыгып: «Эй Фахр, Адий жана Курайш уруулары!», - деп кыйкырды. Ошондо алар чогулушту жана басып барууга кудуреттүү болбогон киши эмнеге чакырганын билүү үчүн адам жиберди. Абу Лахаб жана Курайш да келди. Ошондо Расуллала ﷺ:

«أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُمْ أَنَّ خَيْلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغَيِّرَ عَلَيْكُمْ، أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي»

«Эгер, мен силерге өрөөндө атчандар турат, алар силерге бастырып келүүнү көздөп жатышат десем ишенесинерби?», - деди. Алар: «Албетте, ишенебиз. Анткени, сени жалаң гана чын сүйлөгөн киши деп билебиз», - дешти. Ошондо ал:

«فَأِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ»

«Мен силерди катуу азабдан эскертемин», деди. Абу Лахаб: «Куруп калгыр, бизди ошого чакырдыңбы?!», - деди. Ошондо:

(تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ❀ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ)

«Абу Лахабдын колдору куурап калсын! Ал куурады! Ага анын байлыгы да, кесиби кылып тапкан нерселери эч жардам кыла алган жок!» [111:1-2]

аяты назил болду. (Бухарий риваяты). □

ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ АДАМДАР АРАСЫНДА ЭҢ КАЙРАТТУУСУ БОЛГОН

Чыныгы мумин бекем эрктүү жана күчтүү чечимдүү болушу, турмуш иштерин Аллахтын жардамына бекем ыйман келтирүү жана ишенүү менен ишке ашырышы лазым...

Пайгамбарыбыз ﷺ залимге каршы мазлумдун тарабын алуусу кайраттуулуктун үлгүсү. Бул залим Расулунуллах ﷺга жана Аллахтын динине катуу душмандык кылган. Маккадан хижрат кылуудан мурун Расулунуллах ﷺга коуму тарабынан болгон душмандык жана азар эң бийик чокусуна чыкты. Залимдин (Абу Жахл) колунда күч болуп, коуму аны коргогон. Жат адам анын зулумунан кутулушу мүмкүн эмес эле. Риваят кылынышынча, (ираштык) бир киши төө сатуу үчүн Маккага келди. Аллах жана Расулунун душманы болгон Абу Жахл андан төө сатып алды, бирок, акчасын берүүнү созуп жиберди. Ошондо төөнүн ээси адамдарды жардамга чакырып, зулумга каршы жардам берүүнү талаб кылды. Лекин, эч ким жардам бербеди. Бул окуяга күбө болгон курайштык бир топ адамдар – анын үстүнөн күлүү үчүн – жардам сурап Расулунуллахка кайрылууну сунуштады. Анткени, алар Расулунуллах ﷺ менен Абу Жахл ортосундагы душмандыкты билишкен. Баягы киши Расулунуллах ﷺдын алдына барып: «Эй Аллахтын пендеси, Абул Хакам ибн Хишам менин акымды бербей жатат. Мен бул жерден эмесмин, мусафырмын. Андан акымды алып бере турган адам жөнүндө сурасам, сени сунушташты. Аллах сага ырайым кылсын, менин акымды алып бер», - деди. Аны менен Расулунуллах ﷺ Абу Жахлдын алдына барышты. Абу Жахлдын адамдары баягы арызданган адам Расулунуллах ﷺ менен бирге калганын көрүшкөн соң, алардын бирине: «Артынан бар, эмне кылар экен?», - дешти.

Ровий айтат: Расулунуллах ﷺ Абу Жахлдын үйүнө барып эшигин такылдатты. Ичкериден: «Бул ким?», - деген үн чыкты. Мухаммад ﷺ: «Менин алдыма чык!», - деди. Абу Жахл чыгып, өңү бозоруп кетти. Расулунуллах ﷺ: «Бу адамдын акысын бер!», - деди. Абу Жахл: «Жакшы, анын акысын бермейинче кетип калба», - деди. Андан соң ал ичкериге кирип, акысын алып чыгып төлөдү. Кийин Расулунуллах ﷺ ал жерден бара жатып баягы адамга: «Акы сеники эле жана ал алынды», - деди. Ираштык киши кайтып бара жатканда ага кеңеш берген адамдардын алдына токтоп: «Аллах Мухаммадды сыйласын, Абулхакамдан акымды алып берди», - деди...

Расуллаллах ﷺдын согуш майданындагы кайратына келсек, Али ибн Абу Талиб علي بن ابي طالب айтат: Согуш кызуу түс алып, адамдар кагылышканда Расуллаллах ﷺды коргодук. Лекин, ал киши баарыбызга караганда душманга жакыныраак турду». (Имам Ахмад, «Муснад» китеби, 2/343). Түпкүлүгүндө, аскер өз командачысынын өмүрүн коргойт. Лекин, Пайгамбарыбыз ﷺдын кайраты ал кишини ар дайым душманга жакын кылган.

Расуллаллах ﷺ анын үй-бүлөсү жана сахабалары коркунучка жолукканда кайраттуулук көрсөткөн. Бул тууралуу Анас ибн Малик мындай дейт: «Пайгамбарыбыз ﷺ адамдар арасында эң жакшысы, эң берешени жана эң кайраттуусу эле. Бир күнү түндөсү Мадина калкы коркуп кетти жана үн чыккан тарапка барышты. Расуллаллах ﷺ аларды учуратып, баарынан мурун үн чыккан жакка жетип барды. Ал киши кылычын жанына алып, Абу Талханын ээрделбеген атын минип алган эле. Расуллаллах ﷺ: «Эй инсандар коркпогула», - деп эки жолу айтты. Кийин ат жөнүндө: «Биз ал суу экенин көрдүк» же «ал суу» деди. Расуллаллах ﷺ ахвалды үйрөнүп, адамдарды тынчтандырды, аларды кадыржам болууга жана коркпоого буйруду. Балки ал киши ат жөнүндө тамашалашып, анын тездиги жөнүндө сүйлөдү...

Башка окуяда Расуллаллах ﷺдын кайраттуулугу дагы да жаркын көрүнөт. Расуллаллах ﷺ бир күнү сахабалар менен бирге Нажд тарапка согушуу үчүн чыгышты. Бак-дарагы жыш өрөөнгө келишип, Расуллаллах ﷺ бир бактын астына токтоду жана кылычын бактын бутагына илди. Сахабалар да бактардын астында сергүү үчүн тарап кетишти. Расуллаллах ﷺ бактын көлөкөсүндө уйкуга кеткенде бир аъробий жашыруун ал киши тарапка жөрмөлөп барып, кылычын алды. Ошол маалда Расуллаллах ﷺ ойгонуп, баягы киши кылыч көтөрүп турганын көрдү. Расуллаллах ﷺ жалгыз калып, сахабалар өрөөнгө тарап кеткендиктен эч ким аны көрбөй калды. Ошондо ал киши Расуллаллахка жакындашып, максатыма жеттим деп ойлоду. Ал жалгыз уктап жаткан адам куралдуу кишиге каршылык кыла албайт деп ойлоп: «Эй Мухаммад, сени менден ким куткарат», - деди. Расуллаллах ﷺ коркпостон жана ишеним менен: «Аллах», - деди. Мындай жообу ал кишини абдыратып койгондуктан этияттана баштады. Ал дагы суроосун кайталып: «Сени менден ким коргойт?», - деди. Расуллаллах ﷺ мындай абалга түшкөн көпчүлүк адамдардан айырмаланып, кайраттуулук жана ишеним менен: «Аллах» - деп жообу берди.

Расулуллахтын кайраты – жүрөгү Аллахка талпынгандыгынын жана Ага таянгандыгынын натыйжасы... Ошондо баягы киши коркуп кетип, жөнөкөй адамдын алдында турбаганын билди, натыйжада, колунан кылыч түштү. Расулуллах ﷺ кылычты алып, ал кишиге: «Сени менден ким коргойт?!», - деди. Киши: «Жакшы алуучу бол», - деди.

Расулуллах ﷺ: «Аллахтан башка илах жок» деп күбөлүк бересиңби?», - деди. Ал: «Жок, лекин сага каршы согушпаймын жана согушкандар менен бирге болбоймун деп убада беремин», - деди. Расулуллах ﷺ аны коё берди. Киши шериктеринин алдына барып: «Мен силерге эң жакшы адамдын алдынан келдим», - деди... Айтымдарга караганда, ал Исламды кабыл алып коумуна кайткан жана ал себедүү көп адамдар хидаят тапкан.

Пайгамбарыбыз ﷺ Умматты кайраттуу болууга көп үндөгөн жана Аллахты сүйүүгө жана ыраазы кылууга тарткан. Расулуллах ﷺ айтат:

«ثَلَاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ - عَزَّ وَجَلَّ - وَذَكَرَ مِنْهُمْ: وَرَجُلٌ كَانَ فِي سَرِيَّةٍ فَلَقُوا الْعَدُوَّ فَهَرَمُوا، فَأَقْبَلَ بِصَدْرِهِ حَتَّى يُقْتَلَ أَوْ يَفْتَحَ اللَّهُ لَهُ»

«Аллах Азза ва Жалла үч кишини жакшы көрөт. Алардын бири кошуун ичинде болуп, душманга жолугуп, жеңилүүгө учураган соң, өлтүрүлгөнчө көкүрөгүн тоскон же Аллах ал себедүү жеңиш берген киши». (Насайи жана Ахмад риваяты).

Расулуллах ﷺ өз кайратын өч алуу үчүн иштетпеген, ал кишинин кайраты жалгыз Аллах үчүн гана болгон. Муминдер энеси Аиша رضي الله عنها айтат:

«مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ، وَلَا امْرَأَةً، وَلَا خَادِمًا، إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَا نِيلَ مِنْهُ شَيْءٌ قَطُّ، فَيَسْتَقِمَ مِنْ صَاحِبِهِ، إِلَّا أَنْ يُنْتَهَكَ شَيْءٌ مِنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، فَيَسْتَقِمَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»

«Расулуллах ﷺ колу менен аялды да, хызматкерди да урбаган. Аллахтын жолунда жихадда урганы мындан тышкары. Кимдир бирөө анын көңүлүнө тийсе, андан өч албаган, магар Аллах харам кылган нерсе менен көңүлүнө тийсе гана, Аллах Азза ва Жалла үчүн өч алган». □

РОБИА ИБН КАЪБ

Робиа ибн Каъб айтат: Жүрөгүмдү ыйман нуру жарык кылып, Ислам түшүнүктөрү менен толгон кезде мен жаш жигит элем. Расуллаллах ﷺ ды биринчи жолу көрөрүм менен ал кишини жакшы көрүп калдым. Бүткүл вужудум мага баш ийбей, ал кишиге талпынды. Мен ал кишиге абдан байланып калдым, башка нерсеге этибар бербей койдум. Бир күнү өзүмчө «Эй Робиа, кыйрап калгыр, эмне үчүн өзүңдү Расуллаллах ﷺ га хызмат кылууга багыштабай жатасың, ал кишиге барып, бул жөнүндө айт, эгер макул болсо, ал кишиге жакын болуу менен бакытка жетишип, мухаббатына татыктуу болосуң, бул дуня жана Ахырет жакшылыгына ээ болосуң» дедим. Андан эч канча убакыт өтпөстөн, Расуллаллах ﷺ га өзүмдү сунуштадым жана ал кишиге хызматкер болуу бакытына жетүүнү үмүт кылдым. Үмүтүм текке кетпеди. Анткени, ал киши мени хызматкер болушума ыраазы болду. Мен ошол күндөн тартып, Расуллаллах ﷺ га көлөкөсүндөй ээрчидим. Ал киши кайда барса, артынан түшүп, аны ар дайым айланып жүрдүм. Эгер, мен тарапка назар салса, ошол замат алдында болот элем. Эгер, бирер мухтаждыгын бүтүрмөкчү болсо, дароо аны аткарчумун. Күн бою ал кишиге хызмат кылдым, кеч кирип, куфтанды окугандан кийин үйүнө кирип кетчү. Мен ошондо гана кайтат элем. Лекин, ошондо да өзүмө «Эй Робиа, каякка бара жатасың? Ыхтымал, Расуллаллах ﷺ түндөсү да бир нерсеге мухтаж болуп калар» деп, ал кишинин эшиги алдында олтуруп, босогосунан жылбайт элем. Расуллаллах ﷺ болсо, түнү менен намаз аткарып, Фатиха сурасын окуганын укчумун. Расуллаллах ﷺ намазды түндүн таңга жакын бөлүгүнө чейин уланткан. Мен болсо, чарчап ал жерден кетип же уктап калчумун. Көбүнчө ал кишинин «самиаллаху лиман хамидах» дегенин угуп, Фатиха сурасын айткынан көбүрөөк турганын билет элем.

Расуллаллах ﷺ дын бир адаты бар эле, ким ал киши үчүн жакшылык кылса, аны андан жакшыраак нерсе менен сыйлачу. Бир күнү мени да хызматымдын акысына жакшыраак нерсе менен сыйлоону каалап: «Эй Робиа ибн Каъб», деди, мен: «Лаббай, Эй Аллахтын Расулу», - дедим. Ал киши: «Менден бирер нерсе сура, мен аны сага беремин», - деди. Мен бир аз ойлонуп: «Эй Аллахтын Расулу, мага убакыт бер, эмне суроо жөнүндө фикирлеп алайын,

кийин сизге айтамын», - дедим. Расулунна ﷺ: «Өзүң билесиң», - деди. Мен ал күндө бир жакыр жигит болуп, аялым да, байлыгым да, үйүм да жок эле. Өзүмө окшогон жакыр мусулмандар менен masjidдеги суфада жашачубуз. Адамдар бизди Ислам меймандары деп аташкан жана бирер мусулман Расулуннага садака алып келсе, анын баарын бизге берчү. Эгер, кимдир бирөө хадя алып келсе, андан бирер нерсени алып калып, калганын бизге берчү.

Ошондо нафсым Расулуннадан дуня маталарын суроону, жакырчылыктан кутулуп, башкалар сыяктуу бай, жубайлуу жана бала-чакалуу болууну каалады. Лекин, мен өзүмө айттым: «Куруп калгыр, Робиа ибн Каъб, дуня өткүнчү нерсе, Аллах Таала бул дуняда сага ырызкы белгилеп койгон, андан ашыкчасына ээ боло албайсың. Расулунна ﷺдын Аллахтын алдында өзүнө жараша мартабасы бар, ал киши Аллахтан сураса, кайтарылбайт. Ошондуктан, ал кишиден Аллах сага Ахырет фазилетин беришин суроону талаб кыл», - дедим. Жүрөгүм ушуну менен жай алды. Кийин Расулуннадын алдына бардым, ал киши: «Эй Робиа, эмне дейсиң?», - деди. Мен: «Эй Аллахтын Расулу, мен сизден Аллахка мени жаннатта сиз менен бирге кылуу жөнүндө дуа кылышыңызды сураймын», - дедим. Расулунна ﷺ айтты: «Сага муну ким сунуштады?». Мен: «Аллахка касам, эч ким сунуштаган жок. Лекин, сиз мага сураганыңды беремин дегениңиз үчүн оболу дуня матасын сурасам бекен дедим. Бирок, эч канча убакыт өтпөстөн, өткүнчү нерседен көрө түбөлүк нерсе сураганым афзел деп таптым. Ошондуктан, мени сиз менен жаннатта бирге болушумду сурап Аллахка дуа кылышыңызды талаб кыламын», - дедим. Расулунна ﷺ көпкө үнчүкпай туруп: «Эй Робиа, мындан башкасын каалайсыңбы?», - деди. Мен: «Жок, эй Аллахтын Расулу, мен сиз сураган нерсеге башкасын алмаштырбаймын», - дедим. Расулунна ﷺ айтты: «Андай болсо, көп сажда кылууну лазым тут». Мен ал кишиге бул дуняда хызматкер жана маектеш болгонумдай, ушул күндөн тартып жаннатта ал киши менен бирге болуу үчүн ар дайым ибадат менен алек болууну адат кылдым.

Ошол окуядан көп өтпөстөн, Расулунна мени чакырып: «Эй Робиа, үйлөнбөйсүңбү?!», - деди. Мен: «Эй Аллахтын Расулу, эч бир нерсе мени сизге хызмат кылуудан алек кылып коюшун каалабаймын. Андан тышкары, менде аялга бере турган махр жана жашай турган үй жок», - дедим. Расулунна ﷺ сүкүт кылды. Дагы

бир күнү мени көрүп: «Эй Робиа, үйлөнбөйсүңбү?!», - деди, мен мурун эмне деген болсом, ошону дагы айттым.

Лекин, мен жалгыз калганымда, болуп өткөн нерсеге бушайман болуп өзүмө: «Эй Робиа, кыйрап калгыр. Аллахка касам, Пайгамбарыбыз ﷺ сенин диниңди жана дуняңды оңдой турган нерсени сенден жакшыраак билет го?! Сенде эмне бар экенин да жакшыраак билет. Эгер, Расуллаллах ﷺ дагы үйлөнүүгө чакырса, макул бол», - дедим. Көп өтпөстөн Расуллаллах ﷺ: «Эй Робиа, үйлөнбөйсүңбү?!», - деди.

Мен: «Макул, Эй Аллахтын Расулу... Лекин менин ахвалымды билесиз, ким мага аял болууга ыраазы болот?», - дедим. Расуллаллах ﷺ: «Баланчага бар жана Расуллаллах баланча кызыңызды мага берүүнү буйруду деп айт», - деди. Мен уялып алардын алдына барып: «Расуллаллах ﷺ баланча кызыңызды мага берүүнү айтты», - дедим. Алар: «Баланчабы?», - дешти, мен: «Ооба», - дедим. Алар: «Аллахтын Расулу кош келиңиз, Аллахтын Расулунун элчиси кош келиңиз», - дешти.

Аллахка касам, Расуллаллах ﷺ бир мухтаждыгын бүтүрүп келгенче алар кызын мага никелеп беришти. Мен Расуллаллах ﷺдин алдына барып айттым: «Эй Аллахтын Расулу, мен үйлөрдүн эң жакшысынан келдим. Алар мага ишеништи жана мени жакшы күтүп алып, кызын никелеп беришти. Эми, мен аларга махрды кайдан аламын?».

Расуллаллах ﷺ Бану Аслам уруусунун саййиддеринен болгон Бурайда ибн Хусайбды чакырып: «Эй Бурайда, Рабиага беш дирхам алтын чогултуп бер», - деди. Алар мага ошол каражатты чогултуп беришти.

Расуллаллах ﷺ мага: «Муну алып аларга бар жана бул кызыңыздын махры деп айт», - деди. Мен махрды алып барып бердим. Алар махрды алып ыраазы болушуп: «Азы ширин», - дешти... Мен Расуллаллах ﷺдин алдына барып: «Аларга караганда урматтуу коумду көрбөдүм. Анткени, мен берген нерсе аз болушуна карабастан, азы ширин дешти», - дедим. Кийин: «Эй Аллахтын Расулу, менде валийма кылуу үчүн да эч нерсем жок», - дедим, ал киши Бурайдага караб: «Рабиага койдун пулун чогултуп бергиле», - деди. Алар мага чоң семиз кочкор сатып алышты. Расуллаллах ﷺ мага карап: «Аишага барып, анын алдындагы арпаны беришин сура», - деди. Мен Аиша رضي الله عنهاнын алдына бардым, ал мага: «Себетти карасаң, жети саъ арпа бар, ошону ал. Аллахка касам,

бизде андан башка эч нерсе жок», - деди. Мен койду жана арпаны алып аялымдын үй-бүлөсүнө бардым. Алар: «Арпадан бир нерсе даярдайбыз, койду болсо, досторуңар айткын андан тамак даярдашсын», - дешти. Мен Исламга кирген бурадарларым менен бирге койду алып барып сойдук, тамак даярдадык. Ошентип, нан да бышты, тамак да даяр болду. Валийма башталып, Расулуллахты чакырдым жана ал киши чакырыгымды кабыл алды.

Кийин Расулуллах ﷺ мага Абу Бакрдын жанынан бир жерди берди, натыйжада мага дуня (мухаббаты) кирди. Жада калса, Абу Бакр менен бир хурма үстүндө келише албай калдым. Мен: «Хурма менин жеримде турат десем», Абу Бакр: «Жок, ал менин жеримде», - деди. Кийин жаңжалдашып, ал мага мен жактырбаган сөздү айтты. Лекин, айткан сөзүнө бушайман болуп: «Эй Робиа, сен да мага ошол сөздү айт, бул мага жаза болсун», - деди. Мен: «Аллахка касам, мен андай кылбаймын», - дедим. Ал: «Андай болсо, Расулуллах ﷺдын алдына барып, менден касас алуудан баш тартканың үчүн арызданамын», - деди. Ал Расулуллах ﷺга кетти, артынан бардым. Коумум Бану Аслам мени ээрчип: «Ал өзү сөгүштү баштап, Расулуллахка сенден мурун арызданабы?!», - дешти. Мен: «Кыйрап калгырлар, бул киши ким экенин билесиңерби? Ал мусулмандар арасында эң жашы улуусу болгон Сиддик го?! Ал артына бурулуп, силерди көрүп калышы жана ага каршы мага жардам берүү үчүн келгениңерди билип кыжыры келиши мүмкүн. Ушул ахвалда Расулуллах ﷺдын алдына барса, ал кишинин да кыжыры келиши мүмкүн. Экөөсүнүн ачуусунан Аллах да каарданышы мүмкүн, анда Робиа кыйрап жок болот го?!», - дедим. Коумум артка кайтты. Ал эми, Абу Бакр Расулуллахка болгон окуяны айтып берди. Расулуллах ﷺ мага башын буруп: «Эй Робиа, сен менен Сиддик ортоңордо эмне болду?», - деди. «Эй Аллахтын Расулу, ал мага айткан сөздү өзүнө да айтышымды талап кылды, мен аны кылбадым», - дедим. Расулуллах ﷺ: «Ооба, сен ал айткан сөздү ага айтпа, лекин, Аллах Абу Бакрды кечирсин деп айт», - деди. Ошондо мен: «Эй Абу Бакр, сизди Аллах кечирсин», - дедим. Абу Бакр болсо, көзүнөн жаш аккан бойдон кайтып бара жатып: «Эй Робиа ибн Каъб, Аллах сени сыйласын, Аллах сени сыйласын», - деди. □

ПАРИЖДЕ СУННИЙ АРАБ КӨПЧҮЛҮГҮНӨ КАРШЫ ТУРУУ ҮЧҮН «АРАБ НАСРАНИЙЛЕРИНИН БИРИНЧИ КОНФЕРЕНЦИЯСЫ» ӨТТҮ

Франция борбору Париждин «Меридиан» мейманканасында 2019-жылы 23-ноябрда «Араб насранийлеринин биринчи конференциясы» өттү. Конференцияда түрдүү араб мамлекеттеринен келген 100 чакты сакафий, ижтимаий жана саясий тармактардын өкүлдөрү, массалык маалымат каражаттарынын хызматкерлери катышты. Конференция араб насранийлериндеги «экзистенциалдык кабатырланууну» муалажа кылуу үчүн жана алар өз өлкөлөрүндө диний азчылык болушкандыктан чабуулга учурагандан кийин насранийликтин мыйзамдуулугун тастыктоо максатында өткөрүлдү. Конференцияда баса белгиленгендей, зомбулук азчылыктардын баарын камтыган. О.э. Сирия жана Ирактагы улуттук мамлекеттерге кычкылдуу туудуруп, айрым насранийлерди сунний араб көпчүлүгүнө каршы туруу үчүн чет мамлекеттерден жардам суроого жана диний азчылыктар союзун түзүү сунушу менен чыгууга мажбур кылган. Конференциянын катышуучулары жалпы жыйында жана атайын уюштурулган үч жыйында араб регионунда насранийлер кабылып жаткан проблемаларды талкуулашты. Алардын сөздөрүнө ылайык, бул проблемалар үчөө: зомбулук, экстремизм жана терроризм. Региондогу насранийлердин тандоосу эки сунуштун ортосунда өзгөрүп турду: биринчи, диний өздүктү жашыруу жана региондо сунний араб көпчүлүгүнө каршы азчылыктар союзун түзүү аркылуу диний өздүктү коргоо о.э. буга кошумча чет элден коргоо издөө. Экинчи, насранийлердин өз өлкөсүндө ассимиляция болушу жана өз маселелерин көпчүлүктөн жана азчылыктан айры абалда мекендештери менен кызматташтыкта жүргүзүшү. Конференцияга даярдык көрүү алты айдан ашты.

Конференция Францияда өткөрүлгөндүгү жөнүндө сириялык саясий оппозициячыл Мишел Кило мындай деди: «Биз конференциябызды Францияда өткөрөбүз. Анткени, Франция мындай жолугушуулар үчүн эң ыңгайлуу жай... Биз Парижде өткөрүлгөн конференциялар арабдардын такдырын белгилеген эң маанилүү конференциялар экенин унутпайбыз. 1913-жылы өткөрүлгөн «арабдар конференциясы» да мына ушундай конференциялардын бири болгон. Биздин ушул конференциябыз биринчиси да, акыркысы да эмес». Сириялык саясатчы Жорж Сабро конференцияга катышканы жөнүндө мындай дейт: «Мен, биринчиден, сириялык, экинчиден, насраний болгонум үчүн конференцияга катыштым... Бул өлкөдөгү насраний жана мусулман элиталардын вазыйфасы – «Бу өлкө мусулмандардын өлкөсү болгондой насранийлердин да өлкөсү» деп ачык айтуу». Ливандык саясатчы Фарис Саид баса белгилешинче, конференция биринчи жолу байкоочу комитетти түздү. Бул комитет жергиликтүү эмес, арабий комитет. Ал кырдаалдарды талкуу кылып, талдайт жана араб дунясында белгилери анык болгон баскычка кандай өтүү мүмкүнчүлүгү жөнүндө өз сунушун айтат». Ал: «Ар бир жарандын укуктарын камсыздай турган жарандык мамлекет – биздин тандообуз», - деди.

Ал-Ваъй: ушул конференция жакында Бейрутта өткөрүлгөн насранийлердин «Чыгыш жолугушуусу» конференциясынан кийин өттү. «Чыгыш жолугушуусу» конференциясына да насраний, күрт, язид, шиа, алавий жана башка азчылыктардын өкүлдөрү катышты. Алар айткандай, бул эки конференция сунний араб көпчүлүгүнө каршы туруу үчүн өткөрүлгөн... Бүгүнкү күндө азчылыктар бир союзга биригиши дагы кайталанууда. Мишел Кило 1913-жылы өткөрүлгөн Париж конференциясы жөнүндө: «Бул конференция арабдардын такдырын белгилеген эң маанилүү конференциялардын бири», - деп айткандай, мурун азчылыктардын бир союзда биригүүсү Исламий мамлекетти ыдыратуу үчүн тышкы аралашууга чөйрө жараткан фактор болгон. Бүгүн да алар тикелениши күтүлүп жаткан Исламий мамлекеттин тикеленишине сокку берүү үчүн тышкы аралашууга чөйрө жаратууну көздөшүүдө. Аллах (бардык нерсени билип) аларды камтып алуучу. □

АРАБ КОЗГОЛОҢДОРУ КАНДАЙ ТОСКООЛДУКТАРГА УЧУРООДО? КОЗГОЛОҢДОРДУН ТАКДЫРЫ ЖӨНҮНДӨ ТАРЫХ ЭМНЕ ДЕЙТ?

Бул, франциялык эки журналист даярдаган ортоктош макаланын башы. Франциянын «Ориан 21» сайты жарыялаган бул макаланын авторлору: Жакынкы Чыгыш жана Түндүк Африка иштери боюнча эксперт Алан Грейш жана Жан-Пьера Серени.

Оболу, макаланын авторлору бүгүнкү күндө араб дунясы алгачкы толкуну 2010-жылы декабрда Тунисте башталган нааразылык демонстрациялардын жана козголоңдордун экинчи толкунуна күбө болуп жатканына этибарды тартат... Кийин, антикозголоң эл аракетине каршы күчтөрдү сафарбар кылып, козголоңчуларды бастыруу, аларды акчага көмүү (алдоо) жана чегинүүлөрдү жасоону кандай жамдаганын жана эски система ыңгайлашууга жана каршылык көрсөтүүгө кудуреттүү экенин кандай көрсөткөнүн айкындаштырып берет. Авторлордун сөздөрүнө ылайык, мындан козголоңдорду тизгиндеп, кыйратуу көздөлгөн. Айрым кишилерди, айрыкча, Батыштагыларды «туруктуулук» кайра тикеленди деген ой чулгач алган, лекин, бир аз убакыт өткөн соң бул ой жокко чыкты. Анткени, 2019-жылга келип Судан, Ирак, Алжир, Ливан, жада калса, Мисирде кайрадан козголоң күчөдү... Авторлор билдиришинче, экинчи толкундун себебдери мурунку толкундун себебдеринен айырмаланбайт. Бул себебдер адамдардын диктатор өкмөттөргө моюн сунуп, жан чыдагыс экономикалык кырдаалдан азаб тартууда көрүнөт. Мындан тышкары, акимдер аларды коргогон коопсуздук күчтөрүн күчөтүүсү, бул күчтөр бардык жерде тыңчылык кылышы жана эркиндиктерди басуусу да козголоңдорго себеб болгон...

Авторлор айтышында, жаңы элдик аракет өтмүштөн сабак алып, милитаризацияны (аскерийлештирүүнү) четке какты жана тайфачылык негизиндеги бөлүнүүлөрдөн алыстады... Бирок, ал чоң тоскоолдукка туш келди. Ал туш келген бул тоскоолдук жаңы экономикалык жана ижтимаий түзүм... Алар ушул козголоңдордун жүзөгө келишине алып келген маанилүү нуктаны айтып өтүштү. Бул нукта тышкы эл аралык фактор болуп, ал глобализациянын таасиринде жана жаңы экономикалык либерализмдин үстөм болушунда көрүнөт. Бул жаңы экономикалык либерализм эркин соодага жана Эл аралык Валюта Фонду өнүгүүнүн жалгыз жолу катары белгилеген жана аны өлкөлөргө мажбурдуу түрдө колдонуп жаткан пландарына негизделет... Тышкы факторго ички фактор жардам берди. Анткени, жеке менчик сектор мамлекеттик секторлордун вазыйфаларын өз мойнуна албайт. Кала берсе, жеке менчик сектор уурдалган акчаларды «салык башбаанегинде» (офшор зоналарда) иштетет... Булардын калктарга таасири күчтүү болду жана кесиптик тажрыйбага ээ миллиондогон жаштарды иммиграция кылууга мажбур кылды... Авторлор араб козголоңдорунун экинчи толкуну башталганда башкаруу режими дагы да күчсүздөнүшүн жана бүткүл саясий тайфага ишеничсиздик пайда болушун айтып өтүштү. Алардын сөздөрүнө ылайык, саясий тайфалар өз ара тил бириктиришкен. Бул тил бириктирүү Ирак жана Ливандагы байлыкка ээ болгон бардык партиялар арасында даана көрүнөт... Чечимге келсек, авторлор айтышында, эгер түпкү саясий өзгөрүүлөр жасалбаса, туруктуулук кайра тикеленбейт. Азыркы элитанын бийликте калышы тартибсиздиктердин кеңейишин түшүндүрөт. Бул тартибсиздиктерден Ал-Каида, Мамлекет уюму жана башка азырынча майданда ачык көрүнбөгөн экстремисттик уюмдар пайдаланат... Авторлор азыркы күндө нурду көрө ала турган, плюралисттик маданиятка жана калктардын мухтаждыктарын камсыздай ала турган улуттук экономикалык өнүгүүгө негизделген башка жолду табууну чечим деп эсептешет.

Ал-Ваъй: бул эки журналист ушул козголоңдордун башталышына эркин соодага негизделген неолибералдык моделди кабыл алган ири мамлекеттердин саясаты себеб болгонун моюндашууда. Анткени, ири мамлекеттер кабыл алган ушул модель сүткорлук карыздар аркылуу мамлекеттерди кыйын ахвалга салып, өлкөлөрдүн байлыктарын күрөөгө алды, калктарды жакырлаштырды. Мунун натыйжасында, эч кандай өнүгүү болбоду, тескерисинче, инфраструктура ойрон болду жана адамдардын жашоо деңгээли төмөндөдү... Бул эки журналист ушул козголоңдор түпкүлүгүндө колонизатор Батыштын саясатына жана байлыктарды талап-тоноодо, адамдарды жакыр кылууда жана адаштырууда Батыштын колундагы курал болуп келген малай акимдерге каршы багытталганын да моюнга алышууда.